

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ

ΔΙΣΥΘΥΝΕΤΑΙ ΠΑΡ' ΟΜΑΔΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ

ΕΤΟΣ Γ'.

ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ

ΑΡΙΘ. 29-30

1921

ΔΙΕΨΥΧΤΗΣ: Ι. Α. ΣΠΕΤΣΙΩΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

— ΑΛΕΞ. ΒΑΜΒΕΤΣΟΥ : 'Η Συνταγματική μεταρρύθμισις	Σελ. 921
— ΓΕΩΡΓ. ΧΑΡΙΤΑΚΗ : Συντάξεις αναπήρων και γερόντων	» 956
— ΑΝΤ. ΠΕΤΑΛΑ : Συνταγματικὰ μελέται. Παρατηρήσεις εἰς τὰς περὶ γλώσσης καὶ ἀμεταφράστου τῶν βίβλων ὑποδεικνυόμενας μεταρρυθμίσεις ὑπὸ τῆς ἑκτεροπῆς τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως	» 966
— Γ. Δ. ΒΟΥΣΑΛΗ : Οἱ ὄργανοι ὑδργονάνθρωποι τῆς Ἀντι-ἡς Ἑλλάδος	» 970
— Α. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΙΔΗ : Περὶ τῆς θεωρίας τῆς σχετικότητος	» 975
— ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ : Συνοπτικὴ περίληψις τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνέδριον Βαρκελώνης. Ὁργανισμὸς τῆς Κοινωνίας. Ἀνώτατον Δ. Δικαστή- ριον. Ἐξοπλισμὸς κλπ.	» 977
— Ἀντιπλοιάρχου ΦΑΡΟΥ; † Ὑποναύαρχος Μ. Θ. Ματθαϊδίου	» 983

**ΤΟ
ΜΕΛΛΟΝ**
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΜΕΤΑ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ

* Εκδιδόμενη προσωρινώς άπαξ τοῦ μηνός εἰς 90—150 σελίδας

ΕΠΙΤΙΜΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ CHARLES GIDE

Καθηγητὴς τῆς Πολιτικῆς Κοινωνικῆς Οἰκονομίας
ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν Παρισίων

ΙΔΡΥΤΗΣ: Γ. Α. ΣΠΕΤΣΙΩΤΗΣ

Δικηγόρος Διπλωματούχος Διοικ. καὶ Οἰκονομολογικῶν Σπουδῶν
τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων

* Ἐτησίαι συνδρομὴ δρ. 25 — * Ἐπαρχιῶν δρ. 27

* Ἐξωτερικῶν δρ. 30. * Ἐξάμηνος δρ. 15

* Ἐνιαστον τεῦχος δρ. 2.50

Γραφεῖα: * Ὀδὸς Νιχης ἀριθ. 28.

Σημ — Τὸ «Μέλλον», ἀποβλέπων ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν δημιουργίαν κινήσεως ἐπιστημονικῶν ἰδεῶν ἐν Ἑλλάδι, δὲν δημοσιεύει ἄρθρα ἀριστάμενα τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐπιπέδου ἢ ἀπορρέοντα ἐκ κομματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ. Οἱ συγγραφεῖς τῶν διαφόρων ἀρθρῶν φέρουσι τὴν εὐθύνην τῶν ἐν αὐτοῖς διατυπωμένων γνωμῶν.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΣΤΑΔΙΟΥ 14
ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

* Ἡ ποικιλία τῆς ἐν ἡμετέροις

Κεφάλαιον καταβεβλημένον Δρ. 16.000.000—

* Αποθεματικόν Δρ. 2.921.590.35

* Ὅροι καταθέσεων εἰς δραχμὰς

* Ἐν ὄψει Δρ. 3 1)2 ο)ο

Μὲ 15) ὄψερον προειδοποίησιν Δρ. 4 ο)ο

* Ἐπὶ προθεσμίᾳ 1 ἐτοῦ Δρ. 4 1)2 ο)ο

* Ἐπὶ προθεσμίᾳ 2 ἐτῶν Δρ. 5 ο)ο

* Ἐπὶ προθεσμίᾳ 4 ἐτῶν Δρ. 5 1)2 ο)ο

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΥ

Μέχρι Δραχμῶν 5.800 Δρ. 4 1)2 ο)ο

ΤΟ "ΜΕΛΛΟΝ,"
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΜΕΤΑ ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ

Η ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΙΣ

1. Ἡ ἐννοία τῆς ἑθνοσυνελεύσεως ὡς σώματος τεταγμένου καὶ ἀέτη διατάξεις μὲ ἠθέτημένην τυπικὴν ἰσχύιν παρουσιάζεται παρ' ἡμῖν τὸ δεύτερον ἤδη ὡς μέσον οὐχὶ πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀποκλειστικοῦ τούτου ἔργου ἀλλὰ πρὸς ἐπίτευξιν ἄλλων πολιτικῶν σκοπῶν. Ὅταν μετὰ τὴν περὶ τὴν αὐτοεπανάστασιν τοῦ 1909 ἐφορήθη ἡ ἰδέα τῆς ἀναθεώρησης τοῦ Συντάγματος, οὐδεὶς κατὰ βάθος ἐκίστευεν, ὅτι ἡ μεταρρυθμίσις τοῦ συνταγματικοῦ χάρτου ἦτο σκοπὸς τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐκείνου κινήματος, οὔτε αἱ ἐκτελεσθεῖσαι εἰς αὐτὸν ἐν ἔτει 1911 μεταρρυθμίσεις ἦσαν ἄξια λόγου ὥστε νὰ δικαιολογήσων ὄχι μόνον μίαν ἐπανάστασιν ἀλλ' οὔτε καὶ τὴν κανονικὴν σύγκλησιν ἑθνοσυνελεύσεως πρὸς ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος. Τότε ἐπεδιώκετο κυρίως ἡ ἀνάδειξις νέων προσώπων διὰ τῆς ἐκλογῆς διπλοῦ ἀριθμοῦ βουλευτῶν καὶ αὐτὸς ἦτο ὁ μόνος σκοπὸς τῆς συγκλήσεως τῆς ἑθνοσυνελεύσεως, ὥστε καὶ ἐπετεύχθη. (1) Ἡ παρούσα ἑθνοσυνέλευσις δὲν ἐξελέγη ὡσαύτως μὲ συντακτικὸν πρόγραμμα οὔτε ἡ ἐπιτραπήσασα μερὶς ἐφαντάσθη ὅτι διὰ τὴν διόρθωσιν τῶν κακῶς κειμένων ἐπιβλήτετο μεταρρυθμίσις τῶν συνταγματικῶν διατάξεων. Γοῦναντίον μάλιστα, ἐναντι τῆς ἠτηθείσης μερίδος, ἦτις συμφέρονος πρὸς τὰς ἀπόψεις αὐτῆς ἐπεδίωκε συνταγματικὰς μεταρρυθμίσεις, ἠτῶς ἐξαγγελθείσας (2), ἡ τότε ἠνωμένη Ἀντιπολίτευσις οὔτε τὸν περιορισμὸν τῶν βασιλικῶν προνομίων διὰ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον ἐνέκρινεν οὔτε τὴν ἀναστολήν τῶν περὶ δικαστικῆς ἰσοβιότητος συνταγματικῶν διατάξεων, τὴν γανομένην διὰ τοῦ ἀπὸ 14 Ἰουνίου 1917 Β. Διατάγματος, οὔτε ἡ προκαλέσασα αὐτὸ Κυβέρνησις εἶχε μόνη συμφέρον νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν κέρωσιν. Συνεπῶς εἶδει ἡ τότε ἠνωμένη Ἀντιπολίτευσις νὰ κατέλθῃ μὲ πρόγραμμα κατὰ κρίσιν μεταρρυθμίσεως τοῦ Συντάγματος καὶ ὑπέ

(1) Wamwetzos, ἐν Jahrb. f. vergl. Rechtsw. Bd. IX. σελ. 1441 ἐκ.

(2) Κυβερνητικὴ πρότασις τῆς 25 Ἀυγούστου 1920, ἐγκριθεῖσα καὶ ἀπὸ τῆς Βουλῆς τῆς 31 Μαΐου κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς 2 Σεπτεμβρίου 1920 ἀπὸ τῆς ταρρυθμίσεως τῶν ἀρθρ. 31, 32, 37, 45, 68, 69, 75, 88, 90, 105 τοῦ Συντάγματος ἐν Πολ. Ἐπιθεωρήσει σελ. 218 (1920), εἰς ἃ προστέθη καὶ τὸ ἀρθρὸν 2.

τῆς συγκλήσεως ἀπλῆς Βουλῆς πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ὁμαλῆς τοῦ Κράτους λειτουργίας. Ἐὰν συνέβη ἄλλως, τοῦτο ὀφείλεται εἰς περιστατικὸν ἄσχετον ὄλως πρὸς τὸ Σύνταγμα. Ὁ πολιτικὸς καὶ ἐπιστημονικὸς ἐμπειρισμὸς τῆς μεταεπαναστατικῆς περιόδου ἀνήγαγεν εἰς ἀξίωμα τὴν περιέργον ἀντίθεσιν τῆς Ἀναθεωρητικῆς Βουλῆς πρὸς τὴν Ἔθνοσυνέλευσιν. Ἡ πρώτη, συνεργομένη ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ Συντάγματος (ἄρθρ. 107 τοῦ Συντάγματος 1864, ἄρθρ. 108 τοῦ ἐν ἰσχύϊ), δὲν διακαίουται εἰς μεταρρυθμισὶν θεμελιωδῶν αὐτοῦ διατάξεων, δύναται δὲ νὰ διαλυθῇ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως. Ἡ δευτέρα, ἐκτὸς τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος καὶ δι' ἐπαναστάσεως (!) δημιουργουμένη, δικαιούται τὰ πάντα ν' ἀνατρέψῃ καὶ δὲν ὑπόκειται εἰς διάλυσιν. Ὅτι ἡ διάκρισις αὕτη εἶνε ἐστερημένη πάσης σοβαρᾶς ἐπιστημονικῆς βάσεως, ἀνέπτυξα ἤδη ἄλλοτε ἐκτενῶς. (3) Οὔτε ἐπανάστασις ἀπαιτεῖται ἵνα λαὸς τις μεταρρυθμίσῃ τὸ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τεθῆν Σύνταγμα οὔτε οἱ ἐν τοῖς Συντάγμασι περιεχόμενοι αὐτοπεριορισμοὶ τῆς συντακτικῆς ἐξουσίας ἔχουσι σοβαρότητα τινα, ἀνατροπόμενοι δι' ἀπλοῦ φροσήματος τῆς λαϊκῆς βουλήσεως οὔτε εἶνε δυνατόν σῶμα, ἐπιλαμβανόμενον, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς λαϊκῆς ἐντολῆς, τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου, νὰ διαλυθῇ ἄνευ πραξικοπήματος ὑπὸ τοῦ Βασιλέως, ὅστις ἔχει μόνον τὰς ρητῶς ἀπονεμομένας αὐτῷ ἐξουσίας (ἄρθρ. 44 Συντ.) καὶ οὐδαμῶς συμμετέχει τοῦ συντακτικοῦ ἔργου ἐν χώρᾳ ὅπου πᾶσαι αἱ ἐξουσίαι ἀπορρέουν ἐκ τοῦ Ἔθνους (ἄρθρ. 21 Συντ.). Δι' αὐτὸ καὶ ἡ διάλυσις τῆς ἐκ τῶν ἐκλογῶν τῆς 8 Αὐγούστου 1910 προκυψάσης Γ' ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνελεύσεως ἦτο πραξικόπημα καὶ ἡ μετ' αὐτὴν συγκληθεῖσα καὶ ἐκ τῶν ἐκλογῶν τῆς 28 Νοεμβρίου 1910 προελθοῦσα ἦθεν Ἀναθεωρητικὴ Βουλὴ ἦτο *δυνάμει Δ'* ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνέλευσιν, ἡ δὲ παροῦσα ἀποτελεῖ κατ' ἀκρίβειαν τὴν Ε' ἐν Ἀθήναις Ἐθνοσυνέλευσιν ὑπὸ ἔποψιν σκοποῦ συγκλήσεως. (4) Ὅπως δὴποτε, ἀλλοῖα ἦτο, ὡς ἐρρήθη, ἡ κρατοῦσα πρακτικὴ ἀντίληψις. Καί, ὅπως οἱ προαναγγείλαντες τὴν σύγκλησιν «Ἐθνοσυνελεύσεως» (5) καὶ πρᾶγματι συγκαλοῦντες τοιαύτην ἵνα κυρώσωσι Διάταγμα θῖξαν ἀναμφιβόλως θεμελιώδεις διατάξεις (τὰς περὶ δικαστικῆς ἰσοβιότητος) συνεκάλουν Ἀναθεωρητικὴν Βουλήν, μετὰ τὴν ὑστεροβουλίαν, ὅπως, ἐν τῷ ἀποτελέσματι τῶν ἐκλογῶν ἀποβῇ κατ' αὐτῶν, διατηροῦντες μέχρι συγκλήσεως

(3) Wamwetzos, αὐτ. σελ. 1440, 1476—1479.

(4) Ὑπὸ ἔποψιν ἀποτελέσματος μόνον δύνανται νὰ μὴ χαρακτηρισθῶσιν ὡς Ἐθνοσυνελεύσεις ἡ διαλυθεῖσα Τρίτη καὶ ἡ μὴ ἐπιληφθεῖσα μεταρρυθμίσεως θεμελιωδῶν διατάξεων Τετάρτη, ὅποτε ἡ παροῦσα θὰ ἦτο Τρίτη, ἐν ἐπιληφθῆ τοιούτων διατάξεων, μολοντί ἡ διάκρισις θεμελιωδῶν διατάξεων καὶ μὴ τοιούτων διὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ σώματος δὲν εἶνε δυνατόν νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς σοβαρά, εἰς τρόπον ὥστε δύναται ἡ παροῦσα νὰ ὀνομασθῇ τοῦλάχιστον Τετάρτη, λόγω διαλύσεως τῆς ἀρχικῆς Τρίτης.

(5) Διὰ τοῦ προσημειωθέντος Διατάγματος τῆς 14 Ἰουνίου 1917 καὶ τῆς αἰτιολογικῆς αὐτοῦ ἐκθέσεως πρὸς τὸν Βασιλέα Ἀλέξανδρον.

τῆς Βουλῆς ταύτης τὴν κυβερνητικὴν ἐξουσίαν, προβῶσιν εἰς διάλυσιν αὐτῆς, χαρακτηριζομένης ὡς Ἀναθεωρητικῆς,—ἢ τότε Ἡνωμένη Ἀντιπολίτευσις, ἐν καὶ μὴ ἐπιδιώκουσα οἰασδήποτε συνταγματικὰς μεταρρυθμίσεις, ἀλλ' ἀπλῶς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, κατῆλθε μετὰ πρόγραμμα συντακτικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως μετὰ τὴν ἀντίθετον ὑστεροβουλίαν, ὅτι δηλ. ἡ ἔγκρισις τοῦ προγράμματος τούτου καθίστα αὐτοδικαίως τὸ ἐκλεγέν σῶμα συντακτικὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, μὴ ὑποκειμένην εἰς διάλυσιν, ἥτις, γινομένη, θ' ἀπετέλει πραξικόπημα ἀγνώστων διὰ τὸν προβαίνοντα εἰς αὐτὴν πολιτικῶν συνεπειῶν. Τοιοῦτοτρόπως, ἐγκριθέντος τοῦ προγράμματος τῆς τότε Ἡνωμένης Ἀντιπολιτεύσεως διὰ τῶν ἐκλογῶν τῆς 1 Νοεμβρίου 1920, τὸ ἐξ αὐτῶν ἀπορρεῦσαν σῶμα εἶνε ἀναμφισβητήτως *δυνάμει* Ἐθνοσυνέλευσις (6), λαμβανομένης δ' ὑπ' ὄψιν τῆς πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ δεδομένης εἰς *λευκὸν ἐντολῆς* δύναται νὰ ἐπιληφθῇ ἐγκύρως τῆς μεταρρυθμίσεως πάσης διατάξεως τοῦ Συντάγματος. Ἄλλο τὸ ζήτημα ἐν πολιτικῶς θὰ ἦτο ἐν τάξει τὸ σῶμα, προβαῖνον εἰς συνταγματικὰς μεταρρυθμίσεις—καὶ ἐπὶ τούτου ἡ ἀπάντησις νομίζω, ὅτι εἶνε ἀδυστάκτως *ἀρνητικῆς*. Διότι εἰς καὶ μόνος πολιτικὸς ἀρχηγός, ὁ νῦν Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ἐξήγγειλε πρόγραμμα ὀρισμένων συνταγματικῶν διατάξεων, ἀλλὰ οὔτε πρᾶγματι ἀπεφάνθη ἐπὶ τούτων ὁ λαὸς οὔτε ἦσαν διακεκριμένοι οἱ ὑπὸ τὴν ἐνιαίαν σημαίαν τῆς Ἡνωμένης Ἀντιπολιτεύσεως ἐκτεθέντες ὁπαδοὶ τοῦ κόμματος τούτου, ὥστε νὰ θεωρηθῇ, ὅτι ἡ ὑπερψήφισις αὐτῶν ἐγένετο ἐν γνώσει τῆς τοιαύτης αὐτῶν ιδιότητος, ἧς συνέπεια εἶνε ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἐκτεθέντος ἐκείνου συνταγματικοῦ προγράμματος. Μίαν τὸ πολὺ ἔννοιαν δύναται ν' ἀποδώσῃ τις εἰς τὴν ψῆφον τῆς 1 Νοεμβρίου, ἐκείνην, καθ' ἣν ὁ νῦν Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου περιεβλήθη διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς πλειονοψηφίας τοῦ Ἔθνους, ἥτις μετὰ τὴν εἰς τὸ σύστημα τῶν προσωπικῶν κομμάτων προσιδιάζουσαν καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀναπτυχθεῖσαν ὄλως ἐξαιρετικῶς ἀρχὴν τῆς πρωθυπουργικῆς δικτατορίας, δηλ. τῆς παροχῆς ἐντολῆς εἰς λευκὸν διὰ πᾶσαν νομοθετικὴν ἐργασίαν εἰς τὸν ἐκλεγόμενον Πρωθυπουργόν, ἀνέθεσεν εἰς τοῦτον καὶ μόνον ὀλόκληρον τὸ συντακτικὸν ἔργον. (7) Ὅπως δὴποτε, ἀνεξαρτήτως τῆς πολιτικῆς ταύτης ἀπόψεως, *νομικῶς* ἡ παροῦσα Ἐθνοσυνέλευσις δύναται ἐγκύρως νὰ θέσῃ, καταργήσῃ ἢ τροποποιήσῃ συνταγματικὰς διατάξεις. Δοθέντος δέ, ὅτι, ὡς προσημειώθη, οὐδεὶς ἐκ τῆς λαϊκῆς ἐντολῆς ἐτέθη αὐτῇ περιορισμὸς καὶ ὅτι συντακτικαὶ Συνελεύσεις δὲν συγκαλοῦνται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν,

(6) Κατὰ τὴν ἐν τῇ Ἐθνοσυνελεύσει συζήτησιν περὶ τοῦ χαρακτηῆρος τοῦ σώματος ἠκούσθησαν διάφοροι ἀστειότητες, ἀπεραντολογικῶς καὶ αὐτὰι διατυπωθεῖσαι, ἐνθ' ἐν καὶ μόνον, ἀλλ' ἀκλόνητον ἦτο τὸ ὑπὲρ τοῦ συντακτικοῦ χαρακτηῆρος ἐπιχειρημα, τὸ ἐν τῷ κειμένῳ ἐκτιθέμενον.

(7) Πρβλ. *Βαμβέτσου*, Βασιλικὴ δημοκρατία οὐχὶ πρωθυπουργικὴ δικτατορία ἐν «Μικραὶ Νομικαὶ Μελέται» σελ. 68 ἐπ. καὶ ἰδίᾳ σελ. 74—76.

δέον τὸ ἔργον αὐτῆς νὰ προσλάβῃ τοιαύτην εὐρύτητα, ὥστε τὸ νέον Σύνταγμα νὰ διατυπωθῇ κατὰ τρόπον μὴ καθιστῶντα ἐπιβεβλημένην τὴν προσεχῆ μεταβολὴν αὐτοῦ. Ἐκτὸς δὲ τῆς οὐσιαστικῆς αὐτῆς ἐργασίας, ἐπιβάλλεται, ὅπως τὸ νέον Σύνταγμα λάβῃ νέαν κατάταξιν, διότι ἡ σημερινὴ τῆς ὕλης κατάταξις ἐν αὐτῷ οὐδὲν λογικὸν σύστημα ἀκολουθεῖ. Ἀπὸ ἀμφοτέρων τῶν ἀπόψεων τούτων ὠριμήθη ἡ παρούσα μελέτη, ἀποδίδουσα κατὰ μέγιστον μέρος εἰσηγητικὰς ἀνακοινώσεις μου εἰς τριμελῆ ἐπιτροπὴν τοῦ κυβερνωμένου κόμματος, ἐπιφορτισθεῖσαν μετὰ τὴν μελέτην τῶν μεταρρυθμίσεων τοῦ Συντάγματος. (8)

2. **Κατάταξις τῆς ὕλης.** Τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος ἡ κατάταξις ὄχι μόνον ἐπιστημονικὴ ἀλλὰ πολλάκις οὐδὲ καὶ λογικὴ δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ. Παρατίθενται ἰσοδυνάμως ἔνδεκα κεφάλαια περὶ θρησκείας, περὶ τοῦ δημοσίου δικαίου τῶν Ἑλλήνων, περὶ συντάξεως τῆς Πολιτείας, περὶ τοῦ Βασιλέως, περὶ διαδοχῆς καὶ ἀντιβασιλείας, περὶ τῆς Βουλῆς, περὶ τῶν Ὑπουργῶν, περὶ Συμβουλίου Ἐπικρατείας, περὶ δικαστικῆς ἐξουσίας, περὶ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου καὶ περὶ γενικῶν διατάξεων! Ἀνεξαρτήτως τῆς ἴδιαι ἐν τοῖς κεφαλαίοις παραθέσεως ταύτης περιεχόντων καὶ περιεχομένων, ἡ μορφή τοῦ πολιτεύματος δέον ν' ἀναζητηθῇ μόλις μετὰ τὸ πρῶτον τέταρτον τοῦ Συντάγματος, εἰς τὰ ἄρθρα 21 καὶ 32, τὸ δὲ περιεχόμενον τῶν καθ' ἕκαστον κεφαλαίων εἶνε πολλάκις ἐξωφρενικόν. Τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ Συντάγματος περιέχει τεσσάρων εἰδῶν διατάξεις α') περὶ ἰσότητος ἐνώπιον τοῦ νόμου (πρῶτον μέρος τῆς πρώτης φράσεως καὶ τελευταία φράσις), β') περὶ φορολογικῆς ἰσότητος, γ') περὶ ἰκανότητος εἰς κτήσιν δημοσίων λειτουργημάτων, δ') περὶ ἰθαγενείας. Ἐξ ἄλλου τὰ περὶ συγκλήσεως τῆς Βουλῆς δέον ν' ἀναζητήσῃ τις εἰς τὰ ἄρθρ. 37, 54 καὶ 69, τὰ περὶ τοῦ ὑπευθύνου τῶν Ὑπουργῶν εἰς τὰ ἄρθρ. 30 καὶ 79, τὰ περὶ νόμων εἰς τὰ ἄρθρ. 22-26, 36 καὶ 57, τὰ περὶ δημοσίων ὑπαλλήλων καὶ στρατιωτικῶν εἰς τὰ ἄρθρ. 84, 82, 87, 88, 90, 96, 98, 100, 102 καὶ 104! Ἡ εἰκὼν αὕτη καθίσταται ζωηροτέρα διὰ τῆς συγκρίσεως πρὸς τὸ νεώτατον τῶν Συνταγμάτων, τὸ γερμανικόν. Τοῦτο διαφεύγει εἰς δύο κύρια τμήματα, τὸ πρῶτον ἀφορῶν τὸν ὀργανισμόν καὶ τὰ καθήκοντα τῆς Πολιτείας καὶ τὸ δεύτερον τὰ θεμελιώδη δικαιώματα καὶ καθήκοντα τῶν Γερμανῶν. Τὸ πρῶτον κύριον τμήμα ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ ἐξῆς κεφάλαια: Ὁμοσπονδιακὸν κράτος καὶ καθ' ἕκαστον κράτη, Βουλὴ, Πρόεδρος καὶ Κυβέρνησις, ὁμοσπονδιακὸν συμβούλιον, νομοθεσία, διοικήσις, δικαιοσύνη, τὸ δὲ δεύτερον κύριον τμήμα ἀπὸ τὰ ἐξῆς: τὸ καθ' ἕκαστον ἄτομον, ἡ κοινωνικὴ ζωὴ, θρησκεία καὶ θρησκευτικὰ σωματεία, μόρφωσις καὶ σχολεῖον, οἰκονομικὴ ζωὴ, ἔπεται δὲ τμήμα μεταβατικῶν καὶ ἀκροτελευτικῶν διατάξεων. Πλήρη παρακολούθησιν τοῦ γερμανικοῦ συστήματος, μολονότι ἀπολύτως ἐπιστημονικοῦ, θὰ ἐθεώρουν ἀντι-

(8) Ἡ μελέτη αὕτη συνετάχθη καλῶς πρὸ πασῶν τῶν ἄλλων, αἵτινες εἶδον μέχρι τοῦδε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, δὴν ἐπηρεάσθη δὲ ὑπ' αὐτῶν, εἰμὴ ὅπου ρητῶς ἀναγράφεται τοῦτο.

θετον πρὸς ἐπιχωρίους συνθήκας, αἵτινες δέον καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κατάταξιν τῆς ὕλης ν' ἀντικατοπτρίζονται. Ἡ μεγάλη ἐπιστημονικὴ ἀκρίβεια ἀποτελεῖ πολλάκις σχολαστικότητα, ἡ δὲ μεταφορὰ τοῦ δευτέρου κεφαλαίου εἰς τὸ τέλος τοῦ Συντάγματος καὶ ἡ ἐντὸς αὐτοῦ μνεία τῆς θρησκείας δὲν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν ἱστορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ συντάγματος καὶ τὰς ἑλληνικὰς ἀντιλήψεις. Ἐθεώρησα δι' αὐτὸ προτιμότεραν τὴν διατήρησιν ἀνεξαρτήτων κεφαλαίων, ἑννέα μόνον, καὶ τούτων μὴ ἔχόντων σχέσιν ἐξαρτήσεως ἀπ' ἄλλῶν. Μετὰ τὸ περὶ πολιτεύματος, θρησκείας καὶ σημαίας τοῦ Κράτους πρῶτον κεφάλαιον, ἔπεται τὸ δεύτερον «περὶ τῶν θεμελιωδῶν δικαιωμάτων καὶ καθήκοντων τῶν Ἑλλήνων» (ἀντὶ τοῦ μηδὲν λέγοντος τίτλου περὶ δημοσίου δικαίου). Ἀκολουθεῖ ἡ ρύθμισις τῶν πολιτειακῶν ὀργάνων, ἴτοι τῆς Βουλῆς πρῶτον, ἀφοῦ ὁ χαρακτήρ τοῦ πολιτεύματος εἶνε δημοκρατικὸς, μετὰ πλήρη ἐξάντλησιν τῶν ἀφορῶντων τὴν συγκρότησιν, γένεσιν, ἐργασίας καὶ διάλυσιν αὐτῆς, ὡς καὶ τὰ δικαιώματα τῶν μελῶν τῆς (κεφάλαιον γ'), τοῦ Βασιλέως ὕστερον, μετὰ πλήρη ὡσαύτως ἐξάντλησιν τῶν ἀφορῶντων τὸ πρόσωπον, τὰς ἰδιότητας καὶ τὰς προνομίας αὐτοῦ (κεφάλαιον δ') καὶ τῆς Κυβερνήσεως τελευταῖον (ἀντὶ «περὶ Ὑπουργῶν») κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ἐνταῦθα σύστημα (κεφάλαιον ε'). Μετὰ ταῦτα ρυθμίζονται αἱ λειτουργίαι τῶν πολιτειακῶν ὀργάνων, δηλ. ἡ νομοθετικὴ (κεφάλαιον στ'), ἡ διοικητικὴ (κεφάλαιον ζ') καὶ ἡ δικαστικὴ (κεφάλαιον η'), ἀκολουθεῖ δὲ τὸ τελευταῖον κεφάλαιον θ', περιέχον γενικὰς διατάξεις.

Σχετικῶς πρὸς τὴν ἐντὸς ἐκάστου κεφαλαίου κατάταξιν τῆς ὕλης παρατηροῦ τὰ ἐξῆς. Τὸ πρῶτον κεφάλαιον ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων ἄρθρων, ἐξ ὧν τὸ ἄρθρ. 1 θέτει τὴν ἐν ἄρθρ. 21 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος ἀρχὴν τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, τὸ δὲ ἄρθρ. 2 τὴν ἐν ἄρθρ. 32 ἰσχ. Συντ. ἀρχὴν, ὅτι ἀνώτατος ἄρχων εἶνε ὁ Βασιλεὺς, εἰς τρόπον ὥστε, ἄνευ πανηγυρικῶν φράσεων, ὡς συμβαίνει ἐν ἄρθρ. 1 τοῦ Γερμ. Συντάγματος, νὰ προκύπτῃ σαφῶς διὰ τὸν ἀναγνώστην ὁ χαρακτήρ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτεύματος ὡς βασιλευμένης δημοκρατίας (*). Τὸ ἄρθρ. 3 περιέχει τὰ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Κράτους (ἄρθρ. 1 καὶ 2 ἰσχ. Συντ.) καὶ τὸ ἄρθρ. 4 τὰ περὶ σημαίας. Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο θὰ εἶχε θέσιν καὶ τὸ περὶ ἐπισήμου γλώσσης ἄρθρον, ἂν ἐκρίνετο ἐπιβεβλημένη ἡ διατήρησις αὐτοῦ.

Τὸ δεύτερον κεφάλαιον ἀφοροῦται εἰς τὰ θεμελιώδη δικαιώματα καὶ καθήκοντα τῶν Ἑλλήνων, καταταχθέντα συστηματικῶς καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γερμανικοῦ συντάγματος. Τὰ ἄρθρ. 5-14 ἀφορῶσι τὸ ἄτομον καὶ δὴ τὸ ἄρθρ. 5 τὰ περὶ ἰσότητος (ἄρθρ. 3 ἰ. σ.), (10) τὸ ἄρθρ.

(9) Βλ. περὶ τούτου ἐν ἐκτάσει Βαμβέτσου, αὐτ. σελ. 70.

(10) Τὸ ὑπὸ τοῦ πληρεξουσίου Ἀγαίας καὶ Ἡλιδος Δ. Γούναρη ὑποβληθὲν εἰς τὴν Συνέλευσιν σχέδιον συνταγματικῶν μεταρρυθμίσεων προτείνει τὴν εἰς τὸ ἄρθρ. 3 τοῦ Συντάγματος προσθήκην τῶν περὶ ἰσοπολιτείας τῆς γυναικός. Τοῦτο δὲν μοι φαίνεται ὀρθόν, διότι, πλὴν τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι, αἱ γυναῖκες τυγχάνουν ἤδη ἐκ τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος τῆς ἐνώπιον τοῦ

6 τὰ περι ἰθαγενείας (ἄρθρ. 3 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 7 περι ἐλευθεροκοινωνίας (Freizügigkeit), τὸ ἄρθρ. 8 περι μεταναστεύσεως, τὸ ἄρθρ. 9 περι προσωπικῆς ἐλευθερίας (ἄρθρ. 4 καὶ 5 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 10 περι δουλείας (ἄρθρ. 13 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 11 περι ἀσύλου τῆς κατοικίας (ἄρθρ. 12 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρον 12 περι ποινῶν ἐν γένει καὶ ἰδίᾳ περι πολιτ. ἀδικημάτων (ἄρθρ. 6, 7, 18, 95 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 13 περι ἀπορρήτου ἐπιστολῶν (ἄρθρ. 20 ἰ. σ.) καὶ τὸ ἄρθρ. 14 περι ἐλευθεροτυπίας (ἄρθρ. 14 καὶ 95 ἰ. σ.). Τὰ ἄρθρα 15-24 ἀφορῶσι *τὴν κοινωνικὴν ζωὴν* καὶ εἰδικῶς τὸ ἄρθρ. 15 τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι (ἄρθρ. 10 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 16 τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταιρίζεσθαι (ἄρθρ. 11 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 17 τῆς ἐλευθέρως ἐξασκήσεως τοῦ ἐκλογ. δικαιώματος, τὸ ἄρθρ. 18 τοῦ ἀναφέρεισθαι (9 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 19 πραγματεύεται περι ἱκανότητος διὰ δημοσίας λειτουργίας (3, 89, 102 ἐδ. 1 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 20 περι καθηκόντων τῶν δημ. ὑπαλλήλων, τὸ ἄρθρ. 21 περι εὐθύνης ἐκ παρανόμων πράξεων τῶν ὑπαλλήλων (ἐν μέρει νέον καὶ 19 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 22 περι προσωπικῆς ἐργασίας, τὸ ἄρθρ. 23 περι στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας (106 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 24 περι φορολογίας (3 καὶ 59 ἰ. σ.). Τὰ ἄρθρ. 25-27 ἀναφέρονται εἰς τὰς *θηρητικὰς ἐλευθερίας* καὶ εἰδικῶς τὸ ἄρθρ. 25 εἰς τὴν ἀνεξιδρωσκίαν (ἄρθρ. 1 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 26 εἰς τὴν Κυριακὴν ἀργίαν καὶ τὸ ἄρθρ. 27 εἰς τὸν ὄρκον (ἄρθρ. 15 ἰ. σ.). Τὸ ἄρθρ. 28 ρυθμίζει τὰ τῆς *ἐμπαιδεύσεως* (16 ἰ. σ.) καὶ τέλος τὰ ἄρθρα 29-31 ἀνάγονται εἰς τὴν *οἰκονομικὴν ζωὴν* καὶ εἰδικῶς τὸ ἄρθρ. 29 εἰς τὴν προστασίαν τῆς ἰδιοκτησίας (17 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 30 εἰς τὴν προστασίαν τῆς ἐργασίας καὶ τὸ ἄρθρ. 31 εἰς τὰς ἐπαγγελματικὰς ὀργανώσεις. (11)

Τὸ περι Βουλῆς *τρίτον κεφάλαιον* ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἑξῆς ἄρθρων. Ἄρθρ. 32 περι ἐκλογέων καὶ ἐκλογῶν (66 ἰ. σ.), ἄρθρ. 33 περι ἐκτάσεως τῆς βουλευτικῆς ἐντολῆς καὶ παραλήψεως ἀπ' αὐτῆς (67, 73 ἐδ. 2 ἰ. σ.), ἄρθρ. 34 καὶ 35 περι ἐκλογίμων (70-72 ἰ. σ.), ἄρθρ. 36 περι ἀριθμοῦ βουλευτῶν (68 ἰ. σ.), ἄρθρ. 37 περι βουλευτικῆς περιόδου (69 ἰ. σ.),

νόμου ἰσότητος, ὡς ἐπίσης καὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἀναλαμβάνειν δημοσία λειτουργήματα (βλ. *Βαμψέτσου*, «Μικραὶ νομικαὶ μελέται», σελ. 2—6), πάντως δὲ δέον ἀνεπιφυλάκτως ν' ἀναγνωρισθῆ ἡ ἰσότης αὕτη. Τὸ μόνον, ὅστινος στεροῦνται, εἶνε τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλέγεσθαι, ἐπομένως ἡ σχετικὴ διάταξις δέον νὰ τεθῆ εἰς τὸ ἄρθρ. 66 ἰ. σ.

(11) Τὸ ἐν σημ. 10 σχέδιον κατατάσσει τὴν τελευταίαν ταύτην διάταξιν, ὀχι ὁρθῶς, εἰς τὰ περι νομοθετικῆς ἐξουσίας, τοῦθ' ὅπερ δίδει ἐμφαυμένην ἰδέαν τῆς πραγματικῆς σημασίας τῶν ἐπαγγελματικῶν συμβουλίων. Ταῦτα γεννηδοτοῦν ἀπλῶς ἐπὶ ὀρισμένων μόνον ζητημάτων καὶ τὸ προέχον ἐν αὐτοῖς εἶνε τὸ εἰς τὰς ἐπαγγελματικὰς ὀργανώσεις ἀναγνωριζόμενον τοῦτο δικαίωμα. Οὕτω καὶ τὸ γεμ. σύνταγμα ἐν ἄρθρ. 165 περιλαμβάνει τὰ περι τοῦ ἀντικειμένου τούτου δηλ. ἀκριβῶς εἰς τὸ τέλος τοῦ οὐσιαστικοῦ περιεχομένου (εὐθύς ἀμέσως ἔρχονται αἱ μεταβατικαὶ καὶ κτλ. διατάξεις)—καὶ τοῦτο διότι, ὡς ἐρρήθη, ρυθμίζει ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τὰ θεμελιώδη δικαιώματα καὶ καθήκοντα τῶν Γερμανῶν, —ὀχι δὲ μετὰ τὸ ἄρθρ. 71, ὡς θὰ ἔπραπε νὰ τεθῆ κατὰ τὴν ἐναντίαν ἐκδοχὴν.

ἄρθρ. 38 περι ἐξελέγγεως ἐκλογῶν (73 ἐδ. 1 ἰ. σ.), ἄρθρ. 39 περι συγκλήσεως τῆς Βουλῆς (69, 37, 54 ἰ. σ.), ἄρθρ. 40 περι ἀναστολῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς (38 ἰ. σ.), ἄρθρ. 41 περι διαλύσεως (37 ἰ. σ.), ἄρθρ. 42 περι ὄρκου βουλευτῶν (64 ἰ. σ.), ἄρθρ. 43 περι προεδρείου καὶ κανονισμοῦ Βουλῆς (74, 65 ἰ. σ.), ἄρθρ. 44 περι συνεδριάσεων Βουλῆς (55 ἰ. σ.), ἄρθρ. 45 περι μὴ καταδιώξεως βουλευτῶν διὰ τὰς γνώμας καὶ ἀρνησιμαρτυρίας (62 ἰ. σ.), ἄρθρ. 46 περι ἀπαρτίας (56 ἰ. σ.), ἄρθρ. 47 περι ἐμφανιζομένων εἰς τὰς συνεδριάσεις προσώπων (58, 78, ἰ. σ.), ἄρθρ. 48 περι ἐπιτροπῶν (58 ἰ. σ.), ἄρθρ. 49 περι ἐτησίων ἐργων τῆς Βουλῆς (60 ἰ. σ.), ἄρθρ. 50—52 περι βουλευτικῶν προνομιῶν, ἤτοι ἄρθρ. 50 περι ἀσυλίας (63 ἰ. σ.), ἄρθρ. 51 περι ἀδείας ἐκλογίμων ὑπαλλήλων καὶ ἄρθρ. 52 περι βουλευτικῆς καὶ προεδρικῆς ἀποζημιώσεως καὶ δωρεῶν ταξειδίων (75, 76 ἰ. σ.).

Τὸ *τέταρτον κεφάλαιον* ἀναφέρεται εἰς τὸν Βασιλέα. Τὰ ἄρθρ. 53—56 ἀφορῶσι τὰ περι τοῦ ποῖος ὁ Βασιλεὺς (45—48 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 57 περι ἐνηλικιότητος καὶ ὄρκου τοῦ Βασιλέως (49, 43 ἰ. σ.), τὰ ἄρθρ. 58—61 περι ἀντιβασιλείας (50—53 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 62 περι τοῦ βασιτικοῦ ἀνευθύνου (29 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 63 περι περιορισμοῦ τῶν βασιλικῶν δικαιωμάτων (44 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 64 περι ὑπουργικῆς εὐθύνης (30, 79 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 65 περι διεθνούς ἐκπροσωπήσεως τοῦ Κράτους ὑπὸ τοῦ Βασιλέως (32, 33 ἰ. σ.), τὰ ἄρθρ. 66—70 (32, 39—42 ἰ. σ.) περι βασιλικῶν προνομιῶν (ἀρχηγία στρατοῦ καὶ στόλου, χάριτες, παράσημα, νομίματα, χορηγία).

Τὸ *πέμπτον κεφάλαιον* περι τῆς Κυβερνήσεως ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ἄρθρου 71 περι διορισμοῦ καὶ παύσεως ὑπουργικοῦ συμβουλίου (31 καὶ 77 ἰ. σ.), ἄρθρ. 72 περι ἀριθμοῦ καὶ ἀρμοδιότητος ὑπουργῶν, ἄρθρ. 73 καὶ 74 περι κοινοβουλευτικῆς καὶ ὑψησιακῆς Κυβερνήσεως καὶ ἄρθρ. 75 περι κατηγορίας κατὰ Ὑπουργῶν (80, 81 ἰ. σ.).

Τὸ *ἕκτον κεφάλαιον* πραγματεύεται τὰ περι τῆς νομοθετικῆς λειτουργίας. Τὸ ἄρθρ. 76 θέτει τὴν θεμελιώδη διάταξιν τοῦ ἄρθρ. 22 ἰ. σ., τὸ ἄρθρ. 77 ρυθμίζει τὰ τῆς προτάσεως νόμων (23, 24 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 78 περι ψηφίσεως τῶν νομοσχεδίων (57 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 79 περι κυρώσεως καὶ δημοσιεύσεως τῶν νόμων (36 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 80 περι ἀπορρήσεως νομοσχεδίων (25 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 81 περι ἰσχύος τῶν νόμων, τὸ ἄρθρ. 82 περι δημοψηφίσματος, τὸ ἄρθρ. 83 περι τροποποιήσεως τοῦ Σύνταγματος (108 ἰ. σ.), (12) τὸ ἄρθρ. 84 περι αὐθεντικῆς ἐρμηνείας, τὰ ἄρθρ. 85—87 περι ὀρισμένων πρῶξεων γινομένων μόνον διὰ νόμου (33, 61, 99 ἰ. σ.), ἔξ ὧν ἀφηρέθησαν ἡ ποινὴ καὶ ὁ φόρος, ὡς σχετιζόμενα μᾶλλον πρὸς τὰ θεμελιώδη δικαιώματα τῶν Ἑλλήνων, ὅπου καὶ κατατέθησαν. Τὸ ἄρθρ. 88 ἀφορᾷ τὸν νόμον περι καταστάσεως πολιτορκίας (91 ἰ. σ.) καὶ τὸ ἄρθρ. 89 τὴν ἐκτέλεσιν τῶν νόμων διὰ Β.

(12) Τὸ Σύνταγμα ἀποτελεῖ νόμον μὲ πρῆξιμένην τυπικὴν ἰσχύιν, συνεπῶς εἰς τὸ περι νομοθετικῆς ἐξουσίας κεφάλαιον ἀνήκει ἡ περι τροποποιήσεως αὐτοῦ διάταξις.

Διαταγμάτων (27, 35 ἰ. σ.), ἴσως καὶ ἐν τῷ γερμανικῷ συντάγματι ἐνταῦθα ὀρθῶς κατατάσσεται (ἄρθρ. 77).

Τὸ περὶ τῆς διοικήσεως (πρὸς ἀποφυγὴν τῆς πανηγυρικῆς διακρίσεως ἔξουσιῶν) **κεφάλαιον ἑβδομὸν** περιλαμβάνει τὸ ἄρθρ. 90 περὶ διορισμοῦ πάντων τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἀπονομῆς βαθμῶν (34, 87 ἰ. σ.), ὡς καὶ τὸ ἄρθρ. 46 τοῦ γερμανικοῦ συντάγματος, τὸ ἄρθρ. 91 περὶ δικαστικῶν ὑπαλλήλων, ἰδίᾳ τῆς ἰσοβιότητος καὶ μονιμότητος (88, 96 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 92 περὶ μονιμότητος διοικητικῶν ὑπαλλήλων (102 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 93 περὶ στερήσεως βαθμοῦ στρατιωτικῶν (100 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 94 περὶ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου (98 ἰ. σ.), ἀποτελοῦντος κυρίως διοικητικὴν ἀρχήν, ἂν καὶ εἶνε ἀνατεθειμένα αὐτῇ καὶ ἔργα διοικητικῆς δικαιοσύνης, τὰ ἄρθρ. 95—96 περὶ πειθαρχικῆς ἐπὶ ὑπαλλήλων ἔξουσίας (104, 82 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 97 περὶ μεταθέσεως, προαγωγῆς κλπ. δικαστικῶν ὑπαλλήλων (90 ἰ. σ.) καὶ τὸ ἄρθρ. 98 περὶ τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως (105 ἰ. σ.). Τὰ ἀφορῶντα τοὺς δικαστικοὺς ὑπαλλήλους ἐτέθησαν ἐνταῦθα, διότι ἀποτελοῦσι **πράξεις διοικήσεως** καὶ οὐχὶ ἀπονομῆς δικαιοσύνης.

Τὸ **κεφάλαιον ὄγδοον** περὶ ἀπονομῆς δικαιοσύνης περιορίζεται εἰς τὰ καθαρῶς δικαστικὰ ἔργα. Συνεπῶς τὸ ἄρθρ. 99 ὁμιλεῖ περὶ τῶν ἀπονεμοσῶν τὴν δικαιοσύνην ἀρχῶν (87 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρον 100 περὶ «φυσικῶν» δικαστῶν (8, 91 ἐδ. 1 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 101 περὶ τῶν συνεδριάσεων τῶν δικαστηρίων (92 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 102 περὶ αἰτιολογίας ἀποφάσεων (93 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 103 περὶ ἐκτελέσεως αὐτῶν (28 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρον 104 περὶ ἐνόρκων (94 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 105 περὶ ἀγωγῶν κακοδικίας κατ' Ἀρεοπαγιτῶν κτλ. (103 ἰ. σ.), τὸ ἄρθρ. 106 περὶ στρατοδικείων κτλ. (97 ἰ. σ.) καὶ τὸ ἄρθρ. 107 περὶ διοικητικῶν δικαστηρίων, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὑπερ, μετὰ τὴν ἴδρυσιν τοῦ συμβουλίου τῶν ἐπαγγελματικῶν τάξεων, δὲν δύναται ὡς εἰκὸς εἶμῃ ὡς διοικητικὸν δικαστήριον νὰ παραμείνῃ (82, 85, 86, 101 ἰ. σ.).

Τέλος τὸ **κεφάλαιον ἑνατὸν** περιλαμβάνει τὰς τρεῖς τελευταίας καὶ γενικὰς τοῦ Συντάγματος διατάξεις περὶ καταργήσεως ἀντικειμένων νόμων, περὶ χρόνου ἰσχύος αὐτοῦ καὶ ἐνδεχομένων τροποποιήσεων καὶ περὶ τηρήσεως αὐτοῦ ἐν ἄρθρ. 108—110 (ἄρθρ. 109—111 ἰ. σ.).

Ἐνδέχεται ἢ ἀνωτέρω κατάταξις νὰ ἔχῃ πολλὰς τὰς ἀτελείας, πάντως ὁμοῦ δύναται νὰ τεθῇ ὡς βᾶσις τελειότερας κατατάξεως, ἀρκεῖ αὐτῇ ν' ἀποστῆ τῆς σήμερον ὑφισταμένης.

3. **Οὐσιαστικαὶ μεταρρυθμίσεις.**—*Α'.* ἐν γένει. Λί διήκουσαι διὰ τῆς παρουσίας μελέτης ἰδέαι εἶνε αἱ ἐξῆς: Ἐν πρώτοις φρονῶ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ θιγθοῦν ἄνευ σοβαροῦ λόγου διατάξεις καλῶς ἔχουσαι, ἀνεξαρτήτως διατυπώσεως, ἔστω καὶ ἂν αὐτῇ δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς σημερινὰς συνθήκας—καὶ τοῦτο ἵνα διατηρηθῇ ἡ ἱστορικὴ παράδοσις τοῦ Συντάγματος.

Περαιτέρω ἐνόμισα, ὅτι τὰ γεγονότα τῆς τελευταίας τριετίας ἐπέβαλλον ὀρισμένας διατάξεις, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἵνα ἐκδηλωθῇ ἡ ἀποδοκιμασία τῆς Συνελεύσεως κατὰ ἐνεργειῶν τοῦ καταλυθέντος καθεστώτος, αἰτι-

νες προεκάλεσαν τὴν λαϊκὴν ἀγανάκτησιν καὶ ἔδωκαν ζωὴν εἰς τὴν παροῦσαν Συνέλευσιν, ἔστω καὶ ἂν ἡ ἐξαγγελία αὕτη ἠθικὸν πολλακίς ἔχει μόνον χαρακτήρα, δοθέντος, ὅτι τὰ Συντάγματα δὲν ἔχουν μόνον νομικῶν κανόνων περιεχόμενον, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἵνα ἐμμέσως δοθῇ ἡ ἱστορία τῆς παρουσίας συνταγματικῆς μεταρρυθμίσεως. Εἰς τὴν σκέψιν ταύτην δέον ν' ἀποδοθῶν τὸ ἄρθρ. 7 (ἀνάλογον ἄλλως πρὸς τὸ ἄρθρ. 111 γερμανικοῦ συντ.) εἰς ἐνδειξιν ἀποδοκιμασίας κατὰ τῶν ἀπελάσεων, τὸ ἄρθρον 8 (ἀνάλογον πρὸς τὸ γερμ. 112) κατὰ τῆς μεροληπτικῆς δράσεως τῶν Πρεσβειῶν τοῦ καταλυθέντος καθεστώτος καὶ τῆς γενομένης ἐκδόσεως Ἑλλήνων πολιτῶν εἰς ξένους, τὸ ἄρθρ. 12 ἐδ. 5 τὸ δίδον τὸν ὄρισμὸν τῶν συνθέτων πολιτικῶν ἀδικημάτων, ἢ τροποποιήσις τοῦ ἄρθρ. 10 ἰ. σ. (ἄρθρ. 15), τὸ ἄρθρ. 17 περὶ ἐλευθέρως ἐνασχίσεως τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος (ἄρθρ. 125 γερμ. συντ.), τὸ ἄρθρ. 20 συγκατιζόν τὴν εἰς τὸ κόμμα ὑποδούλωσιν τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων (ἄρθρ. 130 γερμ.), τὸ ἄρθρ. 48 ἐδ. 4 τὸ θέτον περιορισμοὺς εἰς τὴν ἐκδοσιν νομοθετικῶν διαταγμάτων, τῶν ὁποίων τόση ἐγένετο κατάχρησις, τὸ ἄρθρ. 74 περὶ ὑπηρεσιακῆς Κυβερνήσεως ἐνεργούσης ἐκλογάς, ὥστε νὰ μὴ ἐπαναληφθῶν αἱ τελευταῖαι προεκλογικαὶ ἀσχημίαι, τὸ ἄρθρ. 81 ἵνα τεθῇ τέρμα εἰς τὰς συζητὰς «ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως» εἰς ἐφαρμογὴν θέσεις τῶν νόμων, τῶν ὁποίων ἐπίσης μεγίστη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐγένετο κατάχρησις (πρὸβλ. καὶ γερμ. 71) καὶ τέλος ἡ τροποποιήσις τοῦ ἄρθρ. 91 ἰ. σ. (ἄρθρ. 88), κατὰ τρόπον ὅστε ἡ κατάστασις πολιορκίας νὰ μὴ ἐπιτρέπη καταχρήσεις, ὡς αἱ κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν λαβοῦσαι χώραν, ἀπαγορευομένης α) τῆς συστάσεως ἐξαιρετικῶν δικαστηρίων, β) τῆς ἀναστολῆς τῶν περὶ προσωπικῆς ἐλευθερίας καὶ περὶ πολιτικῶν ἐγκλημάτων διατάξεων καὶ γ) τῆς πέραν ὀρισμένων μόνον ὁρίων ἐνασχίσεως τῆς λογακρισίας τοῦ τύπου, ἐπιστολῶν, τηλεγραφημάτων καὶ τηλεφωνημάτων.

Σχετικῶς μὲ τὸν θεσμὸν τῆς Γερουσίας διετύπωσα ἤδη πρὸ πολλοῦ τὴν γνώμην μου. (13) Ὁ θεσμὸς οὗτος, καὶ ἂν ἀκόμη ἠθελεν ἡ γερουσία ἀποτελεσθῆν ἀποκλειστικῶς ἐξ αἰρετῶν μελῶν, ἀποτελεῖ μίαν ἀδικαιολόγητον ἐπιβράδυνσιν τῆς λειτουργίας τῆς νομοθετικῆς μηχανῆς, δοθέντος ὅτι τὰ πρόσωπα θὰ εἶνε τῆς αὐτῆς προελεύσεως μὲ τοὺς βουλευτάς. Ἀλλαχοῦ αἱ δευτέραι βουλαι εἶνε σταθμοὶ ἱστορικῆς ἐξελέξεως καὶ οὐχὶ δημιουργήματα τῆς τελευταίας ὥρας καὶ ἐκεῖ δὲ ὁσημέραι μειοῦνται εἰς δύναμιν καὶ ἐξαφανίζονται. (14) Μετὰ τὸν περιορισμὸν τῶν δικαιωμάτων τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων ἐν αὐτῇ τῇ πιστῇ εἰς τὰς παραδόσεις Ἑλλάδα θὰ ἦτο ἤμισα σοβαρὸν νὰ γίνεται λόγος ἐν εἰκοστῷ αἰῶνι περὶ δημιουργίας γερουσίας ὑπὸ τὸν κυανοῦν οὐρανὸν καὶ τὰς δημοκρα-

(13) Βλ. Wamvetzoz, αὐτ. σελ. 1142.

(14) Ὁ ἐνίοτε γινόμενος χαρακτηρισμὸς τοῦ γερμανικοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συμβουλίου (Reichsrat καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως Bundesrat) ὡς γερουσίας ἀποτελεῖ οἰκτρὰν παρανόησιν τοῦ θεσμοῦ τούτου, σέβειν ἔχοντος μόνον μὲ τὸν ὁμοσπονδιακὸν χαρακτήρα τῆς γερμανικῆς πολιτείας.

τικὰς ιδέας τοῦ ἑλληνικοῦ περιβάλλοντος. Ἰδρυσίς γερουσίας σημαίνει ὀπισθοδρόμησιν, περιορισμὸν τῆς λαϊκῆς παντοδυναμίας, ἐὰν τὸ σῶμα ἐννοῇ ν' ἀσκήσῃ σοβαρῶς τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ἢ ἀπλήν διατύπωσιν, χρονοτριβῆς μόνον πρόξενον, ἐὰν περιορισθῇ τοῦτο εἰς τὸ νὰ εἶνε ἀπλοῦς διεκπεραιωτῆς τῶν ἀποφάσεων τῆς Βουλῆς.

Τοῦναντίον ἐξελιξιμὸν θεσμὸν ἀποτελοῦν τὰ συμβούλια τῶν ἐπαγγελματικῶν τάξεων. Ταῦτα ἐκπροσωποῦν τὸν ὑφιστάμενον πρᾶγματι ἀγῶνα τῶν τάξεων (εἶνε δὲ ἀστεῖον τὸ λεγόμενον ὅτι πρέπει νὰ παύσῃ ὁ ἀγὼν οὗτος ἢ ὅτι *δημιουργεῖται* ὑπὸ ἀτόμων ἢ ὀμίλων, ἐνῶ ὑπῆρξε καὶ ὑπάρχει ἀφ' ἧς καὶ τὸ Κράτος καὶ μόνον ἢ ἐκδήλωσις αὐτοῦ ἦτο ἐκάστοτε διάφορος). Ἡ ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου ψῆφος τῆς Βουλῆς θὰ καθίστα σαφῆ τὴν κρατοῦσαν τάξιν, οἱ δὲ βουλευταί, οἱ ἐκπροσωποῦντες σήμερον πολίτας πάσης τάξεως καὶ πάσης ἰδεολογίας θὰ κατευθυνθοῦν σαφέστερον καὶ τότε μόνον θὰ ἐκπροσωποῦν ὀρισμένας τάξεις καὶ ὀρισμένας ἀρχάς. Βεβαίως πρόωρος ἐφαρμογὴ τοῦ θεσμοῦ τούτου ἐνδέχεται νὰ καταστήσῃ αὐτὸν ἀνωφελῆ καὶ ν' ἀγάγῃ εἰς τὴν ἀποτυχίαν του. Ἄλλ' ἡ ἀναγνώρισις αὐτοῦ ἐν τῷ Συντάγματι μὲ τὴν ἐπιρρύλαξιν τοῦ διὰ νόμον καθορισμοῦ τῶν λεπτομερειῶν ἐπιβάλλεται, διότι δὲν δίδονται συχνὰ εὐκαιρία συνταγματικῶν μεταρρυθμίσεων. Δὲν εἶνε εἰσέτι γνωστὰ τὰ πρῶτα ἀποτελέσματα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ τούτου ἐν Γερμανίᾳ, ὅπου ἤρχισε λειτουργῶν δυνάμει προσωρινοῦ διατάγματος τῆς 4 Μαΐου 1920, δημοσιευθέντος εἰς τὸ φύλλον 99 τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (σελ. 858-869). Δύναται οὐχ ἦττον νὰ εἶνε βέβαιον, ὅτι ἡ τελειότης τῶν γερμανικῶν ὀργανώσεων εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους ἐγγυᾶται τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ θεσμοῦ, τὸν ὅποιον ἐσχέδιασεν ἤδη ἡ μεγάλη κεφαλὴ τοῦ Βίσμαρκ (15). Ἡ ἐκ τῶν πολεμικῶν καταστροφῶν προκλήμασα οἰκονομικὴ ἐνδεῖα κατέστησε ταῦτον ἀναγκαῖον, διότι ἐπιβάλλει τὴν ἐντασιν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων, ἧτις δὲν δύναται νὰ κατορθωθῇ διὰ μόνου τοῦ ὑφισταμένου κρατικοῦ ὀργανισμοῦ. Ἐν τῇ Βουλῇ δὲν ἀντιπροσωπεύονται ἐπαρκῶς τὰ ἐπαγγελματικὰ στοιχεῖα, οἱ νόμοι εἶνε πολὺ ἀκαμπτοι διὰ νὰ περιλάβουν τὸ πλῆθος τῶν λεπτομερειῶν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καὶ ἡ διοικητικὴ μηχανὴ δὲν ἔχει τὴν ἀναγκαίαν ἐλαστικότητα, ἵνα προσαρμοσθῇ εἰς τὰς συχνὰς μεταβολὰς ἐν τῇ πολιτικῇ οἰκονομίᾳ. Ἡ γερμανικὴ Κυβέρνησις ἐν τῇ ἀπὸ 6 Ἀπριλλοῦ 1919 αἰτιολογικῇ ἐκθέσει αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἰσχύοντος ἄρθρου 165 τοῦ γερμανικοῦ συντάγματος κατέληγεν οὕτω : «μία τοιαύτη αὐτοοργάνωσις ἐντὸς τῶν γενικῶν πολιτικῶν νόμων ἐξυπηρετεῖ τὸ Κράτος, ὑπερ ἐλαφρώνεται εἰς τὸ νομοθετικὸν του ἔργον καὶ δύναται νὰ χρησιμοποιήσῃ ἐπίσης ἐν τῇ διοικήσει κοινωνικὰς δυνάμεις. Ἐξυπηρετεῖ τὴν ἰδιωτικὴν οἰκονομίαν, τῆς ὁποίας ἡ ρυθμιστικὴ ἐργασία καθίσταται οὐσιαστικωτέρα, ὅταν διαμορφώσῃ αὐτὴν ἀμέσως αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἐνδιαφερόμενοι. Ἰκανοποιεῖ τέλος τὸν ὀργανισμὸν τῆς ἀμέσου δράσεως καὶ ἀμέσου εὐθύνης, ὁ ὁποῖος

(15) Bl. Plötz, Der Reichswirtschaftsrat 1920 seil. 1 -2.

ἐπὶ ὅλων τῶν πεδίων τῆς ζωῆς, ἀλλ' ἰδίως ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς οἰκονομικῆς διαμορφώσεως τοῦ βίου ἐγένετο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἰσχυρότερος παρὰ ποτέ. Ἐὰν συνεπῶς ὁ νομοθέτης ἀκολουθῇ τὴν ἐξέλιξιν ταύτην, προάγει τὴν ἰσορροπίαν τῶν ἐσωτερικῶν δυνάμεων, ἧτις δὲν δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ διὰ τῆς πολιτικῆς μόνον ὀργανώσεως: (16) Τὸ γερμανικὸν προσωρινὸν ἀνώτατον συμβούλιον συνεκροτήθη ἐκ 326 μελῶν, προερχομένων ἐκ δέκα τάξεων, ἦτοι: α) 68 ἀντιπρόσωποι τῆς γεωργικῆς καὶ δασικῆς οἰκονομίας, ἐξ ὧν 22 ἀντιπρόσωποι τῆς μεγάλης γεωργικῆς ἰδιοκτησίας, 22 ἀντιπρόσωποι τῶν γεωργικῶν ἐργατῶν, 14 ἀντιπρόσωποι τῆς μικρᾶς ἰδιοκτησίας, 4 τῶν γεωργικῶν συνεταιρισμῶν, 3 ἀντιπρόσωποι τῶν δασοκτημόνων καὶ 3 τῶν ὑλοτόμων ἐργατῶν, β) 6 ἀντιπρόσωποι τῆς κηπουρικῆς καὶ ἀλιείας ἀνὰ τρεῖς ἐργοδοταὶ καὶ ἐργάται, εἰς διὰ τὴν κηπουρικὴν καὶ δύο διὰ τὴν ἀλιείαν, γ) 68 ἀντιπρόσωποι τῆς βιομηχανίας ἀνὰ 34 ἐργοδοταὶ καὶ ἐργάται, δ) 44 ἀντιπρόσωποι τοῦ ἐμπορίου, τῶν τραπεζῶν, καὶ τῶν ἀσφαλιστικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐξ ὧν 36 ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸ ἐμπόριον (ἀνὰ δέκα ἐργοδοταὶ καὶ ὑπάλληλοι), ε) 34 ἀντιπρόσωποι τῆς συγκοινωνίας καὶ τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων καὶ ἐνταῦθα ἐξ ἴσου ἐργοδοταὶ καὶ ἐργάται (10 ναυτιλίας, 4 μεταφορῶν, 2 ταχυδρομείων, 6 τῶν σιδηροδρόμων, 8 τῶν δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν ἐπιχειρήσεων, 4 τῶν δημοσίων ταμειωτηρίων), ζ) 36 ἀντιπρόσωποι τῆς βιοτεχνίας, ἀνὰ 16 ἐργοδοτῶν καὶ ἐργατῶν καὶ 4 τῶν βιοτεχνικῶν συνεταιρισμῶν, η) 16 ἀντιπρόσωποι τῶν δημ. ὑπαλλήλων καὶ τῶν ἐλευθέρων ἐπαγγελματῶν, θ) 12 ἀντιπρόσωποι διοριζόμενοι ὑπὸ τοῦ ὀμοσπονδιακοῦ συμβουλίου ἐκ προσώπων καταγινομένων μὲ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῶν διαφόρων γερμανικῶν κρατῶν καὶ ι) 12 ἀντιπρόσωποι διοριζόμενοι κατ' ἐλευθέρην κρίσιν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον ρύθμισις τῶν ἀφορώντων τὸ συμβούλιον ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τῆς παρουσίας μελέτης. Πάντως ἀναγνωρίζεται καὶ ἐκεῖ τὸ ἀνακλιτὸν τῶν αἵρετῶν μελῶν (ἄρθρ. 4), κατὰ τὰ λοιπὰ τοῦ κατωτέρου ἄρθρου 32 παραληρηθέντος ἐκ τοῦ ἄρθρου 165 τοῦ γερμανικοῦ συντάγματος μὲ τὴν ἐν αὐτῷ διάταξιν, ὅτι εἰς τὰ συμβούλια τῶν ἐπαγγελματικῶν τάξεων δύναται ν' ἀνατεθοῦν καὶ ἄλλα καθήκοντα, ὅποια νοοῦνται κυρίως τὰ δικαιοδικὰ ἐν ταῖς μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργοληπτῶν διαφωνίαις καὶ ἄλλα καθήκοντα ἐποπτείας τῶν ἐπαγγελματῶν. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ θεσμοῦ ἐξαρτᾶται πρωτίτως ἐκ τῆς εἰς σοβαρὰ ἐπαγγελματικὰ σωματεῖα ὀργανώσεως τῶν πολιτῶν, διότι τὰ σωματεῖα ταῦτα θὰ ἐκλέγουν τοὺς ἀντιπροσώπους, μὴ οὔσης δυνατῆς τῆς ἀμέσου ἐκλογῆς αὐτῶν, δὲν θὰ εἶνε δὲ μικρὰ ἢ ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου καὶ μόνου, ἀνεξαρτήτως τοῦ θεσμοῦ τῶν συμβουλίων, κοινωνικὴ ἀσφάλεια.

Ἐκτὸς ταύτων δὲν νομίζω, ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ παρούσα Συνέλευσις ν' ἀπέλθῃ χωρὶς νὰ τονώσῃ τὸν δημοκρατικὸν χαρακτήρα τοῦ πολιτεύματος ἡμῶν. Βεβαίως τὸ γεγονός, ὅτι τὸ μειωρηθῆσαν κόμμα ὑπεστήριξε σχετικῶς ἀπόψεις καὶ ὅτι ἀκριβῶς ἐδικαιολόγησε τὰς ἐπαναστα-

(16) αὐτόθι σελ. 3--5.

τικὰς μεθόδους ἐπὶ τῇ βάσει δῆθεν παραβάσεων τῶν ἀρθρ. 31 καὶ 37 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος, καθιστᾷ τοιαύτας μεταρρυθμίσεις ἀντιπαθεῖς, ἵνα μὴ γεννηθῆ ἡ ὑπόνοια ὅτι πράγματι ἐγένοντο τοιαῦται παραβάσεις. Ἄλλ' οὐδεὶς βεβαίως δύναται ν' ἀποδώσῃ παρομοίαν σκέψιν εἰς Ἐθνοσυνέλευσιν, ἔχουσαν τὴν σύνθεσιν καὶ προέλευσιν τῆς παρούσης, ὡς οὐδεὶς δύναται ν' ἀποδώσῃ δυσπιστίαν διὰ τὸ παρελθὸν εἰς τὴν ἐν Ἰταλίᾳ μετὰ τὸν πόλεμον ψηφισθεῖσαν ἐξάρτησιν τῆς κηρύξεως πολέμου ἐκ τῆς συναίνεσεως τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσωπείας. Πρόκειται περὶ ἀρχῶν ἀνταποκρινομένων εἰς τὸν πνέοντα δημοκρατικὸν ἀνεμον, τὸν τείνοντα εἰς περιορισμὸν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνευθύνου παράγοντος ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ λαϊκοῦ παράγοντος. Ἡ ἀρχὴ τῆς κοινοβουλευτικῆς Κυβερνήσεως συμφώνως πρὸς τὴν ἰσχύουσαν πρακτικὴν, μολονότι συνταγματικῶς μέχρι τοῦδε τὸ δικαίωμα τοῦ Βασιλέως ἦτο ἀπεριόριστον, δέον ῥητῶς ν' ἀναγραφῆ, ὡς καὶ ἐν τῷ γερμανικῷ συντάγματι (ἀρθρ. 54), πρὸς ἀποφυγὴν ἀκριβῶς προστριβῶν τοῦ Στέμματος, τῆς ἐνεργείας τοῦ ὁποίου διὰ τῆς διατάξεως ταύτης (ἀρθρ. 73) ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν ἑτέραν περὶ ὑπηρεσιακῆς κυβερνήσεως πρὸς διενέργειαν ἐκλογῶν (ἀρθρ. 74) διαγράφονται ἐπακριβῶς τὰ ὅρια κατὰ τρόπον καθιστῶντα ἀδύνατον πᾶσαν ἀμφισβήτησιν καὶ πᾶσαν εἰς βάρος αὐτοῦ δημοκρασίαν. Περαιτέρω εἶνε ἐνδεδειγμένος ὁ περιορισμὸς τῆς βασιλικῆς προνομίας τοῦ διαλύειν τὴν Βουλὴν, τοσοῦτον μᾶλλον, καθ' ὅσον μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ δημοψηφίσματος ἢ ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ ἄρσις τῆς πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἐμπιστοσύνης του διὰ τὴν νομοθετικὴν αὐτῆς πολιτικὴν θέλει ἐξακριβοῦσθαι ἀναντιρρήτως διὰ τῆς μεθόδου ταύτης καὶ μόνον ἢ διὰ τὰς διοικητικὰς τῆς Κυβερνήσεως ἐνεργείας μεταστροφῆ τῆς λαϊκῆς γνώμης δύναται πλέον νὰ δικαιολογῆ τὴν διάλυσιν. Ἐν τοιαύτῃ ὁμοῦ περιπτώσει χάριν αὐτοῦ τοῦ κύρους τοῦ βασιλικοῦ θεσμοῦ, ἀπαραιτήτου ἀκόμη παρ' ἡμῖν, δέον ἢ διάλυσιν τῆς Βουλῆς νὰ αἰτιολογῆται καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέπεται εἰμὴ ἀπαξ μόνον διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν (ἀρθρ. 41), ὡς ὀρίζει καὶ τὸ γερμανικὸν Σύνταγμα (ἀρθρ. 25), μολονότι τοῦτο δὲν ἀξιόρητῶς, ὡς ἔδει, τὴν ἀναγραφὴν ἐν τῷ περὶ διαλύσεως Διατάγματι τοῦ λόγου αὐτῆς (17). Τέλος αἱ δύο σπουδαιόταται πολιτικαὶ πράξεις, ἡ κήρυξις πολέμου καὶ ἡ συνομολόγησις εἰρήνης δὲν δύνανται πλέον εἰς τὸ σύγχρονον Κράτος ν' ἀποτελοῦν βασιλικὰς προνομίας, διότι τοῦτο καὶ μόνον καταλύει πράγματι τὴν ἀρχὴν τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας, ἣτις δύναται μὲν νὰ νομοθετῆ περὶ δευτερευόντων ζητημάτων ἀλλ' ἀπαλλοτριούται ὑπὲρ τοῦ βασιλικοῦ παράγοντος τῶν δύο ἐκείνων πράξεων, ἐφ' ὧν βασιλεύεται ἢ ὑπαρξίς, ἢ αὐτοτέλεια, ἢ ἀκεραιότης ἢ ἡ τιμὴ τοῦ Κράτους. Ἐὰν τῶν δικαιωμάτων τούτων στεροῦνται αἰρετοὶ ἀνώτατοι ἄρχοντες, κατὰ μείζονα λόγον δέον νὰ μὴ ἀσκῶνται ταῦτα ὑπὸ τῶν κληρονομικῶν (18). Μόνον, ἀντὶ νόμου, ὡς ὀρίζει τὸ γερμανικὸν σύνταγμα

(17) Πρβλ. G i e s e, Die Verfassung des Deutschen Reiches vom 11 August 1919, Berlin 1919, ἀρθρ. 25 σημ. 4.

(18) Ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὸ ἀρθρ. 11 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1871 ὁ ἄτοκρό-

(ἀρθρ. 45 ἐδ. 2), δύναται ν' ἀρνήσῃ ἢ ἐφ' ἀπαξ συναίνεσις τῆς Βουλῆς (κατωτέρω ἀρθρ. 65 ἐδ. 2).

Παραλλήλως πρὸς τὰς μεταρρυθμίσεις ταύτας θέλει συντελέσει εἰς τὴν σαφεστέραν ἐκδήλωσιν τοῦ δημοκρατικοῦ χαρακτήρος τοῦ πολιτεύματος ὁ θεσμὸς τοῦ δημοψηφίσματος (ἀρθρ. 82, γερμ. συντ. 73, 75), διὰ τοῦ ὁποίου κυρίως θὰ δύναται ὁ Βασιλεὺς νὰ ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὴν κοινὴν γνώμην καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν νομοθετικὴν πολιτικὴν. Βεβαίως ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ εἰσέτι ὄριμος διὰ τὴν καινοτομίαν ταύτην. Καὶ ἡ πολιτικὴ αὐτοῦ μόρφωσις εἶνε κατὰ τὸν μέσον ὅρον τῶν ἐκλογέων τελείως ἀνεπαρκῆς πρὸς συνειδητὴν ἐπὶ νομοθετημάτων, εἰς ἀκατάληπτον μάλιστα δι' αὐτὸν γλώσσαν γεγραμμένων καὶ δυναμένων νὰ παρασταθοῦν διαφοροτρόπως ὑπὸ τῶν θελόντων νὰ δημοκοπήσουν, ἔκφρασιν γνώμης, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀτομικισμὸς τῆς φυλῆς θέλει ἀφίνει ἀδιαφόρους τοὺς πολλοὺς διὰ ζητήματα ἐνδιαφέροντα τμήματα μόνον τῆς χώρας, ὥς τοῦτο θὰ συμβαίη ἐπὶ πλείστον νόμων κοινωνικοῦ περιεχομένου (π. χ. ἡ Πελοπόννησος καὶ αἱ νῆσοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ κεφαλοχώρια θὰ ἠδιαφέρουν ἐπὶ δημοψηφίσματος περὶ ἀγροτικοῦ νόμου ἢ αἱ μὴ σταφιδοπαραγωγοὶ περιφέρειαι θὰ ἠδιαφέρουν ἐπὶ τοιούτου περὶ σταφιδικοῦ νόμου κ. καθ.). Ἐκεῖ ὅπου τὸ δημοψήφισμα ἐπέτυχε, τὰ κρατίδια εἶνε μικρὰ καὶ νοικοκυρεμένα μὲ ἠδξημένην ἀλληλεγγύην καὶ μὲ ὁμοιογένειαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον πλήρη μεταξὺ τῶν διαφορῶν τμημάτων αὐτῶν (19). Δι' αὐτὸ ἡ ἐπιτυχία τοῦ θεσμοῦ παρ' ἡμῖν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη λελογισμένης χρήσεως αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ ζητημάτων ἐξαιρετικῆς ζωτικότητος δι' ὁλόκληρον τὴν ἐπικράτειαν, μετὰ μακρὰν διαπαιδαγώγησιν ἐπεκτεινομένης τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θεσμοῦ. Εἶνε ἄλλως τε καὶ τὸ ζήτημα τῆς δαπάνης τοῦ δημοψηφίσματος λόγῳ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐξασφαλίσεως τῆς γνησιότητος τοῦ λαϊκοῦ φρονήματος ἀρκετὰ σοβαρὸν, ὥστε ν' ἀποτρέψῃ συγγὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ. Ὁ θεσμὸς εἶνε δημοκρατικὸς καὶ συμπαιθῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης ἐφαρμογῆς του θέλει κριθῆ ἂν θὰ εἶνε βιώσιμος ἢ θὰ παραμείνῃ γράμμα νεκρὸν ἢ καὶ κακοῦ ἔτι θέλει γίνῃ πρόξενος.

Τέλος κεφαλαιώδους σημασίας εἶνε ἡ ἄλλοία ρύθμισις τῆς σχετικῆς πρὸς τὴν τροποποίησιν τοῦ Συντάγματος διατάξεως τοῦ ἀρθρ. 108 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος (κατωτέρω ἀρθρ. 83). Ἐντὸς μιᾶς δεκαετίας

τωρ ἐκήρυττε τὸν πόλεμον μετὰ συναίνεσιν τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συμβουλίου, ἐκτὸς ἐὰν ἐγένετο ἐπίθεσις κατὰ τοῦ ἐδάφους ἢ τῶν ἀκτῶν τῆς ὁμοσπονδίας. Ἴδιᾳ ὁμοῦ διὰ τῆς ἀπὸ 28 Ὀκτωβρίου 1918 τροποποιήσεως τοῦ Συντάγματος, πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, κατέστη ἀπαραίτητος ἡ συναίνεσις καὶ τῆς Βουλῆς. Τὸ ἀρθρ. 45 γερμ. συντ. περιέχει περαιτέρω διατάξεις περὶ διεθνούς ἐκπροσωπήσεως παραληρηθείσας καὶ κατωτέρω ἐν ἀρθρ. 65 ἐδ. 1.

(19) Πρβλ. ὡς πρὸς τὴν Ἑλβετίαν, C u r t i Resultate des schweiz. Referendums, β' ἐκδ. 1911.

τὸ δεύτερον ἤδη, κατὰ παράβασιν τῆς κειμένης συνταγματικῆς διατάξεως, τροποποιεῖται τὸ Σύνταγμα. Τὸ ἄρθρ. 28 τῆς δευτέρας διακηρύξεως τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολίτου τοῦ 1793 ἐξεδικήθη ἀγρίως τὸ περιφρονῆσαν αὐτὸ ἑλληνικὸν σύνταγμα, ὅπερ δὲν ἠθέλησε νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν, ὅτι «λαὸς τις ἔχει πάντοτε τὸ δικαίωμα ν' ἀναθεωρήσῃ, νὰ μεταρρυθμίσῃ καὶ νὰ μεταβάλλῃ τὸ σύνταγμα του. Μία γενεὰ δὲν δύναται νὰ ὑποτάξῃ εἰς τοὺς νόμους τῆς τὰς μελλούσας γενεάς». Ἐχὼν τοῦτο ὑπ' ὄψιν, ἔγραφον πρὸ δεκαετίας, ἐρμηνεύων τὸ ἄρθρ. 108 τοῦ ἰσχύοντος συντάγματος⁽²⁰⁾: «αὐταὶ εἶνε διατάξεις ἐστερημέναι σημασίας, τὰς ὁποίας ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν δύναται νὰ σαρώσῃ ἢ βούλησις τοῦ ἰσχυροῦ. Ἄν, πότε καὶ εἰς ποῖον μέτρον δύναται τοῦτο νὰ συμβῇ, κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ προῖδῃ—παλὸ ὀλιγότερον ὅμως ἠμπορεῖ νὰ τὸ ἐμποδίσῃ μὲ χαρτίνους διατάξεις». Καὶ ἰδὸν ὅτι νέα παράβασις τοῦ ἄρθρου τούτου δίδει ζωὴν εἰς τὴν παροῦσαν Συνέλευσιν, ἢ ὅποια ἐλπίζω, ὅτι δὲν θὰ ὑποπέσῃ εἰς τὸ παράπτωμα τῶν προηγουμένων. Πρὸς ἀποφυγὴν ἐπαναστάσεων, δέον διὰ τῆς ὁμαλῆς ὁδοῦ νὰ ἐπιτρέπεται εἰς τὴν πλειοψηφίαν τοῦ ἔθνους ἢ συνταγματικῆ μεταρρυθμίσις. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπανστάσις θὰ εἶνε δυνατὴ μόνον ἐκ μέρους μειοψηφίας ἐπιθυμούσης νὰ ἐπιβάλλῃ τὰς θελήσεις τῆς. Ἰδίως διὰ τῆς ἐξαρτήσεως τῶν συνταγματικῶν μεταρρυθμίσεων ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος δημοψηφίσματος ἀφίεται ἀπ' εὐθείας πλέον εἰς τὸν λαὸν ἢ περὶ τροποποιήσεως τοῦ Συντάγματος κρίσις. Τέλος, ἀκοιρευγομένης τῆς ἀσαφοῦς διακρίσεως θεμελιωδῶν διατάξεων καὶ μὴ, ἠβξητημένη πλειοψηφία δέον νὰ ζητηθῇ μόνον προκειμένου περὶ τροποποιήσεως τῶν περὶ πολιτεύματος (1, 2), θρησκείας (3), σημαίας (4), συνθέσεως τῆς Βουλῆς (32), προσώπου τοῦ Βασιλέως (53), κηρύξεως πολέμου καὶ συνομολογήσεως εἰρήνης (65 ἐδ. 2), διορισμοῦ Κυβερνήσεως (71), κοινοβουλευτισμοῦ (73), νομοθετικῶν παραγόντων (76), δημοψηφίσματος (82) καὶ τροποποιήσεως τοῦ Συντάγματος (83) διατάξεων αὐτοῦ (ἄρθρ. 83).

Αἱ γενικαὶ αὐταὶ σκέψεις θὰ ἔδιδον τὴν προσηκουσαν μορφήν εἰς τὸ νέον Σύνταγμα καὶ θὰ παρουσίαζον αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς πείρας καὶ ἐπὶ τῶν πορισμάτων τῆς ἐπιστήμης καὶ ἐπὶ τοῦ συγχρόνου πνεύματος θεμελιωμένον.

4. Β'. *Περὶ θρησκείας.* Αἱ περὶ θρησκείας διατάξεις χρήζουν ἀξίων λόγου τινῶν τροποποιήσεων· α) ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνεξίθρησκείας δὲν εἶνε πλήρης, διότι ἀνεκταὶ εἶνε μόνον αἱ γνωσταὶ θρησκείαι⁽²¹⁾, εἰς αὐτὰς δὲ μόνον ἀπαγορεύεται ὁ προσηλυτισμὸς ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἄλλη ἐπέμβασις κατὰ τῆς κρατούσης θρησκείας, νοουμένου οὕτως, ὅτι ἡ κρατούσα θρησκεία δύναται νὰ χρησιμοποιῇ τὸ ἀνήθικον τοῦτο μέσον κατὰ τῶν ἀνεκτῶν τοιούτων, ἐνῶ ἐξ ἄλλου ἢ «πᾶσα ἄλλη ἐπέμβασις» ἐπιδέχεται ἀπαγόρευσιν καὶ τῆς διὰ θεμιτῶν μέσων διαδόσεως αὐ-

τῶν⁽²²⁾. Συνεπῶς ἡ σχετικὴ διάταξις δέον νὰ διατυπωθῇ περίπου ὡς κατωτέρω ἐν ἄρθρ. 25, τοῦ ὁποίου τὸ τελευταῖον ἐπιβάλλεται πλέον λόγῳ τοῦ σημαντικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐν τῷ ἑπενταθέντι κράτει μουσουλμάνων καὶ ἰσραηλιτῶν, ἐχόντων ἤδη ἐκκλησίας ἀνεγνωρισμένας· ὡς νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου, συμφώνως ἄλλως καὶ πρὸς τὸ ἄρθρ. 9 ἐδ. 2 τῆς συνθήκης τῶν μειονοτήτων· β) τὸ ἄρθρ. 2 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος εὔρε περιέργως ἐρμηνευτὰς ὑποστηρίζαντας, ὅτι πάντες ἐν γενεῇ αἱ κανόνες τῶν Συνόδων, οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν, ἔχουν συνταγματικὴν ἰσχύν. Ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ τελείαν παρερμηνείαν τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος ἀνεπτύχθη ἤδη διὰ μακρῶν⁽²³⁾. Πρὸς ἀποφυγὴν ὅμως ἐν μέλλοντι συγκρούσεων, τῶν ὁποίων τὸ προανακρούσμα ἠκούσαμεν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος προκειμένου περὶ τῆς λύσεως τοῦ γάμου, δοθέντος, ὅτι ἰδίως τὰ περὶ γάμου χρήζουν ταχείας ὅσον καὶ ἐλευθεριωτάτης ρυθμίσεως, ἐπιβάλλεται νὰ ἀρθῇ πᾶσα περὶ τούτου ἀμφιβολία (ἄρθρ. 3)· γ) ἡ ἐπέκτασις τοῦ Κράτους, ἀπογυμνώσασα τὴν τουρκικὴν ἐπικράτειαν περιφερειῶν, ὑπαγομένων τέως ἐκκλησιαστικῶς εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, θέλει καταστήσει τοῦτο τελείως ἀσημαντὸν θρησκευτικὸν παράγοντα παρὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτοῦ θέσιν. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ἡ στάσις τῶν σήμερον κυβερνώντων ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλην προκαλεῖ παρ' ἡμῶν δυσφορίαν, ἀλλὰ τὰ πρόσωπα παρέρχονται καὶ ὁ θεσμὸς μένει. Μὴ ὄντος οὐχ ἦττον γνωστοῦ τοῦ μέλλοντος τῆς εὐρωπαϊκῆς τουρκίας, ἐφ' ὅσον τὸ Σύνταγμα πρόκειται νὰ ψηφισθῇ πρὸ τοῦ τέρατος τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐνδείκνυται, ὅπως τεθῇ ἐλαστικὴ τις διάταξις ὡς ἡ τοῦ ἄρθρ. 3 ἐδ. 3, ἢ ἐπιτρέπουσα τὴν ἐξ ἄλλης αὐτοκεφάλου ἐκκλησίας ἐξάρτησιν ἐκκλησιαστικῶν περιφερειῶν τῆς ἐπικρατείας· δ) ἐνδείκνυται τέλος ἡ συνταγματικὴ ἀναγνώρισις τῆς Κυριακῆς ἀργίας (ἄρθρ. 26) συμφώνως καὶ πρὸς τὸ ἄρθρ. 139 γερμ. συντ.

5. Γ'. *Περὶ σημαίας.* Ἡ ἱστορικὴ σημασία τῶν ἐθνικῶν χρωμάτων καὶ τῆς ἐθνικῆς σημαίας ἐπιβάλλει, ὅπως, ἔστω καὶ ἀργά, ἀναγραφῇ σχετικὴ διάταξις ἐν τῷ νέῳ Συντάγματι κατὰ τὸ γερμανικὸν πρότυπον (ἄρθρ. 3), προστιθεμένης ὡσαύτως διατάξεως περὶ τῆς σημαίας τοῦ ναυτικοῦ, λόγῳ τῆς διεθνοῦς σημασίας αὐτῆς, ὡς καὶ ἐν τῷ γερμανικῷ συντάγματι. Ἀνεπτύχθη ὁρθῶς, ὅτι τὰ χρώματα Κράτους τινὸς δὲν ἔχουν ἀπλῶς διακοσμητικὴν ἀλλὰ καὶ νομικὴν σημασίαν, ἀποτελοῦντα τὸ σύμβολον τῆς κρατικῆς ἐξουσίας ἐν τῇ πρὸς τε τὰ ἔξω καὶ τὰ ἔσω δράσει αὐτῆς.⁽²⁴⁾

6. Δ'. *Περὶ γλώσσης.* Τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχει πλέον ἀπὸ ἑτῶν ἐξαντληθῆ. Ἀνεξαρτήτως τοῦ δικαιώματος τῆς γλώσσης τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ὄχι τῶν ὀλίγων λογίων ἢ ἡμιμαθῶν, ὅπως καταστῇ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπίσημος γλῶσσα κράτους δημοκρατουμένου, τὸ μὲν ἄρθρ. 107

(22) αὐτ. σελ. 117—118.

(23) αὐτ. σελ. 121—122.

(24) Περὶ. G i e s e, αὐτ. εἰς ἄρθρ. 3 σημ. 1—3.

(20) Wamwetzos, αὐτ. σελ. 1477—1479.

(21) Περὶ. Βαμβέτσου, Εἰσαγωγή εἰς τὸ Ἑλλ. ἐκκλ. δ. 1911 σελ. 116—117.

ι. σ. ἀπετέλει ἀνελευθέραν ἐπέμβασιν εἰς ζῶν κοινωνικὸν καὶ φιλολογικὸν ζήτημα, ἐπέμβασιν ἄλλως ἀνίσχυρον ὅπως σταματήσῃ τὸ καθ' ἑκάστην ὀγκούμενον δημοτικιστικὸν ρεῦμα, τὸ δὲ ἄρθρ. 2 ἔδ. τελ. αὐτοῦ ἦτο πρωτοφανὴς περιφρόνησις τῶν ἀρχῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, μετατροπομένου πλέον ἐπισήμως εἰς ἐξωτερικὴν λατρείαν, ἀφοῦ ἀπαγορεύεται εἰς τὸν λαὸν νὰ ἐννοῇ τὸ πνεῦμα τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Συνεπῶς ἀμφοτέραι αἱ διατάξεις αὗται δέον νὰ διαγραφοῦν, τοσοῦτο μᾶλλον καθ' ὅσον οἰαδήποτε περὶ γλώσσης διάταξις θὰ καθίστα ἀναγκαίαν προσθήκην σύμφωνον πρὸς τὸ ἄρθρ. 7 ἔδ. 4 καὶ 5 τῆς περὶ προστασίας τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων συνθήκης τῶν Σεβρῶν, ὅπερ ἐπιτρέπει εἰς τὰς μειοψηφίας τὴν ἐλευθέραν χρῆσιν πάσης ἄλλης γλώσσης ὅχι μόνον ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς σχέσεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων. Ἴνα μὴ παραστῇ ἀνάγκη τοιαύτης διατάξεως ἐν τῷ Συντάγματι εἶνε προτιμότερον ν' ἀπαλειφθῇ ἐξ αὐτοῦ πᾶσα περὶ ἐπιστήμου γλώσσης διάταξις.

7. **Ε'.** Ἰσοπολιτεία. Πρὸς ἄρσιν πάσης ἀμφιβολίας ἐνδείκνυται ἡ ρητὴ μνεία τοῦ φύλου, πρὸς συμμόρφωσιν δὲ μὲ τὸ ἄρθρ. 7 ἔδ. 1 τῆς συνθήκης τῶν μειονοτήτων, καὶ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος, φυλῆς καὶ θρησκείας κυρίως ἐν ἄρθρ. 5 καὶ 19. Εἶνε ἐξ ἄλλου καιρὸς νὰ τεθῇ ἔρμα εἰς τὴν ταπεινωτικὴν ἐπαιτείαν ξένων παρασῆμων, ἀφοῦ δὲν εἴμεθα ὄριμοι εἰς πλήρη κατάργησιν καὶ τῶν ἐγγωρίων, ἀπαγορευμένου εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ φέρουν τοιαῦτα (ἄρθρ. 5 ἔδ. 3, γερμ. 109, ἔδ. 6). Σχετικῶς πρὸς τὸ ἐκλογικὸν δικαίωμα τῶν γυναικῶν ἡ διατύπωσις τοῦ ἄρθρ. 32 ἐπιτρέπει τὴν διὰ νόμων ἀπονομὴν αὐτοῦ «εἰς γυναῖκας», ἵνα δηλωθῇ ὅτι δύναται (ὡς καὶ πρέπει) καὶ τμηματικῶς νὰ γίνῃ αὕτη. Καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο εἶνε πλέον ἐξηγητημένον. Τὰ κατὰ τῆς ἀπονομῆς ψήφου εἰς τὰς γυναῖκας ἐπιχειρήματα δὲν λαμβάνουν κυρίως ἐν προᾶγμα ὑπ' ὄψιν των, ὅτι ὅσαι γυναῖκες δὲν αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην τῆς ψήφου, δὲν θὰ κάμουν χρῆσιν αὐτῆς ἢ, ἂν τὸ πράξουν ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἀνδρῶν, θὰ διπλασιάσουν ἀπλῶς τὰς ψήφους αὐτῶν ἄνευ οὐσιώδους μεταβολῆς τοῦ ἀποτελέσματος. Ἰδιαιτέρου λόγου ἀξίαν κρίνω τὴν ἐν τῷ μεταξὺ περιελθούσαν εἰς γνώσιν μου πρότασιν τοῦ ἐκ Λέσβου πληρεξουσίου κ. Βασιλακάκη, ζητούντος τὴν κατόπι δημοψηφίσματος μεταξὺ τῶν γυναικῶν ἀπονομὴν ψήφου εἰς αὐτάς. Κατόπι τῆς λίαν λογικῆς προτάσεως ταύτης, θὰ ἔλεγον, ὅπως ἀφ' ἑνὸς νόμος ἀφ' ἑτέρου δημοψήφισμα μεταξὺ τῶν γυναικῶν, μὴ δυνάμενον νὰ ἐπαναλαμβάνεται εἰμὴ κατὰ πενταετίαν ρυθμίσει τὰ τοῦ ζητήματος. Πάντως καὶ ἐνταῦθα ἐπαναλαμβάνω, ὅτι δέον τὸ Σύνταγμα νὰ ἔχῃ ἐλαστικότητα διὰ τὸ μέλλον. Σήμερον αἱ ἑλληνίδες δὲν εἶνε ὄριμοι, ὡς ἄλλως τε καὶ πολλοὶ ἄρρενες ἀπὸ τῶν ὁποίων δὲν εἶνε εὐχερὲς ν' ἀφαιρεθῇ τὸ ἀπαξ κτηθὲν ἐκλογικὸν δικαίωμα. Ἐὰν ὅμως καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ καθίστανται ὄριμοι πρὸς τοῦτο, δέον νὰ ἐπιτραπῇ εἰς αὐτάς ἡ ἐνάσκησις τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, τὴν ὁποίαν δὲν θεωρῶ ἀσυμβίβαστον κατ' ἀρχὴν πρὸς τὸ γυναικεῖον φύλον διὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους τῶν ἀπορριμμάτων τῆς γυναικείας ψήφου, τοὺς ὁποίους κρίνω περιττὸν νὰ

ἐπαναλάβω, ὅπως μὴ ἐπεκταθῇ πέραν τοῦ δέοντος τὸ παρὸν ἄρθρον. 8. **ΣΤ'.** Προσωπικὴ ἐλευθερία. Πρὸς πρόληψιν τῶν περιωνύμων συλλήψεων καὶ «εἰς τὸ τμήμα» ἀπαγωγῶν τῶν πολιτῶν ὑπὸ ἀστυνομ. ὀργάνων δέον νὰ περιορισθῇ τὸ δικαίωμα τῆς συλλήψεως μόνον ἐπὶ αὐτοφώρων κακοεργημάτων καὶ πλημμελημάτων, οὐχὶ δὲ καὶ πταισμάτων, δι' ἃ δέον νὰ περιορίζεται τὸ ἀστυνομικὸν ὄργανον εἰς ἐξακρίβωσιν τῆς ταυτότητος. Ὡσαύτως ἐπιβάλλεται πρόνοια ταχείας ἐκδικάσεως τῶν παραβάσεων τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου τούτου (ἄρθρ. 9) διὰ καταργήσεως τῆς προδικασίας, ἥτοι δι' ἀπ' εὐθείας κλήσεως, κατὰ τὴν ἰσχύουσαν δικονομίαν. Ἔσλος εἰς τὸ περὶ αὐθεντικῆς ἐρμηνείας ἄρθρον προστεθῆ ἢ κατὰ τῆς ἀναδρομικῆς ἰσχύος τῶν ἐρμηνευτικῶν ποινικῶν (ὡς καὶ τῶν φορολογικῶν) νόμων διάταξις (ἄρθρ. 84) συμφώνως πρὸς τὸ πόρισμα περισπουδάστου μελέτης τοῦ συναδέλφου κ. Χαραλαμποπούλου. (2^ο)

9. **Ζ'.** Ἐθὺνὴ Δημοσίου. Ἡ διὰ τὰς παρανόμους πράξεις ἢ παραλείψεις τῶν δημοσίων λειτουργῶν εὐθὺνὴ τοῦ Κράτους ἀνεγνωρισθῆ ἤδη ἐν τῇ προᾶξί, ἠθικῆ ὅμως ὑποχρέωσις τοῦ Κράτους ἐπιβάλλει τὴν συνταγματικὴν κύρωσιν αὐτῆς, ὡς καὶ ἐν ἄρθρ. 131 γερμ. συντ.

10. **Η'.** Ἔργασια. α) Τὸ σύστημα τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν πολιτῶν, ἡτις ἐν τῇ ὁμίρῳ ἐπικρατεῖα ἤρξατο εὐρέως ἐφαρμοζομένη, δέον νὰ εὐρη καὶ παρ' ἡμῖν (καὶ γερμ. 133) συνταγματικὴν ἀναγνώρισιν, β) ἡ προστασία τῆς ἐργασίας, ἀναγομένης εἰς δικαίωμα ἅμα καὶ καθήκον, ὡς καὶ τῆς πρὸς ἐργασίαν ἱκανότητος τῶν πολιτῶν ἀποτελεῖ στοιχειώδες καθήκον τοῦ συγχρόνου κράτους, ἐπὶ πλέον δὲ ἀπετέλεσε μέρος τοῦ προγράμματος τῆς τέως Ἠνωμένης Ἀντιπολιτεύσεως, παρασχούσης σχετικῶν διαβεβῶσιν πρὸς τὰς ἐργατικὰς ὀργανώσεις. Τὸ κατωτέρω ἄρθρ. 30, ληφθὲν ἐκ τῶν ἄρθρ. 157, 161 καὶ 163 γερμ. συντ. συνετάχθη ὑπὸ τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, ἀποτελεσθείσης ἐκ τῶν Δραγούμη, Γ'. Χαριτάκη καὶ ἑμοῦ καὶ ὑποβαλομένης μακρῶν περὶ ἐργατικῆς πολιτικῆς ἐκθέσεων εἰς τὴν τότε ἐπιτροπὴν τῆς Ἠνωμένης Ἀντιπολιτεύσεως.

11. **Θ'.** Ἰδιοκτησία. Τὸ ἄρθρ. 17 ἰ.σ. δέον νὰ τροποποιηθῇ τριτῶς: α) πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ προγράμματος ἀναγκαστικῶν ἀπαλλοτριώσεων νὰ καταστήσῃ ἀνεκδέκτον ἀμφοισθητήσεως, ὅτι καὶ χρεώγραφα ἢ ὁμολογία θεωροῦνται ὡς ἀποζημιώσεις, ἵνα ἀποφραχθῇ ἐνδεχομένη ὑπὸ τῶν δικαστηρίων ἐρμηνεία περὶ παροχῆς ὁλοκληρου τῆς ἀποζημιώσεως εἰς χρήμα, ὅτε θὰ ἠκρωροῦντο οἱ περὶ ἀναγκαστικῆς ἀπαλλοτριώσεως ἀγροτικῶν κτημάτων νόμοι, οἱ μὴ προβλέποντες πλήρη ἀποζημιώσιν τοῖς μετρηταῖς, ἐπὶ πλέον δὲ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν εἰς διοικητικὰ δικαστήρια ἀνάθεσιν τῆς περὶ τοῦ ποσοῦ τῆς ἀποζημιώσεως κρίσεως καὶ νὰ ὁρισθῇ δι' ἐρμηνευτικοῦ ψηφίσματος τὸ δυνατόν τῆς χωριστῆς ἀπαλλοτριώσεως ἐσοδείας πρὸς κύρωσιν τοῦ νόμου 2521, β) πρὸς ἀποφυγὴν πάσης συζητήσεως περὶ τῆς συνταγματικότητος τῶν διὰ τῆς δασικῆς νομοθεσίας ἐν τῇ διαχειρίσει ἰδιωτικῶν

δασῶν τιθεμένων περιορισμῶν νὰ προστεθῆ εἰς τὸ ἐδ. 2 καὶ μνεῖα τῶν δασῶν καὶ γ) συμφώνως πρὸς τὸ ἀρθρ. 15 ἐδ. 2 τῆς συνθήκης τῶν μειονοτήτων νὰ περιληφθῆ διάταξις ὡς ἢ κατωτέρω τοῦ ἀρθρ. 29 ἐδ. 2.

12. *Γ'. Περὶ Βουλῆς.* α) Ἡ περὶ ἐνεργείας τῶν ἐκλογῶν εἰς ἐξαιρετέας ἡμέρας διάταξις εἶνε ἀπαραίτητον νὰ τεθῆ ἐν τῷ Σύντάγματι (οὕτω καὶ γερμ. 22, κατωτέρω 32 ἐδ. 3). β) τὸ ἀρθρ. 25 ἐλαττώνει τὸν κατάλογον τῶν μὴ δυναμένων νὰ ἐκλεγῶσι προσώπων, ἐξαιροῦν τῆς ἀπαγορεύσεως ὠρισμένους ἐμμίσθους ὑπαλλήλους καὶ ἰδίᾳ τοὺς λειτουργοὺς τῆς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, οἱ ὅποιοι (ἰδίᾳ οἱ καθηγηταὶ τῆς νομικῆς σχολῆς) εἶνε χρησιμώτατοι παράγοντες, καὶ τινες ἀμίσθους, ἄνευ σοβαροῦ λόγου καταλαμβανομένους ὑπὸ τῆς ἀπαγορεύσεως (συμβολαιογράφοι, κλητῆρες), περιορίζον δὲ ὡσαύτως τὰ ἀσυμβίβιστα, ἅτινα οὐδεμίαν οὐσιαστικὴν ὠφέλειαν παρέχουν καὶ θὰ ἠδύναντο ἐξ ὀλοκλήρου νὰ καταργηθοῦν, ἵνα μὴ ἀποκλείωνται ἐκ τῆς Βουλῆς πρόσωπα οἰκονομικῆς μορφώσεως οὐχὶ πολυάριθμα παρ' ἡμῖν. γ) τὸ ἀρθρ. 36 ἐδ. 2 δικαιολογεῖται ἐκ τοῦ ἀρθρ. 7 ἐδ. 2 τῆς συνθήκης τῶν μειονοτήτων. δ) τὸ ἀρθρ. 39 ἐδ. 3 περιλαμβάνει πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ δημοκρατικοῦ χαρακτήρος διάταξιν περὶ συγκλήσεως τῆς Βουλῆς αἰτήσῃ τῆς μειοψηφίας (γερμ. 24) ἐπιβαλλομένην ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κράτους εἰς τὰ ἰδιωτικὰ σωματεία. ε) αἱ τροποποιήσεις τοῦ ἀρθρ. 45 ἐγένοντο κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἀρθρ. 30 καὶ 38 γερμ. συντ. στ) τὸ ἀρθρ. 47 ἐδ. 3 σκοπεῖ νὰ διευκολύνῃ τοὺς ὑπουργοὺς εἰς τὸ νὰ μὴ ὑποχρεοῦνται ν' ἀπαντοῦν αὐτοπροσώπως ἐπὶ ζητημάτων ὑπηρεσιακῶν, τῶν ὁποίων δὲν ἔχουν ἄμεσον γνῶσιν, ἀλλ' ἐπιτρέπουν εἰς τοὺς ἀρμοδίους ἀνωτάτους λειτουργοὺς τὴν αὐτοπροσωπὸν χορήγησιν αἰτουμένων πληροφοριῶν ἢ ἐξηγήσεων (ἀρθρ. 33 ἐδ. 2 γερμ. συντ.). Τοῦτο ἐπιβάλλεται ἰδίᾳ παρ' ἡμῖν λόγῳ τοῦ συχνάκις παρατηρουμένου φαινομένου ὑπουργικῶν ἀσημοτήτων. ζ) σημαντικαὶ εἶνε αἱ περὶ ἐπιτροπῶν τῆς Βουλῆς διατάξεις τοῦ ἀρθρ. 48 (γερμ. 34, 35). Τὸ ἐν ἰσχύϊ Σύνταγμα ἀπησχολεῖτο μόνον εἰς μίαν φράσιν τοῦ ἀρθρ. 58, ἀφίγον κατὰ τὰ λοιπὰ τὴν ρύθμισιν τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἰς τὸν κανονισμὸν τῆς Βουλῆς. Ἀλλὰ περὶ δύο μονίμων ἐπιτροπῶν δέον νὰ γίνῃ *συνταγματικὸς λόγος*, τῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν, ἀποκτώσης πλέον ἰδιάζουσαν σημασίαν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ συμβαίνει, καὶ ἐγγνωμένης παρακολουθήσῃ τῶν ἐξωτερικῶν ζητημάτων ἐκ μέρους τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσωπείας καὶ τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς προστασίαν τῶν δικαιωμάτων τῆς Βουλῆς, ἥτις ἀπαραίτητος δέον νὰ γνωμοδοτῆ κατὰ τὴν ἐκδοσιν νομοθετικῶν διαταγμάτων. Ἡ διάταξις αὕτη, κατ' ὅσον γνωρίζω, πρωτότυπος, ἐπιβάλλεται ἰδιαιτέρως παρ' ἡμῖν ὡς ἐκ τῆς εὐκολίας μεθ' ἧς ἄνευ σοβαρᾶς ἀνάγκης ἐκδίδονται νομοθετικὰ διατάγματα κατ' ἀπεμπόλησιν τῶν δικαιωμάτων τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσωπείας. η) τὸ ἀρθρ. 51, ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸ γερμ. 39, εἶνε ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τοῦ ἀρθρ. 35. θ) τὸ ἀρθρ. 52 κατὰ τὸ ἐδ. 1 ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ ἀρθρ. 49 γερμ. συντ., ἐν ἐδ. 2 καὶ 4 δὲ ἀφίνει εἰς νόμον τὸν κανονισμὸν τῆς ἀποζημιώσεως (ὡς καὶ τὸ γερμ. 40), δοθέντος ὅτι τὸ Σύνταγμα ὡς μᾶλλον ἀμετάβλητον δὲν δύναται νὰ παρακολουθήσῃ τὰς μεταβαλλομένας βιωτικὰς συν-

θήκας. ι) τὸ ἀρθρ. 43 ἐδ. 2 (γερμ. 27) ρυθμίζει καταλληλότερον ἢ ὁ ἐν ἰσχύϊ κανονισμὸς τὰ τοῦ μεταβατικοῦ μεταξὺ δύο συνόδων ἢ περιόδων προεδρείου.

13. *ΙΑ'. Συμβούλιον Ἐπικρατείας.* Ὁ θεσμὸς οὗτος, βαρυνόμενος μὲ προπατορικὴν ἁμαρτίαν, δὲν ἠδυνήθη νὰ εὐδοκιμήσῃ καὶ δι' ἄλλους μὲν λόγους ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν δυσχέρειαν τῆς ἐξευρέσεως τῶν καταλλήλων προσώπων διὰ τε τὸ νομοπαρασκευαστικὸν καὶ τὸ δικαστικὸν ἔργον αὐτοῦ. Ἡ σύστασις τοῦ συμβουλίου τῶν ἐπαγγελματικῶν τάξεων, ἂν καὶ τοῦτο δὲν θίγῃ τὰ εἰς τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας ἀνήκοντα νομοπαρασκευαστικὰ ἔργα, ἐπιβάλλει πάντως τὴν ἀφαίρεσιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας, διότι ἄλλως ἢ νομοθετικὴ μηχανὴ θέλει καταστῆ ἐξαιρετικῶς δυσκίνητος. Κατ' ἀνάγκην ἐπομένως μόνον ὡς ἀνώτατον διοικητικὸν δικαστήριον δέον νὰ λειτουργήσῃ τὸ σῶμα τοῦτο καὶ μόνον ὡς τοιοῦτο καὶ εὐκόλως θὰ συγκροτηθῆ καὶ θὰ εὐδοκιμήσῃ. Συμφώνως πρὸς ταῦτα διευτυπώθη τὸ ἀρθρ. 107 κατωτέρω.

14. Αἱ λοιπαὶ εἰς τὸ ἰσχῶν Σύνταγμα ἐπιφερόμεναι τροποποιήσεις, ἐφ' ὅσον δὲν ἀποτελοῦν κεφαλαιώδεις τοιαύτας, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἀνωτέρω ἐν παραγρ. 3, ἐνθα ἐξετέθησαν αἱ γενικαὶ ἰδέαι, δὲν χρήζουσιν ἰδιαιτέρας ἀναπτύξεως, κατανοοῦμεναι εὐκόλως δι' ἀπλῆς ἀναγνώσεως τῶν οικείων ἀρθρῶν, ἅτινα ἀκολουθοῦν κατωτέρω. (26) Ἐν μόνον δέον νὰ προστεθῆ σχετικῶς πρὸς τὰς εἰς τὴν Συνέλευσιν ὑποβληθείσας προτάσεις περὶ αὐτοτελείας. Τὸ γεγονός καὶ μόνον, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς θέτει Σύνταγμα εἶνε ἐνδείξις τῆς αὐτοτελείας του. Ἐπειδὴ ὅμως διευτυπώθησαν ἀβάσιμοι ἄξιώσεις δικαιωμάτων προστασίας, ἂν καὶ κατηργήθησαν διὰ τοῦ ἐδ. 1 τοῦ προλόγου τῆς περὶ μειονοτήτων συνθήκης (27), θὰ ἠδύναντο τὸ πολὺ κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ γερμανικοῦ συντάγματος δι' εἰσαγωγικῆς τινος φράσεως νὰ ἐξαρθῆ ἢ ἐθνικὴ αὐτοτέλεια, καὶ μάλιστα οὐχὶ μόνον, ἀλλὰ μετὰ τῶν ἄλλων θεμελιωδῶν τοῦ πολιτεύματος ἀρχῶν κατὰ διατύπωσιν τινα περίπου ὡς ἢ κατωτέρω, ἐν τῇ ὁποίᾳ διὰ τῶν λέξεων «καὶ αὐτῆς» δηλοῦνται σαφῶς, ὅτι οὐχὶ νῦν τὸ πρῶτον διακηρύσσονται αἱ ἀρχαὶ αὗται.

(26) Τὸ περὶ βασιλικῆς ἐχορηγίας ἀρθρὸν διευτυπώθη, ὡς καὶ τὸ περὶ βουλευτικῆς ἀποζημιώσεως ἀρθρ. 52 διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους, τὸ ἀρθρ. 72 θεμελιοῦ ἐν τῷ συντάγματι τοὺς περὶ ἀρμοδιότητος τῶν ὑπουργείων νόμους, ἐν ἀρθρ. 92 διεγράφη ὁ μὴ ὑπάρχων, ἄλλως τε δι' οὐδένα λόγον ὀφείλων νὰ ἐξαίρεθῆ τῆς μονιμότητος, Γεν. Διευθυντῆς τῶν ΤΓΤ, προστετέθησαν δὲ ἄλλοι τινὲς ὑπάλληλοι, τὸ ἀρθρ. 93 διεργρημίσθη κατὰ τρόπον προβλέποντα καὶ περὶ ἄλλων ὀργάνων ταπικῆς αὐτοδιοικήσεως πλὴν τῶν δήμων, ὥστε νὰ περιλαμβάνονται ἰδίᾳ οἱ πιθανῶς νομοθετηθῆσόμενοι νομοὶ καὶ τὸ ἀρθρ. 106 ἐδ. 2 θέτει τέρμα εἰς τὴν ἑκτακτικὴν διὰ κοινὰ ἀδικήματα δωσιδικίαν τῶν στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν.

(27) Ἡ Γαλλία καὶ ἡ Μεγάλη Βρετανία παραιτοῦνται, τὸ κατ' αὐτάς, τῶν εἰδικῶν δικαιωμάτων ἐπιβλέψεως καὶ ἐλέγχου, ἅτινα εἶχον ἀναγνωρισθῆ αὐταῖς ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Λονδίνου τῆς 7 Μαΐου 1832, διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Λονδίνου τῆς 14 Νοεμβρίου 1863 καὶ, ὡς πρὸς τὰς Ἴονιους Νήσους, διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Λονδίνου τῆς 29 Μαρτίου 1864 (ν. ἡ.).

Η Γ΄. ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΘΝΙΚΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ

Ἐπιτελοῦσα ἐντολὴν τοῦ κυριάρχου λαοῦ, διακηρύξαντος καὶ αὐθις τὰς ἀρχὰς τῆς ἐθνικῆς αὐτοτελείας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος, ἔθετο τὸ ἀκόλουθον Σύνταγμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τοῦ πολιτεύματος, θρησκείας καὶ νημείας

Ἄρθρον 1(28)

Ἄπασαι αἱ ἐξουσίαι πηγάζουσιν ἐκ τοῦ ἔθνους, ἐνεργοῦνται δὲ κατ' ὄν τρόπον ὁρίζει τὸ Σύνταγμα. (21).

Ἄρθρον 2

Ἀνώτατος ἄρχων τοῦ Κράτους εἶναι ὁ Βασιλεὺς. (32).

Ἄρθρον 3

Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἡ τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία.

Ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, κεφαλὴν γνωρίζουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, εἶναι ἀναποσπάστως ἠνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης καὶ πόσης ἄλλης ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τηροῦσα ἀπαρμαλεύτως, ὡς ἐπεῖναι, τὰ δόγματα καὶ τὰς συναφεῖς ἱερᾶς παραδόσεως εἶναι δὲ αὐτοκέφαλος, ἐνεργοῦσα ἀνεξαρτητῶς πόσης ἄλλης ἐκκλησίας τὰ κυριαρχικὰ αὐτῆς δικαιώματα κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους καὶ διοικεῖται ὑπὸ ἱερᾶς συνόδου ἀρχιερέων.

Δύνανται διὰ νόμου νὰ ἐξαιρεθῶσι τῆς δικαιοδοσίας τῆς αὐτοκεφάλου ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐκκλησιαστικαὶ περιφέρειαι τοῦ Κράτους. Αἱ σχέσεις τῶν περιφερειῶν τούτων πρὸς τὸ Κράτος καὶ τὴν αὐτοκέφαλον ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καθορισθήσονται διὰ νόμου. (1,2).

Ἄρθρον 4

Ἐθνικὰ χρώματα εἶναι τὸ κυανοῦν μετὰ τοῦ λευκοῦ.

Ἡ ἐπίσημος σημαία τοῦ Κράτους ἀποτελεῖται ἐκ λευκοῦ σταυροῦ ἐπὶ κυανοῦ ἐπιπέδου καὶ φέρει εἰς τὸ μέσον τοῦ σταυροῦ τὸ στέμμα. Ἡ σημαία τοῦ ναυτικοῦ ἀποτελεῖται ἐκ κτλ. (περιγραφῆ).—(νέον).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Περὶ τῶν θεμελιωδῶν δικαιωμάτων καὶ καθηκόντων τῶν Ἑλλήνων

Ἄρθρον 5

Πάντες οἱ Ἕλληνες ἀδιακρίτως φύλου, φυλῆς, γλωσσικοῦ ἰδιώματος ἢ θρησκείας εἶναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου (3).

(28) Οἱ εἰς τὸ τέλος συνήθως ἐκάστου ἄρθρου ἐντὸς παρανόθευσης ἀριθμοὶ δηλοῦσι τὰ ἀντιστοιχῶν ἄρθρα τοῦ ἐν ἰσχύϊ Συντάγματος.

Εἰς πολίτας Ἕλληνας τίτλοι εὐγενείας ἢ διακρίσεως οὔτε ἀπονέμονται οὔτε ἀναγνωρίζονται. (3)

Εἰς πολίτας Ἕλληνας ἀπαγορεύεται νὰ δέχονται τίτλους ἢ παράσημα ξένων Κρατῶν. (νέον).

Ἄρθρον 6

Ἡ ἑλληνικὴ ἰθαγένεια κτῆται καὶ ἀπόλλυται κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους. (3)

Ἄρθρον 7

Πάντες οἱ πολῖται Ἕλληνες δύνανται νὰ κινῶνται ἐλευθέρως ἐντὸς τοῦ Κράτους, νὰ διαμένωσιν, ἀποκτῶσι περιουσίαν ἢ ἐξασκῶσιν ἐπάγγελμα ὅπουδήποτε τῆς ἐπικρατείας.

Διὰ νόμου δύνανται νὰ τεθῶσι περιορισμοὶ τῆς ἐλευθερίας ταύτης λόγῳ κοινῆς ἀπαγγελλομένης διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως. (νέον.)

Ἄρθρον 8

Πάντες οἱ πολῖται Ἕλληνες δύνανται νὰ μεταναστεύωσιν ἐκτὸς τῆς χώρας, πλὴν τῶν διὰ νόμου ὀριζομένων ἐξαιρέσεων.

Οἱ πολῖται Ἕλληνες, καὶ ἐν τῇ ἐξωτερικῇ εὐρισκόμενοι, ἀπολαύουσι τῆς προστασίας τοῦ Κράτους.

Ἡ ἐκδοσις Ἑλλήνων πολιτῶν εἰς ξένας διοικητικὰς ἢ δικαστικὰς ἀρχὰς πρὸς κοινικὴν δίωξιν ἢ στέρησιν τῆς προσωπικῆς τῶν ἐλευθερίας ἀπαγορεύεται.

Ἄρθρον 9

Ἡ προσωπικὴ ἐκάστου ἐλευθερία εἶναι ἀπαραβίαστος. Οὐδεὶς καταδιώκεται, σὺλλαμβάνεται, φυλακίζεται ἢ ἄλλως πως περιορίζεται εἰμὴ ὅπταν καὶ ὡς ὁ νόμος ὁρίζει. (4)

Ἐξαιρουμένου τοῦ αὐτοφώρου κακουργήματος ἢ πλημμελήματος, οὐδεὶς συλλαμβάνεται οὐδὲ φυλακίζεται ἀνευ ἰτιολογημένου δικαστικοῦ ἐντάλματος, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ κοινοποιηθῆ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς συλλήψεως ἢ προσφυλακίσεως. Ὁ ἐπ' αὐτοφώρῳ ἢ δι' ἐντάλματος συλλήψεως κρατηθεὶς προσάγεται εἰς τὸν ἀρμόδιον ἀνακριτὴν ἀνευ τινὸς ἀναβολῆς, τὸ βραδύτερον δὲ ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν ἀπὸ τῆς συλλήψεως, ἂν δὲ ἡ σύλληψις ἐγένετο ἐκτὸς τῆς ἑδρας τοῦ ἀνακριτοῦ, ἐντὸς τοῦ ἀπολύτως ἀναγκαίου πρὸς μεταγωγὴν χρόνου. Ὁ ἀνακριτὴς ὀφείλει ἐντὸς τριῶν τῶν πολὺ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς προσαγωγῆς, εἴτε ν' ἀπολύσῃ τὸν συλληφθέντα εἴτε νὰ ἐκδώσῃ κατ' αὐτοῦ ἐντάλμα φυλακίσεως. Παρελθούσης ἀπράκτου ἐκατέρας τῶν προθεσμιῶν τούτων, πᾶς δεσμοφύλαξ ἢ ἄλλος ἐπιτετραμμένος τὴν κράτησιν τοῦ συλληφθέντος, εἴτε πολιτικὸς ὑπάλληλος εἴτε στρατιωτικὸς, ὀφείλει νὰ ἀπολύσῃ αὐτὸν παραχρῆμα. (5 φρ. 1--4).

Ἀπαγορεύεται ἡ κράτησις ἢ προσφυλάκισις λόγῳ πταίσματος μετὰ τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς ταυτότητος τοῦ συλληφθέντος, γινομένην παραχρῆμα. (νέον).

Οἱ παραβιάται τῶν ἀνωτέρω διατάξεων τιμωροῦνται, εἰσαγόμενοι ἀμελητῶς ἀνευ προδικασίας, ἐπὶ παρανόμῳ κατακρατῆσει, ὑποχρεοῦνται δὲ εἰς τε τὴν ἀνόρθωσιν πάσης ζημίας προσγενομένης εἰς τὸν καθόντα καὶ προσέτι εἰς ἰκανοποίησιν αὐτοῦ διὰ χρηματικοῦ ποσοῦ ὀριζομένου κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, οὐδέποτε δὲ κατωτέρου τῶν δραχμῶν 10 δι' ἐκάστην ἡμέραν. (5 φρ. 5).

Ἄρθρον 10

Ἐν Ἑλλάδι οὔτε πωλεῖται οὔτε ἀγοράζεται ἄνθρωπος κτλ. (13).

Ἄρθρον 11

Ἡ κατοικία παντός Ἑλληνοῦ εἶναι ἄσυλον κτλ. (12).

Ἄρθρον 12

Ποινή δὲν ἐπιβάλλεται ἄνευ νόμου ὀρίζοντος αὐτήν καὶ ἰσχύοντος πρὸς τῆς τελέσεως τῆς πράξεως. (7)

Αἱ βάσανοι, ἡ γενικὴ δήμευσις καὶ ὁ πολιτικὸς θάνατος ἀπαγορεύονται. (18)

Ἐπὶ πολιτικῶν ἐγκλημάτων πλὴν τῶν συνθέτων δὲν καταγιγνώσκεται θανατικὴ ποινὴ (ἄρθρ. 18), δύναται δὲ πάντοτε τὸ συμβούλιον τῶν πλημμελειοδικῶν τῇ αἰτήσῃ τοῦ προφυλακισθέντος νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀπόλυσιν τούτου ἐπὶ ἔγγυσει ὀριζομένη διὰ δικαστικοῦ βουλευμάτος, καθ' οὗ ἐπιτρέπεται ἀνακοπή. Οὐδέποτε ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων τούτων ἢ προφυλάκισις δύναται νὰ παραταθῇ πέραν τῶν τριῶν μηνῶν. (6).

Σύνθετα πολιτικὰ ἀδικήματα θεωροῦνται ἐκεῖνα, ἐν οἷς τὸ κοινὸν ἀδίκημα ἦτο ἀπαραίτητον μέσον πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ πολιτικοῦ ἀδικήματος ἢ ἀπαραίτητος συνέπεια αὐτοῦ. (νέον).

Πάντα τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα δικάζονται ὑπὸ τῶν ἐνόρκων. (95).

Ἄρθρον 13

Τὸ ἀπόρητον τῶν ἐπιστολῶν, τηλεγραφημάτων καὶ τηλεφωνημάτων εἶναι ἀπολύτως ἀπαραβίαστον. (20).

Ἄρθρον 14

Ἔδ. 1—4 ὡς ἔχουσιν ἐν τῷ ἰσχύοντι ἄρθρ. 14 (περὶ τοῦ τύπου).

Ἔδ. 5. Τὰ ἀδικήματα τοῦ τύπου ὡς ἄκισ δὲν ἀφορῶσι τὸν ἰδιωτικὸν βίον δικάζονται ὑπὸ τῶν ἐνόρκων. (95).

Ἄρθρον 15

Οἱ Ἕλληνες ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ συνέρχεσθαι ἡσυχῶς καὶ ἀόπλως μόνον εἰς τὰς δημοσίας συναθροίσεις δύναται νὰ παρίσταται ἡ ἀστυνομία. Αἱ ἐν ὑπαίθρῳ συναθροίσεις δύναται νὰ ἀπαγορευθῶσιν, ἂν ἐκ μέρους τῶν μελλόντων νὰ συναθροισθῶσιν ἐπικηται κίνδυνος εἰς τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν, μὴ δυνάμενος νὰ ἀποτραπῇ ὑπὸ τῆς ὑπαρχούσης δημοσίου δυνάμεως. (10).

Ἄρθρον 16

Οἱ Ἕλληνες ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταιρίζεσθαι κτλ. (11).

Ἄρθρον 17

Πάντες οἱ Ἕλληνες ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἐξασκῶσιν ἐλευθέρως καὶ μυστικῶς τὸ ἐκλογικὸν τῶν καθήκων.

Οἰαδήποτε ἀπόπειρα πρὸς περιορισμὸν τοῦ δικαιώματος τούτου ἢ πρὸς νόθευσιν τοῦ λαϊκοῦ φρονήματος τιμωρεῖται κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων. (νέον).

Ἄρθρον 18

Πάντες οἱ Ἕλληνες ἔχουσι τὸ δικαίωμα εἴτε μεμονωμένοι εἴτε καὶ πολλοὶ ὁμοῦ, τηροῦντες τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, ν' ἀναφέρωνται κτλ. (9).

Ἄρθρον 19

Πάντες οἱ Ἕλληνες ἄνευ διακρίσεως φύλου, φυλῆς, γλώσσης καὶ θρησκείματος, εἶναι δεκτοὶ εἰς τὰς δημοσίας λειτουργίας κατὰ τὰς περὶ προσόντων διατάξεις τῶν νόμων.

Δι' εἰδικῶν νόμων δύναται νὰ εἰσαχθῶσιν εἰδικαὶ ἐξαιρέσεις περὶ παραδοχῆς ἀλλοδαπῶν εἰς δημοσίας λειτουργίας. (8, 89, 102 ἔδ. 1).

Ἄρθρον 20

Πάντες οἱ δημόσιοι λειτουργοὶ εἶναι ὄργανα τοῦ Κράτους καὶ οὐχὶ ἐνὸς κόμματος, ἀπολαύουσι δὲ πλήρους ἐλευθερίας πολιτικῶν πεποιθήσεων καὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ συνεταιρίζεσθαι κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων. (νέον).

Ἄρθρον 21

Ἔδ. 1. Ἐπιφυλασσομένης τῆς κατὰ τοῦ ὑπαίτιου ἀναγωγῆς, τὸ Κράτος εὐθύνεται διὰ τὰς παρανόμους πράξεις ἢ παραλείψεις τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἐν τῇ ἐνασχῆσει τῆς ἀνατεθειμένης αὐτοῖς δημοσίας λειτουργίας κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων. (νέον).

Ἔδ. 2. Οὐδεμία προηγουμένη ἄδεια τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς ἀπαιτεῖται πρὸς εἰσαγωγήν εἰς δίκην τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν ὑπαλλήλων διὰ τὰς περὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἀξιοποίνους πράξεις αὐτῶν, ἐκτὸς τῶν περὶ Ὑπουργῶν εἰδικῶς διατεταγμένων. (19).

Ἄρθρον 22

Οἱ πολῖται Ἕλληνες ὑποχρεοῦνται κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων εἰς προσωπικὴν ἐργασίαν διὰ τὸ Κράτος ἢ ἄλλα δημοσίου δικαίου νομικὰ πρόσωπα. (νέον).

Ἄρθρον 23

Πᾶς Ἕλληνας δυνάμενος φέρειν ὄπλα κτλ. (106).

Ἄρθρον 24

Πάντες οἱ Ἕλληνες συναισφέρουσιν ἀδιακρίτως εἰς τὰ δημόσια βάρη ἀναλόγως τῶν δυνάμεων τῶν κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων (8).

Οὐδεὶς φόρος ἐπιβάλλεται οὐδ' εἰσπρόττεται ἄνευ νόμου κτλ. (59).

Ἄρθρον 25

Οἱ ἐν Ἑλλάδι κατοικοῦντες ἢ διαμένοντες ἀπολαύουσι πλήρους θρησκευτικῆς ἐλευθερίας.

Ἡ λατρεία πάσης θρησκείας τελεῖται ἀκολύτως ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν δημοσίαν τάξιν καὶ τὰ χρηστά ἤθη. Ὁ προσηλυτισμὸς ἀπαγορεύεται (1).

Δύνανται διὰ νόμου θρησκευτικαὶ ὁργανώσεις νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς νομικὰ πρόσωπα δημοσίου δικαίου, παρεχομένης αὐτοῖς καὶ ὀλικῆς ὑπὸ τοῦ Κράτους ἐνισχύσεως. (νέον).

Ἄρθρον 26

Ἡ κατὰ τὰς ἐξαιρέτας ἡμέρας ἀργία ὀρίζεται καὶ προστατεύεται διὰ νόμων. (νέον).

Ἄρθρον 27

Οὐδεὶς ὄρκος κτλ. (15).

Ἄρθρον 28

Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 16 [περὶ ἐκπαιδεύσεως].

Ἄρθρον 29

Ἔδ. 1. Οὐδεὶς στερεῖται τῆς ἰδιοκτησίας αὐτοῦ εἰμὴ διὰ δημοσίαν ἀνάγκην προσηκόντως ἀποδεδειγμένην, ὅτε καὶ ὅπως ὁ νόμος διατάσσει, πάντοτε δὲ προσηκουμένης ἀποζημιώσεως εἰς μετρητὰ ἢ χρεώγραφα τοῦ Κράτους ἢ ἀνεγνωρισμένου τραπεζικοῦ ἰδρύματος. Ἡ ἀποζημίωσις ὀρίζεται πάντοτε δι' ἀποφάσεως

δικαστηρίου. Ἐν περιπτώσει δὲ ἐπείγουσῃ δύναται καὶ προσωρινῶς νὰ ὁρισθῇ δικαστικῶς, μετ' ἀκρόασιν ἢ πρόσκλησιν τοῦ δικαιούχου, ὅστις δύναται νὰ ὑποχρεωθῇ, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ δικαστοῦ, εἰς παροχὴν ἀναλόγου ἐγγυήσεως, καθ' ὃν τρόπον ὁρίσῃ ὁ νόμος. Πρὸ τῆς καταβολῆς τῆς ὁριστικῆς ἢ προσωρινῆς ὁρισθείσης ἀποζημιώσεως διατηροῦνται ἀκέραια πάντα τὰ δικαιώματα τῆ ἰδιοκτητοῦ, μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς καταλήψεως. (17 ἐδ. 1).

Ἔδ. 2. Διὰ διεθνῶν συνθηκῶν κυρουμένων διὰ νόμου ἐπιτρέπεται νὰ κηρυχθῶσιν ἀκίνητοι κτήσεις ἀναπαλλοτρίωτοι εἰς τὸ διηνεκές. (γένον).

Ἔδ. 3. Εἰδικοὶ νόμοι κανονίζουσι τὰ τῆς ἰδιοκτησίας καὶ διαθέσεως τῶν μεταλλείων, ὀρυχείων, δασῶν, ἀρχαιολογικῶν θησαυρῶν καὶ ἱαματικῶν καὶ ρεόντων ὑδάτων. (17 ἐδ. 2).

Ἄρθρον 30

Πάντες οἱ Ἕλληνες ἔχουσι καθῆκον ἕνα καὶ δικαίωμα ὅπως ἐργάζωνται πλουτοπαραγωγικῶς πρὸς συντήρησιν τῶν καὶ πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον.

Διὰ νόμων θέλουσι καθορισθῇ τὰ πρὸς προστασίαν τῆς ὑγείας καὶ τῆς πρὸς ἐργασίαν ἱκανότητος τῶν πολιτῶν καὶ τὰ πρὸς καταπολέμησιν τῆς ἀνεργίας καὶ τῶν ἐκ ταύτης συνεπειῶν πρόσφορα μέσα. (γένον).

Ἄρθρον 31

Αἱ ἐπαγγελματικαὶ ὀργανώσεις ἀντιπροσωπεύονται εἰδικῶς ὑπὸ τῶν τοπικῶν ἐπαγγελματικῶν συμβουλίων καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῶν ἐπαγγελματικῶν τάξεων κατὰ τὰ διὰ νόμων εἰδικώτερον ὁρισθίσομενα.

Τὰ μέλη τῶν συμβουλίων τούτων εἶναι κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἀνακλητὰ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἀπ' εὐθείας διοριζομένων μελῶν δὲν δύναται νὰ ὑπερβαίῃ τὸ ἐν δέκατον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν διοριζομένων λόγῳ μὴ ἐμπροθέσμου ἐκλογῆς ὑπὸ τῶν οἰκειῶν ὀργανώσεων.

Τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον τῶν ἐπαγγελματικῶν τάξεων γνωμοδοτεῖ ἐπὶ τῶν διαβιβαζομένων αὐτῷ ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἢ τῆς Κυβερνήσεως σχεδίων νόμου κοινωνικοῦ ἢ οικονομικοῦ περιεχομένου ἢ συντάσσει τοιαῦτα σχέδια νόμων καὶ ὑποβάλλει ταῦτα εἰς τὴν Βουλὴν διὰ τῆς Κυβερνήσεως, ὑποχρεουμένης νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐπ' αὐτῶν ψήφον τῆς Βουλῆς. Τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον δύναται νὰ ὑποστηρίξῃ ἐν τῇ Βουλῇ τὰ ὑπ' αὐτοῦ συνταχθέντα σχέδια νόμων δι' ἐνὸς ἐκ τῶν μελῶν του.

Διὰ νόμων δύναται νὰ ἀνατεθῶσιν εἰς τὰ συμβούλια τῶν ἐπαγγελματικῶν τάξεων καὶ ἄλλα καθήκοντα. (γένον).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῆς Βουλῆς

Ἄρθρον 32

Ἡ Βουλὴ σύγκεται ἐκ βουλευτῶν ἐκλεγομένων κατὰ νόμον ὑπὸ τῶν ἐχόντων δικαίωμα πρὸς τοῦτο ἀρρένων πολιτῶν δι' ἀμέσου, καθολικῆς καὶ μυστικῆς ψηφοφορίας.⁽²⁹⁾ Διὰ νόμων ἐχόντων συνταγματικὴν ἰσχύν δύναται νὰ παραχωρηθῇ τὸ

(29) Σχετικῶς πρὸς τὴν διάταξιν περὶ ἀνκλογικῆς ἀντιπροσωπείας τόσον διότι εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ, μὴ ὑπαρχόντων κομμιάτων ἀρχῶν, ὅσον διότι ἡ εἰσαγωγή αὐτῆς

ἐκλογικὸν δικαίωμα καὶ εἰς γυναῖκας.

Αἱ βουλευτικαὶ ἐκλογαὶ διατάσσονται καὶ ἐνεργοῦνται ταυτοχρόνως ἐν ἡμέρᾳ ἑξαιρετῆ καθ' ὅλην τὴν ἐπικράτειαν. (66).

Ἄρθρον 33

Οἱ βουλευταὶ ἀντιπροσωπεύουσι τὸ Ἔθνος κτλ. (67).

Ἡ ἀπὸ τοῦ βουλευτικοῦ ἀξιώματος παραιτήσεις εἶναι δικαίωμα τοῦ βουλευτοῦ (73 ἐδαφ. 2).

Ἄρθρον 34

Ὅπως ἐκλεγῇ τις βουλευτῆς ἀπαιτεῖται νὰ εἶναι πολίτης κτλ. (70).

Ἄρθρον 35

Ἐμμισθοὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι, πλὴν τῶν παρὰ ξέναις Κυβερνήσεσι διαπεριστευμένων ἐκτάκτων ἀπεσταλμένων καὶ πληρεξουσίων Ὑπουργῶν, τῶν Γενικῶν Διοικητῶν καὶ τῶν λειτουργῶν τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἀνωτάτων ἐκπαιδευτικῶν ἰδρυμάτων, στρατιωτικοὶ ἐν ἐνεργείᾳ καὶ δήμαρχοι δὲν δύναται νὰ ἐκλεχθῶσι βουλευταὶ, ἐὰν μὴ παραιτηθῶσι πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀνακηρύξεως τῶν ὑποψηφίων. (71 ἐδ. 1).

Τὰ καθήκοντα τοῦ βουλευτοῦ εἶναι ἀσυμβίβαστα πρὸς τὰ ἔργα τοῦ μέλους τοῦ διοικητικοῦ Συμβουλίου ἢ διευθύνσεως ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων ἀπολαυσῶν εἰδικῶν προνομίων ἢ τακτικῆς ἐπιχορηγήσεως τοῦ Κράτους. Οἱ διατελοῦντες κτλ. (71 ἐδαφ. 2).

Νόμος δύναται νὰ καθιερώσῃ κτλ. (71 ἐδαφ. 3).

Βουλευταὶ ἀποδεχόμενοι οἰονδήποτε τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐδαφίοις ἀναφερομένων κτλ. (72).

Ἄρθρον 36

Ὁ ἀριθμὸς τῶν βουλευτῶν κτλ. (68).

Διὰ νόμου δύναται νὰ ὁρισθῇ ὁ τρόπος τῆς εἰς ὁρισμένα τμήματα τῆς ἐπικρατείας ἐκπροσωπήσεως τῶν ἐθνικῶν μειονοτήτων. (γένον).

Ἄρθρον 37

Ἔδ. 1. Οἱ βουλευταὶ ἐκλέγονται διὰ τέσσαρα συναπτά ἔτη ἀρχόμενα ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῶν γενικῶν ἐκλογῶν, ἅμα δὲ τῇ λήξει τῆς τετραετοῦς βουλευτικῆς περιόδου καὶ ἐντὸς τεσσαράκοντα πέντε τὸ πολὺ ἡμερῶν ἀπὸ ταύτης διατάσσεται ἡ ἐνέργεια τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν. (69).

Ἔδ. 2. Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρ. 69 ἐδ. 2. (Ἔδρα βουλευτικῆ κενωθεῖσα κτλ.).

Ἄρθρον 38

Ἡ ἐξέλεξις καὶ ἐκδίκασις τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν κτλ. (73 ἐδαφ. 1).

Ἄρθρον 39

Ἔδ. 1. Μετὰ γενικῆς βουλευτικῆς ἐκλογῆς ἡ Βουλὴ συγκαλεῖται ὑποχρεωτικῶς ἐντὸς τεσσαράκοντα πέντε τὸ βραδύτερον ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῶν ἐκλογῶν. (69).

Ἔδ. 2. Ἡ Βουλὴ συγκαλεῖται τακτικῶς ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἅπαξ τοῦ ἔτους (37), συνέρχεται δὲ αὐτοδικαίως κτλ. (54).

Ἔδ. 3. Ἡ Βουλὴ συνέρχεται εἰς ἕκτακτον σύνοδον ἐὰν συγκληθῇ ὑπὸ τοῦ

ὅα εἶνε πάντως δοκιμαστικῆ, δὲν νομίζω, ὅτι ἔχει θέσιν ἐν τῇ Συντάγματι, τὸ ὅποιον, ὡς ἔχει, ἐπιτρέπει τὴν διὰ νόμου εἰσαγωγὴν αὐτῆς.

Βασιλέως ή αν τουτο ζητηθῆ υπό του ενδς τρίτου τουλάχιστον του όλου αριθμου των βουλευτων δι' αιτήσεως προς τον Προεδρον αυτής (37).

Έδ. 4. Την έναρξιν και την λήξιν της συνόδου κηρύσσει αυτοπροσώπως ή διά του Προεδρου του Υπουργικου Συμβουλίου ο Βασιλεύς. (37).

Άρθρον 40

Αί έργασιαί της βουλευτικῆς Συνόδου δύνανται ν' ανασταλῶσιν άπαξ μόνον υπό του Βασιλέως είτε αναβάλλοντος την έναρξιν είτε διακόπτοντος την έξακολούθησιν αυτών.

Η αναστολή των εργασιων δεν δύναται να διαρκέση κτλ. (38).

Άρθρον 41

Η Βουλῆ διαλύεται υπό του Βασιλέως διά διατάγματος ήτιολογημένου αλλά μόνον άπαξ διά την αυτήν αίτιαν.

Αί νέα γενικαί εκλογαί προκηρύσσονται διά του περι διαλύσεως διατάγματος τό βραδύτερον εντός τεσσαράκοντα πέντε ήμερων από της ήμέρας της διαλύσεως. (37).

Άρθρον 42

Οί βουλευταί όμνύουσι κτλ. (64).

Άρθρον 43

Η Βουλῆ εκλέγει εκ των βουλευτων κτλ. (74) προσδιορίζει δε διά κανονισμού πῶς θέλει εκπληροῖ τά καθήκοντά της (65).

Κατά τό μεταξύ δύο συνόδων ή περιόδων χρονικόν διάστημα έξακολουθεί ή δικαιοδοσία του προεδρείου της τελευταίας συνόδου (νέον).

Άρθρον 44

Η Βουλῆ συνεδριάζει δημοσίᾳ εν τῷ Βουλευτηρίῳ, δύναται όμως να διασκεφθῆ κεκλεισμένων των θυρών κατ' αίτησιν είκοσιν εκ των μελών αυτής, αν τουτο αποφασισθῆ εν μυστικῆ συνεδριάσει διά πλειοψηφίας των δύο τρίτων, μετά ταῦτα δε αποφασίζεται αν ή περι του ούτου πράγματος συζήτησις πρέπει να επαναληφθῆ εις δημοσίαν συνεδρίασιν. (55).

Άρθρον 45

Έδ. 1. Το άρθρον 62 του εν ισχύι ως έχει («Βουλευτής δεν καταδιώκεται κτλ») με την προσθήκην εν τέλει: ή ενεκα δημοσιεύσεως ακριβῶν πρακτικων περι συζητήσεων εν δημοσίᾳ συνεδριάσει της Βουλῆς ή των επιτροπων.

Έδ. 2. Οί βουλευταί δικαιούνται ν' άρνηθῶσι μαρτυρίαν εν πολιτικῆ, ποινικῆ ή διοικητικῆ δίκη περι προσώπων άτινα ενεπιστεύθησαν αυτοίς υπό την βουλευτικῆν των ιδιότητα πληροφορίας ή περι προσώπων, εις τά όποια οὔτοι υπό την ιδιότητά των ενεπιστεύθησαν τοιαύτας, ως και περι των πληροφοριων τούτων. (νέον)

Άρθρον 46

Η Βουλῆ δεν δύναται να συζητήση άνευ της παρουσίας τουλάχιστον κτλ(58)

Άρθρον 47

Έδ. 1. Ουδείς αυτόκλητος κτλ.--ζητηθῶσι (58).

Έδ. 2. Οί Υπουργοί έχουσιν έσοδον έλευθέραν κτλ. (78 συν τῆ προσθήκῃ μετά τό «της Βουλῆς»: «και των επιτροπων» και μετά τό «ή Βουλῆς»: «και αι επιτροπαί»).

Έδ. 3. Οί Γενικοί Διοικηταί, οί Γενικοί Γραμματεῖς, Γενικοί Διευθυνταί και Διευθυνταί των Υπουργειων δύνανται, προσερχόμενοι εις τάς συνεδριάσεις της Βουλῆς κατόπιν άδειας του οικείου Υπουργου; ν' άπαντῶσιν εις έρωτήσεις της Βουλῆς εντός του κύκλου της άρμοδιότητος αυτών. (νέον).

Άρθρον 48

Η Βουλῆ δύναται να διορίζη εκ των μελών αυτής έξεταστικῶς των πραγμάτων επιτροπάς. (58)

Η Βουλῆ διά του κανονισμού αυτής καθορίζει τάς επί των διαφόρων υποθέσεων του Κράτους μονίμους κατά σύνοδον επιτροπάς εκ των μελών αυτής. (νέον).

Η επί των έξωτερικων υποθέσεων μόνιμος επιτροπή λειτουργεί και μετά την λήξιν της συνόδου ή της βουλευτικῆς περιόδου και μετά την διάλυσιν της Βουλῆς μέχρι της συγκλήσεως της νέας Βουλῆς. Αί συνεδριάσεις της Επιτροπῆς ταύτης είναι μυστικά, εκτός αν αυτή διά πλειοψηφίας των δύο τρίτων αποφασίσῃ την δημοσιότητα. (νέον).

Η Βουλῆ καθιστᾷ μόνιμον επιτροπήν προς προστασίαν των δικαιωμάτων της λαϊκῆς αντιπροσωπείας εναντι της Κυβερνήσεως διά τον εκτός της συνόδου ή μετά την λήξιν της βουλευτικῆς περιόδου ή την διάλυσιν της Βουλῆς χρόνον. Νομοθετικόν διάταγμα εκδοθὲν εν άπουσίᾳ της Βουλῆς δεν έχει κύρος άνευ συμφώνου γνώμης της επιτροπῆς ταύτης κατ' απόλυτον πλειοψηφίαν του όλου αριθμού των μελών αυτής. Η μη κύρωσις νομοθετικού διατάγματος οὔτως εκδοθέντος δεν ανατρέπει τά υπό τό κράτος της ισχύος αυτού έπελθόντα άποτελέσματα, αν μη ρητῶς όρισθῆ τουτο διά νόμου. (νέον).

Τά δικαστήρια και αι διοικητικαί άρχαί υποχρεοῦνται να εκτελῶσι τάς προς ενέργειαν ανακρίσεων, παροχήν πληροφοριων ή προσαγωγήν έγγραφων εντολάς των μονίμων ή έξεταστικων επιτροπων της Βουλῆς. Η ενόπιον των επιτροπων ή των υπ' αυτων εντεταλμένων όργάνων αποδεικτικῆ διαδικασία ενεργείται κατά τάς διατάξεις της ποινικῆς δικονομίας. (νέον).

Άρθρον 49

Εν τῆ ετήσίᾳ τακτικῆ συνόδῳ ή Βουλῆ ψηφίζει κτλ. (60).

Άρθρον 50

Βουλευτής διαρκούσης της βουλευτικῆς συνόδου δεν καταδιώκεται, οὔδε συλλαμβάνεται κτλ. (63).

Άρθρον 51

Εις τους κατά τό άρθρον 35 εκλογίμους υπαλλήλους, έφ' όσον ήθελον εκθέσει υποψηφιότητα, χορηγείται υποχρεωτικῶς επί τῆ αίτήσεως των ή προς παρασκευῆν της εκλογῆς άνταγκαία άδεια. (νέον).

Άρθρον 52

Έδ. 1. Οί βουλευταί έχουσι τό δικαίωμα να ταξειδεύωσι δωρεάν εντός του Κράτους δι' όλων των σιδηροδρομικων και έλληνικων ατμοπολικων γραμμων. (νέον).

Έδ. 2. Οί βουλευταί λαμβάνουσιν άποζημίωσιν όρισμένην διά νόμου (75 έδ. 1).

Έδ. 3. Εν άπουσίᾳ βουλευτου επί πλείονα; κτλ. (76).

Έδ. 4. Ουδεμίαν άλλη άποζημίωσις κτλ. (75 έδ. 3).

Ἔδ. 5. Εἰς τὸν τακτικὸν πρόεδρον τῆς Βουλῆς παρέχεται δι' ἔξοδα παραστάσεως πρόσθετος ἀποζημίωσις ὀριζομένη διὰ νόμου. (75 ἔδ. 2).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τοῦ Βασιλέως

Ἄρθρον 53

Τὸ Ἑλληνικὸν στέμμα κτλ. (45). (30)

Ἄρθρον 54

Τὸ ἐν ἰσχύι ἄρθρον 46 («Μὴ ὑπάρχοντος Διαδόχου κτλ.»).

Ἄρθρον 55

Τὸ ἐν ἰσχύι ἄρθρον 47 («Πᾶς Διάδοχος τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου ἀπαιτεῖται νὰ πρεσβεύῃ κτλ.»).

Ἄρθρον 56

Τὸ ἐν ἰσχύι ἄρθρον 48 («Οὐδέποτε τὰ στέμματα τῆς Ἑλλάδος κτλ.»).

Ἄρθρον 57

Ἔδ. 1. Τὸ ἐν ἰσχύι ἄρθρον 49 («Ὁ Βασιλεὺς καθίσταται ἐνήλιξ κτλ.»).

Ἔδ. 2. Ὁ Βασιλεὺς ὀμνύει τὸν ἀκόλουθον ὄρκον κτλ. (43)

Ἄρθρον 58

Τὸ ἐν ἰσχύι ἄρθρον 50 («Ἐν περιπτώσει ἀποβιώσεως κτλ.»).

Ἄρθρον 59

Τὸ ἐν ἰσχύι ἄρθρον 51 («Ἐάν, ἀποβιώσαντος τοῦ Βασιλέως, ὁ διάδοχος αὐτοῦ κτλ.»).

Ἄρθρον 60

Τὸ ἐν ἰσχύι ἄρθρον 52 («Ἐν περιπτώσει χηρείας τοῦ θρόνου κτλ.»).

Ἄρθρον 61

Τὸ ἐν ἰσχύι ἄρθρον 53 («Ἐάν ὁ Βασιλεὺς ἔνεκα νόσου κτλ.»).

Ἄρθρον 62

Τὸ πρόσωπον τοῦ Βασιλέως εἶναι ἀνεύθυνον καὶ ἀπαραβίαστον (29).

Ἄρθρον 63

Τὸ ἐν ἰσχύι ἄρθρον 44 («Ὁ Βασιλεὺς δὲν ἔχει ἄλλας ἐξουσίας κτλ.»).

Ἄρθρον 64

Ἔδ. 1. Τὸ ἐν ἰσχύι ἄρθρον 30 («Οὐδεμία πρῶξις τοῦ Βασιλέως ἰσχύει» κτλ.) σὺν τῇ προσθήκῃ μετὰ τὸ Ὑπουργοῦ : «ἢ Ὑφυπουργοῦ».

(30) Ὡς ἔχει τὸ ἄρθρον τοῦτο, δὲν ἐγνοῦν πῶς ἦτο δυνατὴ τόση συζήτησις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βασιλέως Ἀλεξάνδρου ἐπὶ τῇ τότε τιθεμένῃ προϋποθέσει, ὅτι ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Διάδοχος Γεώργιος εἶχον παραιτηθῆ, ἀφοῦ, τιθεμένου ὡς βίσεως τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α', εἰς τὴν διαδοχὴν ἐκαλεῖτο ἀντιδικαίως ὁ βασιλόπαϊς Γεώργιος, ὁ ἐγγύτερος κατ' ἀρρονογονίαν συγγενὴς τοῦ Γεωργίου τοῦ Α'. Συγερῶς, ἂν Βασιλεὺς ἀποθάνῃ ἄνευ Διαδόχου, τὸ Στέμμα περιέρχεται εἰς τὸν πρεσβύτερον, τῶν ἐπιζώντων υἱῶν τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α', καὶ, μὴθένος υἱῶν ἢ θυγατρὸς αὐτοῦ ἐπιζώντος, εἰς τὸν πρεσβύτερον υἱὸν τοῦ πρεσβυτέρου τῶν υἱῶν.

Ἔδ. 2. Τὸ ἐν ἰσχύι ἄρθρον 79 («Ποτὲ διαταγὴ τοῦ Βασιλέως ἔγγραφος κτλ.»).

Ἄρθρον 65

Ἔδ. 1. Ὁ Βασιλεὺς ἐκπροσωπεῖ τὸ Ἰκράτος διεθνῶς, διαπιστεῦει καὶ δέχεται ἀντιπροσώπους, κηρύττει πόλεμον, συνομολογεῖ συνθήκας εἰρήνης, συμμάχιας καὶ ἐμπορίας, ἀνακοινοῖ τὰς περὶ συμμάχιας συνθήκας εἰς τὴν Βουλὴν μετὰ τῶν ἀναγκαίων διασαφήσεων ἅμα τὸ συμφέρον κτλ. — ἐπιτρέψωσιν (32).

Ἔδ. 2. Διὰ τὴν κήρυξιν πολέμου καὶ συνομολόγησιν εἰρήνης ἀπαιτεῖται καὶ συναίνεσις τῆς Βουλῆς (νέον).

Ἔδ. 3. Αἱ περὶ ἐμπορίας συνθήκαι καὶ ἴσαι ἄλλαι κτλ. — δὲν ἔχουσιν ἰσχύον, ἂν μὴ κηρωθῶσι διὰ νόμου (ἀντὶ τοῦ: «ἄνευ τῆς συγκαταθέσεως τῆς Βουλῆς»)(32).

Ἔδ. 4. Οὐδέποτε τὰ μυστικὰ ἄρθρα συνθήκης τινὸς δύνανται ν' ἀνατρέψωσι τὰ φανερά.(33)

Ἄρθρον 66

Ὁ Βασιλεὺς ἄρχει τῶν κατὰ ξηρὴν καὶ θάλασσαν δυνάμεων (32).

Ἄρθρον 67

Τὸ ἐν ἰσχύι ἄρθρον 39 (περὶ χάριτος).

Ἄρθρον 68

Τὸ ἐν ἰσχύι ἄρθρον 40 (περὶ παρασήμων).

Ἄρθρον 69

Τὸ ἐν ἰσχύι ἄρθρον 41 (περὶ νομισμάτων).

Ἄρθρον 70

Ἡ βασιλικὴ χορηγία προσδιορίζεται διὰ νόμου (42).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περὶ τῆς Κυβερνήσεως

Ἄρθρον 71

Ἔδ. 1. Ὁ Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου διορίζονται καὶ παύονται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως (31).

Ἔδ. 2. Οὐδεὶς ἐκ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας δύναται νὰ διορισθῇ Ὑπουργὸς ἢ Ὑφυπουργός (77).

Ἄρθρον 72

Ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ ἀρμοδιότης τῶν Ὑπουργῶν καὶ Ὑφυπουργῶν καθορίζονται διὰ νόμου (νέον).

Ἄρθρον 73

Ὁ Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου δεόν νὰ ἀπολαύωσι τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Βουλῆς. Ἰσχυροῦται δὲ εἰς παραίτησιν ὅστις ἐξ αὐτῶν ἤθελε διὰ ὁρτῆς ἀποφάσεως τῆς Βουλῆς στερηθῆ τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτῆς(νέον).

Ἄρθρον 74

Πρὸς διάλυσιν τῆς Βουλῆς καὶ διενέργειαν τῶν γενικῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν διορίζεται ὑπερσυνεδριάζουσα Κυβέρνησις, κατατιζομένη ὑπὸ πρόεδρον ἓν ἐκ τῶν ἰσοβίων ἢ μονίμων μελῶν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ἐκ μελῶν ἐκλεγομένων μετὰ τῶν ἰσοβίων ἢ μονίμων μελῶν τοῦ Ἀρείου Πάγου, τῶν ἰσοβίων μελῶν τοῦ

Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας καὶ τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἀνωτάτων σχολῶν.

Τὰ μέλη τῆς ὑπηρεσιακῆς Κυβερνήσεως διατηροῦσι τὰς θέσεις των, εἰς ἃς ἐπανέρχονται αὐτοδικαίως μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς νέας κοινοβουλευτικῆς Κυβερνήσεως. (νέον).

Ἄρθρον 75

Ἡ Βουλὴ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κατηγορή τούς Ὑπουργούς κτλ. (80 καὶ 81 σὺν τῇ προσθήκῃ τῶν Ὑφυπουργῶν).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Περὶ τῆς νομοθετικῆς λειτουργίας

Ἄρθρον 76

Ἡ νομοθετικὴ λειτουργία ἀσκεῖται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βουλῆς. (22).

Ἄρθρον 77

Ἔδ. 1. Τὸ δικαίωμα τῆς προτάσεως τῶν νόμων κτλ. (23).

Ἔδ. 2. Οὐδεμία πρότασις, ἀφορῶσα αὐξήσιν τῶν ἐξόδων κτλ. (24).

Ἄρθρον 78

Οὐδεμία πρότασις νόμου γίνεται δεκτὴ κτλ. (57).

Ἄρθρον 79

Ὁ Βασιλεὺς κυροῖ καὶ δημοσιεύει κτλ. (36).

Ἄρθρον 80

Πρότασις νόμου ἀποκρουσθεῖσα κτλ. (25).

Ἄρθρον 81

Οἱ νόμοι, ἐφ' ὅσον δὲν δορίζεται ἄλλο τι ἐν αὐτοῖς δι' ἐξαιρετικῶς ἐπιβουλευσῶν ἀνάγκην ρητῶς ἀναφερομένην, ἰσχύουσι μετὰ δεκαπέντε τοὐλάχιστον πλήρεις ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἡμερομηνίας τοῦ περιέχοντος αὐτοὺς φύλλου τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως. (νέον).

Ἄρθρον 82

Ὁ Βασιλεὺς δύναται ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς ὑπὸ τῆς Βουλῆς ἐπιψηφίσεως νομοσχεδίου τινὸς νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ψήφον τοῦ λαοῦ διὰ δημοψηφίσματος.

Τὸ δημοψήφισμα εἶναι ὑποχρεωτικόν, ἐὰν ἤθελε ζητηθῆ ὑπὸ τῆς Βουλῆς κατὰ τὴν ψήφισιν τοῦ νομοσχεδίου ἢ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς δεκάτου τῶν ἐχόντων δικαίωμα ψήφου πολιτῶν ἐντὸς τῆς προθεσμίας τοῦ προηγουμένου ἐδαφίου. Ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει δὲν ἐμποδίζεται ἐκ τοῦ δημοψηφίσματος ἡ κύρωσις καὶ δημοσίευσις τοῦ νόμου, ἢ ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὅμως ἀπόρριψις αὐτοῦ ἀνατρέπει πάντα τὰ ἐκ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ἀποτελέσματα.

Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐνεργηθῆ δημοψήφισμα ἐπὶ δικαστικῶν(31) κωδίκων καὶ

(31) Δὲν θεωρῶ ὀρθὴν τὴν προσθήκην καὶ τῶν διοικητικῶν κωδίκων, ὡς ἡ πρότασις τοῦ πληρεξουσίου Δ. Γούναρη, διότι ἀφ' ἐνός μὲν θὰ περιλαμβάνοντο καὶ οἱ φορολογικοὶ κώδικες, ἀφ' ἑτέρου δὲ διοικητικοὶ κώδικες ἀφορῶντες π. χ. ὄργανοι

τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ Κράτους ἢ τῶν εἰδικῶν ταμείων.

Ἐπὶ νόμων φορολογικῶν ἢ ἀφορῶντων τὴν στρατολογίαν τοῦ κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν στρατοῦ ἢ νόμων δι' ὧν ἐπέρχεται ἐπαύξησης μισθολογιῶν τῶν δημοσίων λειτουργῶν τὸ δημοψήφισμα προκαλεῖται μόνον ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἢ τῆς Βουλῆς.

Ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου νὰ προσυπογράψῃ τὸ περὶ δημοψηφίσματος Βασ. Διάταγμα, σχηματίζεται πρὸς διενέργειαν τοῦ δημοψηφίσματος Κυβέρνησις κατὰ τὸ ἄρθρον 74.

Νομοσχέδιον ψηφισθὲν ὑπὸ τῆς Βουλῆς δύναται ν' ἀπορριφθῆ διὰ δημοψηφίσματος μόνον ἂν μετέσχον τοῦ δημοψηφίσματος τὰ δύο τρίτα τῶν ἐκλογέων καὶ ἀποφανθῆ ὑπὲρ τῆς ἀπορρίψεως ἢ πλειοψηφία τῶν ψηφοφορησάντων.

Τὰ τῆς προθεσμίας καὶ τῶν λεπτομερειῶν τῆς διεξαγωγῆς τοῦ δημοψηφίσματος καθορισθήσονται διὰ νόμου. (νέον).

Ἄρθρον 83

Τὸ Σύνταγμα δύναται νὰ τροποποιηθῆ διὰ νόμου, ἐὰν ἡ περὶ τούτου πρότασις ψηφισθῆ ὑπὸ τῶν δύο τρίτων τοῦλάχιστον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν.

Διὰ τὴν τροποποίησιν τοῦ Συντάγματος τὸ δημοψήφισμα εἶναι ὑποχρεωτικόν.

Πρὸς τροποποίησιν δὲ τῶν ἀρθρῶν 1, 2, 3, 4, 32, 53, 65 ἐδ. 2, 71, 73, 76, 82 καὶ 83 ἀπαιτεῖται ὅπως ἀποφανθῆ ὑπὲρ αὐτῆς τὸ ἡμισυ πλέον ἐνὸς τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἐκλογέων (108).

Ἄρθρον 84

Οἱ νόμοι ἐρμηνεύονται αὐθεντικῶς διὰ νόμων ἐχόντων, πλὴν τῶν ποινικῶν καὶ φορολογικῶν, ἀναδραμικὴν ἰσχύν (26).

Ἄρθρον 85

Οὐδεμία παραχώρησις ἢ ἀνταλλαγὴ χώρας δύναται νὰ γίνῃ ἄνευ νόμου. (33).

Ἄρθρον 86

Μισθὸς, σύνταξις κτλ. (61).

Ἄρθρον 87

Ἄνευ νόμου στρατὸς ξένος κτλ. (99).

Ἄρθρον 88

Ἔδ. 1. Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 91 ἐδ. 2 (περὶ καταστάσεως πολιορκίας), καταργουμένων τῶν λέξεων «καὶ τὰ τῆς συστάσεως καὶ λειτουργίας ἐξαιρετικῶν δικαστηρίων», τῶν δὲ ἀρθρῶν, ὧν ἐπιτρέπεται ἡ ἀναστολή, περιοριζομένων μόνον εἰς τὰ ἄρθρα 10, 11, 12, 14, 20 παλαιᾶς ἀριθμώσεως ἢτοι τὰ ἄρθρα 11, 13, 14, 15 καὶ 16 τῆς παρούσης ἀριθμώσεως.

Ἔδ. 2. Ἡ λογοκρισία τοῦ τύπου, τῶν ἐπιστολῶν, τηλημάτων καὶ τηλεφωνημάτων δύναται νὰ ἐπιβληθῆ μόνον ἐπὶ εἰδήσεων καὶ πληροφοριῶν ἀφορῶσῶν τὴν σύνθεσιν ἢ τὰς κινήσεις τοῦ στρατοῦ καὶ τὴν ἐξωτερικὴν ἢ στρατιωτικὴν πολιτικὴν. Πᾶσα παράβασις τῆς ἀρχῆς ταύτης τιμωρεῖται κατὰ τὰς διατάξεις τῶν νόμων (νέον).

σμοὺς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως (περὶ δήμων, κοινοτήτων, νομῶν κτλ.) δὲν εἶνε οὔτε δόξαλοι οὔτε ἀδιάφοροι διὰ τὸν λαόν.

Ἄρθρον 97

Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 90 (μετάθεσις, προσαγωγή κλπ. δικαστικῶν ὑπαλλήλων).

Ἄρθρον 98

Ἡ τοπικὴ αὐτοδιοίκησις καὶ ἡ ἐκλογή τῶν αἰρετῶν ὀργάνων αὐτῆς ἐπὶ τῆς βάσει τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας ὁρίζονται διὰ νόμου. (105).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης

Ἄρθρον 99

Ἡ δικαιοσύνη ἀπονέμεται ὑπὸ τῶν δικαστηρίων. (28, 87)

Ἄρθρον 100

Ἐδ. 1. Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 8 («Ὅσοις ἀφαιρεῖται ἄκων» κτλ.).

Ἐδ. 2. Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἐδάφιον 91 ἐδ. 1 («Διοικητικαὶ ἐπιτροπαὶ» κτλ.).

Ἄρθρον 101

Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 92 («Αἱ συνεδριάσεις τῶν δικαστηρίων» κτλ.).

Ἄρθρον 102

Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 93 («Ἡἴσα ἀπόφασις πρέπει νὰ εἶναι» κτλ.).

Ἄρθρον 103

Αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις ἐκτελοῦνται ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως. (28)

Ἄρθρον 104

Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 94 («Τὸ ὄργανικὸν σύστημα» κτλ.).

Ἄρθρον 105

Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 103 («Ὁλογαὶ κακοδικίας» κτλ.).

Ἄρθρον 106

Ἐδ. 1. Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 97 (περὶ στρατοδικείων κτλ.).

Ἐδ. 2. Οἱ στρατιωτικοὶ καὶ ναυτικοὶ διὰ πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ νόμου προβλεπόμενα ἀδικήματα ὑπάγονται εἰς τὰ τακτικὰ δικαστήρια. (νέον).

Ἄρθρον 107

Ἐδ. 1. Μέχρι τῆς συστάσεως τακτικῶν διοικητικῶν δικαστηρίων αἱ τοῦ ἀμφισβητουμένου κτλ. (101 ἐδ. 1).

Ἐδ. 2. Ἀνώτατον διοικητικὸν δικαστήριον εἶναι τὸ συμβούλιον τῆς ἐπικρατείας, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποῦ ἄνηκει α) τὸ ἐν ἰσχύϊ 82 στοιχ. β,β) τὸ ἐν ἰσχύϊ 82 στοιχ. γ.

Ἐδ. 3. Τὸ ἐν ἰσχύϊ 101 ἐδ. 2 («Αἱ αἰτήσεις ἀναιρέσεως» κτλ.).

Ἐδ. 4. Τὰ τῆς συνθέσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας καθορίζονται διὰ νόμου. (82, 85—86).

Ἐδ. 3. Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 91 ἐδ. 3. (Ἐν ἀπουσίᾳ τῆς Βουλῆς κτλ.), προστιθεμένων μετὰ τὰς λέξεις «Βασ. Διατάγματος» τῶν λέξεων «ἐκδιδόμενον κατὰ τὸ ἄρθρον 48 ἐδ. 4 καί».

Ἐδ. 4. Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 91 ἐδ. 4. (Ἡ ἰσχύς τῶν ἀνωτέρου Β. Διαταγμάτων κτλ.).

Ἄρθρον 89

Τὰ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν νόμων ἀναγκαῖα διατάγματα ἐκδίδονται ὑπὸ τοῦ Βασιλέως.

Διὰ τοῦ Διατάγματος δὲν δύναται νὰ ἀναστέλλεται ἡ ἐνέργεια ἢ νὰ ἐξαιρηθῶσι τινεὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ νόμου, ἐκτὸς ἐὰν ἄλλως ὁ νόμος ὁρίζῃ (35).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

Περὶ τῆς διοικήσεως

Ἄρθρον 90

Ὁ Βασιλεὺς, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσι γενομοθετημένα θέσεις, διορίζει καὶ παύει κατὰ νόμον τοὺς δικαστικοὺς καὶ διοικητικοὺς ὑπαλλήλους, ἐκτὸς τῶν ὑπὸ τοῦ νόμου ὀρισμένων ἐξαιρέσεων καὶ ἀπονέμει κατὰ νόμον τοὺς βαθμοὺς τῶν ἀξιωματικῶν τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. (34, 87).

Ἄρθρον 91

Ἐδ. 1—3. Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 88 (περὶ δικαστικῆς ἰσοβιότητος καὶ μονιμότητος), προστιθεμένων μετὰ τὴν λέξιν «μεταγραφῶν» τῶν λέξεων «καὶ τὰ μέλη τῶν τακτικῶν διοικητικῶν δικαστηρίων».

Ἐδ. 4. Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 96 («Δὲν ἐπιτρέπεται εἰς δικαστὴν νὰ δεχθῆ κτλ.»).

Ἄρθρον 92

Ἐδ. 1. Οἱ διοικητικοὶ ὑπάλληλοι εἶναι ἀπὸ τοῦ ὀριστικοῦ αὐτῶν ὀρισμοῦ, ἐφ' ὅσον ὑφίστανται οἱ σχετικοὶ κλάδοι ὑπηρεσιῶν, μόνιμοι πλὴν τῶν διὰ νόμον ἐξαιρέσεων, εἰς ἃς δύνανται νὰ ὑπαχθῶσι μόνον οἱ πρόσβεις κτλ. —παρὰ τῇ Τερτῇ Συνόδῳ, οἱ Γενικοὶ διοικηταί, οἱ ὑποδιοικηταὶ καὶ οἱ ὑπάλληλοι τῶν πολιτικῶν γραφείων τῆς Βουλῆς (102 ἐδ. 2).

Ἐδ. 2. Πλὴν τῶν περιπτώσεων τῆς καύσεως δυνάμει δικαστικῆς ἀποφάσεως οἱ διοικητικοὶ ὑπάλληλοι οὔτε κτλ. —ὁρίζόμενα. (102 ἐδ. 3).

Ἄρθρον 93

Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 100 (στέρησις βαθμοῦ στρατιωτικῶν).

Ἄρθρον 94

Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 98 (περὶ ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου).

Ἄρθρον 95

Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 104 (πειθαρχικὴ ἐξουσία ἐπὶ μελῶν ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου κτλ.).

Ἄρθρον 96

Ἡ ἀνωτέρα πειθαρχικὴ δικαιοδοσία ἐπὶ τῶν μόνιμων διοικητικῶν ὑπαλλήλων δύναται διὰ νόμον ν' ἀνατεθῆ εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπικρατείας (82 στοιχ. δ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Γενικαὶ διατάξεις

Ἄρθρον 108

Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 109 («Ὅλοι οἱ νόμοι καὶ τὰ διατάγματα καθ' ὅσον ἀντικεινται» κτλ.).

Ἄρθρον 109

Ἔδ. 1. Τὸ ἐν ἰσχύϊ ἄρθρον 110 ἐδ. 1 («Τὸ παρὸν Σύνταγμα ἐμβαίνει εἰς ἐνέργειαν» κτλ.).

Ἔδ. 2. Πᾶσα ψηφισομένη τροποποίησις διατάξεων τοῦ Συντάγματος ἐκδίδεται καὶ δημοσιεύεται διὰ τῆς ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ δημοψηφίσματος, τίθεται δὲ εἰς ἐνέργειαν ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως δημοσιεύσεως. (110 ἐδ. 2.)

Ἄρθρον 110

Ἡ τήρησις τοῦ παρόντος Συντάγματος ἀφιεροῦται εἰς τὸν πατριωτικὸν τῶν Ἑλλήνων. (111).

Δὲν ἀγνοῶ βεβαίως τὰς τεχνικὰς δυσχερείας μιᾶς τοιαύτης ριζικῆς μεταρρυθμίσεως, ὡς ἡ ἀνωτέρω προδιαγραφεῖσα, οὔτε ἀναμῆνω φυσικὰ ἀπὸ τῆν Συνέλευσιν ὡς τοιαύτην μέ τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδειχθέντα ἐλαττώματα αὐτῆς ἐργασίαν ἀξίαν λόγου. Τοῦνοντίον διαβλέπω ἐσχάτως εἰς τὴν στάσιν τῆς Κυβερνήσεως τὴν προσοσιφειαν τῆς ταχείας καὶ ὅπως ὅπως περατώσεως τοῦ συντακτικοῦ ἔργου, ἵνα μετατραπῇ ἡ Συνέλευσις εἰς Βουλὴν, εἰς σῶμα τ. ἔ. ὑποκείμενον εἰς διάλυσιν. Ἀλλὰ λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς προσωπικῆς ἀξίας τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς πλειοψηφίας, ὑπέχοντος πρὸ παντὸς εὐθύνην ἕναντι τῆς ἱστορίας διὰ τὸ ἔργον μεταπολεμικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, μετὰ τοιοῦτον μάλιστα ἐσωτερικὸν σάλον, καί, ἀνεξαρτήτως ἐσωτερικοῦ συνδέσμου, μὴ ἀναμενομένου ὡς εἰκὸς εἰς προσωπικὰ κόμματα, τῆς ἀναγκαίας πειθαρχίας, ἥτις δέον νὰ συνέχῃ τὰ μέλη τοῦ πλειοψηφοῦντος κόμματος, αἱ ἐλπίδες βασιζονται μόνον ἐπὶ τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως, ὅχι βεβαίως ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην, διότι ἡ Κυβέρνησις ὡς τοιαύτη δὲν δύναται νὰ ἐπέμβῃ εἰς τὸ συντακτικὸν ἔργον οὐδὲ νὰ θέσῃ ζήτημα ἐμπιστοσύνης διὰ συνταγματικὰς μεταρρυθμίσεις, ἔξαρτωμένας ἀποκλειστικῶς ἐκ τῆς θελήσεως τοῦ λαοῦ ἀνευ οἰασδῆποτε ἀναμίξεως τοῦ βασιλικοῦ παράγοντος, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ πλειοψηφοῦντος κόμματος. Ὡς πρὸς μὲν τὰς οὐσιαστικὰς μεταρρυθμίσεις διὰ ἐπιβολῆς ἐπὶ τῶν μελῶν τοῦ κόμματος, ὥστε νὰ ἀποκφεύγουν τὰς μακρογο-

ρίας, ὡς πρὸς δὲ τὴν τεχνικὴν διαρρυθμίσιν δι' ἀναθέσεως τοῦ ἔργου εἰς μόνον τὸν πρόεδρον τῆς Συνελεύσεως ἢ εἰς ὀλιγομελῆ ἐπιτροπὴν καὶ ἐφ' ἅπαξ ψηφίσεως τοῦ συνόλου, ὡς ἤθελε διαρρυθμισθῆ ὑπ' αὐτῆς, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ διατυπωθῇ συνταγματικὸς χάρτης, καὶ ὑπὸ ἔποψιν περιεχομένου καὶ ὑπὸ ἔποψιν κατατάξεως τῆς ὕλης ἀποδίδων τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς καταλλήλου διὰ τὰς ἑλληνικὰς συνθήκας πολιτικῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης. (32)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΒΑΜΒΕΤΣΟΣ

(32) Ἐκ παραδρομῆς, ὀφειλομένης εἰς τὴν ἐν τῇ γερμανικῇ συντάγματι κατάταξιν τοῦ περι Κυριακῆς ἀργίας ἄρθρου εἰς τὰ περι Ἰρησκαίας, κατετάχθη τοῦτο ἐκεῖ καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ἐργασίᾳ, μολοντί, ἐπὶ τῇ σκέψει ἐνδεχομένης ἀλλοίως ρυθμίσεως τῶν περι τοῦ ἀντικειμένου τούτου, μετεβλήθη ἢ διατήρησιν, κατὰ τὸν τρόπον, ὥστε νὰ μὴ εἴνε ἀπαραίτητος ἡ ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῆ ἀργία. Ὡς ἐκ τούτου δέον τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον 26 γὰ τεθῆ μετὰ τὸ ἄρθρ. 30, λαμβάνον τὸν ἀριθμὸν αὐτοῦ, τῶν ἄρθρ. 27—30 λαμβανόντων ἀριθμοὺς 26—29.

ΣΥΝΤΑΞΕΙΣ ΑΝΑΠΗΡΩΝ ΚΑΙ ΓΕΡΟΝΤΩΝ (1)

Α'.

Οἱ κοινωνικοὶ κίνδυνοι

Εἰς τεσσάρων εἰδῶν κινδύνους εὐρίσκεται ὁ ἀποζῶν ἐκ τοῦ ἡμερομισθίου του καὶ στερούμενος ἐπαρκoῦς κεφαλαίου ἐκτεθειμένος, α) τὴν ἀνεργίαν, β) τὴν ἀσθένειαν, γ) τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας ἀτυχήματα, καὶ δ) τὴν ἀναπηρίαν καὶ τὸ γῆρας. Πᾶσα κοινωνία ἐπιθυμοῦσα νὰ ἔῃ ἐν οἰκονομικῇ καὶ κοινωνικῇ εἰρήνῃ καὶ ἰσορροπία καὶ μὴ ἐπιθυμοῦσα νὰ εἶναι διαρκῶς ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς σάλους τοῦς ὁποίους θέλει μοιραίως προκαλέσει ἢ κοκοδαίμονια τῶν ἐργατικῶν τάξεων καὶ ἐν γένει τῶν μισθωτῶν, ὀφείλει νὰ λάβῃ σύντονον μέριμναν ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὸν πολυάριθμον τοῦτον πληθυσμὸν ἀπὸ τοῦ τετραπλοῦ τούτου κινδύνου. Τὰ σχετικὰ δὲ προληπτικὰ μέτρα δὲν πρόκειται νὰ ἐξυπηρετήσουν τὰ συμφέροντα τῶν καθαρῶς μόνον ἐργατῶν, δηλαδὴ τῶν ἐμιόσθων ἐργαζομένων εἰς πλουτοπαραγωγούς ἐργασίας (βιομηχανίαν, γεωργίαν, θήραν, ἀλιείαν, μεταλλεία, λατομεία, ἐμπόριον, μεταφορὰς), ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπαλλήλων (2) καὶ τῆς εὐρείας τάξεως τῶν μικροαστῶν. Κατωτέρω θέλομεν περιορισθῆ εἰς γενικὴν ἐπισκόπησιν τοῦ τρόπου καθ' ὃν δύναται νὰ διεξαχθῆ ἡ καταπολέμησις τῶν ἐκ τῆς ἀναπηρίας καὶ τοῦ γήρατος προκυπόντων κακῶν, λαμβάνοντες ἰδίως ὑπ' ὄψιν τὰ ἐν Γερμανία καὶ Γαλλία κρατοῦντα, καθόσον εἰς αὐτὰ τὰ δύο κράτη τὰ σχετικὰ πρὸς τὴν κοινωνικὴν ἀσφάλειαν ἐτυχον εὐρυτέρας μελέτης καὶ ἐφαρμογῆς. Καὶ ἐν μὲν τῇ Γερμανίᾳ τὸ σύνολον τῶν διατάξεων περὶ κοινωνικῆς προνοίας ἐκωδικοποιήθη εἰς ἐνιαῖον νόμον κατὰ τὸ 1911. Ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ ἐγένοντο ἐπανειλημμένως κατὰ τὰ ἔτη 1879 εἰσηγουμένου τοῦ Leon Say, 1891 εἰσηγουμένου τοῦ Rouvier, 1901 εἰσηγουμένου τοῦ Caillaux ἀπόπειραι ἐνιαίας νομοθετικῆς ὀργανώσεως τῶν σχετικῶν πρὸς τὴν καταπολέμησιν τῶν κοινωνικῶν κινδύνων διατάξεων μὴ καταλήξασαι ὁμῶς εἰς πραγματοποιήσιν. Ὁ πόλεμος μὲ τὰς

ουσίας ὡς ἐπέβαλεν εἰς τὴν κοινωνίαν ἐπανέφερεν ἐπιτακτικωτέραν τὴν ἀνάγκην ἐπιλύσεως τοῦ προβλήματος, καὶ ἀπὸ τοῦ 1915 σειρὰ ὄλη νομοθετημάτων ἐρρῦθμισεν ἐν Γαλλίᾳ τὰ ἀφορῶντα τὴν θεραπείαν ἰδίως τῆς πολεμικῆς ἀναπηρίας. Διὰ διατάγματος δὲ τῆς 27ης Αὐγούστου 1919 καθιερώθη ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ γερουσιαστοῦ Paul Doumer νομοπαρασκευαστικὴ ἐπιτροπὴ ὅπως μελετήσῃ τὸ ζήτημα τῶν συντάξεων γήρατος καὶ συντάξῃ ἐνιαίαν περὶ αὐτῶν νομοθεσίαν ἀφορῶσαν τόσον τοὺς πολίτας ὅσον καὶ τοὺς στρατιωτικούς. Μέχρι τοῦδε (1) ἡ ἐπιτροπὴ δὲν ἐπεράτωσε τὰς ἐργασίας της τὸ πόρισμα τῶν ὁποίων θὰ εἶνε ἀσφαλῶς ἐνδιαφέρον καὶ τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ ἐπωφεληθῶμεν ἐν Ἑλλάδι ὅμα τῇ δημοσιεύσει προκειμένου περὶ σχετικῶν νομοθετικῶν μέτρων.

Βιβλιογραφία: Περὶ τῶν συντάξεων ἔχει δημοσιευθῆ ἡ ἐξῆς βιβλιογραφία: A. P. Griffin Library of Congress, Select list of references on old age and civil service pension 1908 8ον σ. 18, ἡ ὁποία βεβαίως δὲν εἶνε πλέον ἐνήμερος. Διὰ τὴν παροῦσαν ἐπισκόπησιν συνβουλευθῆν τὰ ἐξῆς: Paul Pic, Traité élémentaire de législation Industrielle. Les Lois ouvrières, Δ' ἔκδ. Παρ. 1912 σ. 1147—78, K. Weymann, Invalidenversicherung, ἐν Handw.d. Staatswissenschaften Γ' ἔκδ. τ. Γ' 1910 σ. 665—98, ἀμφότερα περιέχοντα καὶ πλουσίαν βιβλιογραφίαν, Ch. Gide, Les Institutions du Progrès Social, Δ' ἔκδ. Παρ. 1912 σ. 369—90, Fritz Stier-Somlo Die Reform der deutschen Sozialversicherung ἐν Handbuch d. Politik T. B' 1912—13 σ. 485—509 ἐνθα καὶ ἡ σχετικὴ πρὸς τὰ ἐν Γερμανία βιβλιογραφία, J. Tardieu avec la collab. de M. M. Basset, Smet et Carrière, Traité théorique et pratique de la législation des Pensions de Retraite. Παρ. 1906 σελ. 380 4ον. Ἑλληνικὰς μελέτας σχετικὰς πρὸς τὸ θέμα γνωρίζω τὰς ἐξῆς A. A. Διαμαντίδης, Ταμεῖα συντάξεων σιδηροδρομικῶν ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν Πειρ. 1908 ἡ' τ' 138, 4ον, τοῦ αὐτοῦ. Τὰ ταμεῖα συντάξεων τῶν σιδηροδρόμων Λαρίσης καὶ Πελοποννήσου, ἐν Ἀρχιμῆδης Γ' σ. 29—33, [Π. Ε. Δρακούλης] Πᾶς πολίτης συνταξιοῦχος, ἐν Ἐρευνα Γ' σ. 83—4, Θ. Κουτούπης, Συντάξεις εἰς τοὺς ἀπόρους γέροντας, ἐν Ἐπιθ. κοινων. ἐπιστ. Ἀθ. 1908 τ. Α' σ. 124—9. Σπ. Λοβέρδος, Τὰ μετοχικὰ ταμεῖα καὶ αἱ συντάξεις, ἐν Οἶκον. Ἑλλάδος Β' 86—8. Π. Ε. Πρωτοπαπαδάκης, Αἱ συντάξεις τῶν Ἑλλήνων ὑπαλλήλων ἐν «Μελέτη» 1907. Α. Θ. Κουμαριανός, Τὸ ζήτημα τῶν συντάξεων, ἀνατ. ἐκ τῆς Οἶκον. Ἑλλάδος φυλλ. 32—35 Ἀθ. 1911 σ. 31, 8ον. Φ. Νέγρης, Περὶ συντάξεων ἐν Ἑλλάδι καὶ εἰδικώτερον περὶ τοῦ ἀνωτάτου βάρους εἰς τὸ μέλλον τῶν δημοσίων συντάξεων ἐπὶ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ, Ἀθ. 1916 σ. 19, 4ον.

(1) Τὴν μελέτην αὐτὴν συνέταξα πρὸ ἔτους ἀκριβοῦς. Θὰ ἠδύνατο νὰ συμπληρωθῆ διὰ πολλῆς νεωτέρας βιβλιογραφίας, ἰδίως γερμανικῆς, τῆς ὁποίας ἔκτοτε ἐλάβον γνώσιν. Νομίζω ὁμῶς ὅτι καὶ ὅπως ἔχει δύναται νὰ χρησιμεύσῃ. Ἐν Γερμανίᾳ λαμβάνει χώραν μετὰ τὸν πόλεμον σπουδαία ἐργασία ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλείας περὶ τῆς ὁποίας ἡ πραγματεῖα προσεχῶς.

(2) Ἡ νεωτέρα νομοθεσία τείνει νὰ συμπεριλάβῃ καὶ τοὺς ὑπαλλήλους, γραφεῖς, βοηθοὺς ἐργοδηγῶν καὶ ἀρχιτεκτόνων, διδασκάλους, παιδαγωγούς, δημοσιογραφικούς καὶ θεατρικούς ὑπαλλήλους, καλλιτέχνας, ὑπηρέτας, ὑπαλλήλους τοῦ δημοσίου, τῶν νομῶν καὶ δήμων εἰς τὴν λεγομένην ἐργατικὴν νομοθεσίαν. Ἐν Βελγίῳ τὸ ὑπουργεῖον τῆς Βιομηχανίας καὶ Ἐργασίας ἔχει καὶ τμήμα «τῶν μεσίων ἐξῆς». Ἴδε Pic, Traité κτλ. σ. 1—6.

Ἀναπηρία καὶ γήρας

Ἡ ἔννοια τῆς «ἀναπηρίας» εἶνε ἐλαστική. Γενικώτατα μὲν δύναται ὡς ἀνάπηρος νὰ ὀρισθῇ ἐκεῖνος ὁ ὅποιος δὲν εἶνε πλέον εἰς κατάστασιν νὰ πορισθῇ τὰ πρὸς συντήρησίν του ἀναγκαζοῦντα, προκειμένου ὅμως νὰ καθορισθῶσι νομοθετικῶς τὰ τῆς ἀντιλήψεως τῶν ἀναπήρων, πρέπει νὰ ὀρισθῇ ἐγγύτερον καὶ ἀκριβέστερον πότε τὸ ἄτομον δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μὴ δυνάμενον νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὴν συντήρησίν του. Ὁ Γερμανικὸς νόμος (1) ὁ ὅποιος ὑπῆρξεν ὑποδειγματικὸς διὰ τὰ ζητήματα τῆς ἀναπηρίας καὶ τοῦ γήρατος, καθώρισεν ὅτι ὑπάρχει ἀνικανότης πρὸς συντήρησιν ὡς ἄτομον τι δὲν δύναται πλέον νὰ πορισθῇ δι' ἐργασίας ἀναλόγου πρὸς τὴν ἰκανότητά του καὶ δύναμιν (2), τὸ ἐν τρίτον τοῦ ποσοῦ τὸ ὅποιον ἄτομα ὁμοίας ἰκανότητος καὶ χαίροντα ὑγείας δύνανται νὰ κερδίσουν. Περαιτέρω δὲ ὥρισεν ὁ γερμανὸς νομοθέτης ὅτι τότε μόνον ὑπάρχει περίπτωσις παροχῆς συντάξεως ἀναπηρίας ὅταν ἡ ἀνικανότης αὕτη εἶνε ἰσόβιος ἢ διαρκέση πλέον τῶν ἑξ μηνῶν.

Τὸ γήρας εἶνε εἶδος ἀναπηρίας, μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι ἐνῶ ἐν τῇ ἀναπηρίᾳ ἡ ἀνικανότης πρὸς συντήρησιν προέρχεται ἐξ ἀπροόπτων γεγονότων, ἐν τῷ γήρατι ἡ ἀνικανότης προέρχεται ἐκ τῆς παρελεύσεως τῶν ἐτῶν, καὶ θεωρεῖται ὅτι ὁ ὑπερβῆς ὥρισμένην ἡλικίαν (3) δικαιούται νὰ λαμβάνῃ σύνταξιν, ἀδιάφορον ἂν ἔχῃ ἐλαττωθῇ ἢ ὄχι ἢ πρὸς ἐργασίαν καὶ συντήρησίν του ἰκανότης. Ἐπειδὴ δὲ ἀφ' ἑνὸς μὲν αἱ ἐκ τοῦ γήρατος συνέπειαι εἶνε ὀλιγώτερον σκληραὶ τῶν τῆς ἀναπηρίας, ἰδίως ὅταν αἴτη πλήξῃ τὸ ἄτομον εἰς τὴν νεανικήν του ἡλικίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἶνε ἐνδεχόμενον ὁ «γέρων» νὰ δύναται εἰσέτι νὰ κερδίξῃ ἐπαρκῶς διὰ τὴν συντήρησίν του, ὁ γερμανικὸς νόμος καθώρισεν ὅτι ἡ σύνταξις ἀναπηρίας θὰ εἶνε ἀνωτέρα τῆς συντάξεως γήρατος. Ὁ νόμος ὅμως δὲν ἀπαγορεύει ὅπως ὁ «γέρων», δηλαδή ὁ ὑπερβῆς τὸ ὥρισμένον ὄριον ἡλικίας, ἂν εἶνε ταῦτοχρόνως ἀνάπηρος, ζητήσῃ καὶ λάβῃ ἀντὶ τῆς συντάξεως γήρατος τὴν σύνταξιν ἀναπηρίας. Ἐκτὸς τούτου ἂν ἡ ἀναπηρία προῆλθεν ἐξ ἀτυχήματος κατὰ τὴν ἐργασίαν ὁ αὐτὸς νόμος ὀρίζει ὅτι ἐκτὸς τῆς συντάξεως ἀναπηρίας ὁ παθὼν θὰ λαμβάνῃ καὶ τὴν εἰδικὴν σύνταξιν διὰ τὸ ἀτύχημά του.

Προστατεύονται διὰ συντάξεων ὅσοι ἔχουν μισθὸν κάτω τῶν 2000 μάρκων κατὰ τὸν γερμανικόν, κάτω δὲ τῶν 3000 φράγκων ἑτησίως κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον, ἀποκλείονται δὲ κατὰ τὸν τελευταῖον ταῦτον νόμον ὅσοι ὑπόκεινται εἰς εἰδικὴν σύνταξιν (π.χ. οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, στρατιωτικοί, σιδηροδρομικοί, κ.τ.τ.).

Ποῦτος πρέπει νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῶν συντάξεων

Μακρὰ τῶν πραγμάτων πείρα ἀπέδειξεν ὅτι τὸ ἀποταμιευτικὸν πνεῦμα τῶν ἀτόμων καὶ τὰ προβλεπτικὰ μέτρα τὰ ἐλευθέρως ὀργανούμενα καὶ βασιζόμενα ἐπὶ τῆς μεθόδου τῆς ἀμοιβαιότητος δὲν ἐπαρκοῦν ὅπως διεξαγάγουν τὰ τῆς κοινωνικῆς προνοίας, καὶ παρίσταται ἐπομένως ἐπιτακτικὴ ἢ ἀνάγκη ὅπως τὸ Κράτος ἐπέμβῃ καὶ ῥυθμίσῃ τὰ σχετικὰ ζητήματα συμπληροῦν καὶ πραγματοποιοῦν τὰς προσπαθείας ἀτόμων καὶ συνεταιρισμῶν καὶ θεραπεῦον τὴν κεφαλαιώδη ταύτην κοινωνικὴν ἀνάγκην (1). Εἰδικῶς δὲ προκειμένου περὶ συντάξεων διὰ τοὺς ἀνάπηρους καὶ γέροντας ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία (ἀποταμίευσις) εἶνε ἀνίκανος νὰ ἐπιτύχῃ τὸ ποθοῦμενον, καθόσον εἶνε δύσκολον ἂν μὴ ἀδύνατον νὰ ἀποθησαυρίξῃ ἕκαστος μισθωτὸς ἑτησίως ποσὸν ἀρκετὸν ὥστε τοῦτο κεφαλαιοποιούμενον νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἐν τῷ γήρατι διατροφὴν, ἐπειδὴ αἱ ἐτήσιοι καταβολαὶ θὰ ἦσαν λίαν ἐπαχθεῖς. Ἐκτὸς τούτου ἡ κατ' ἄτομον ἀποταμίευσις θὰ ἦτο ὅλιως ἀνοφελὴς ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ ἀναπηρία θὰ ἐλάμβανε χώραν ἐν νεανικῇ ἡλικίᾳ (2). Καὶ ἡ πρωτοβουλία τῶν ἐργοδοτῶν εἰς τὸ ζήτημα τῶν συντάξεων ἀπέδωκεν ἐλάχιστα ἀποτελέσματα, καθόσον μικρὸς μόνον ἀριθμὸς μισθωτῶν ἐργάζεται ὑπὸ ἐργοδότας (π.χ. κράτος, σιδηροδρομικαὶ ἐταιρεῖαι κ.τ.τ.) διατεθειμένους νὰ ἐνδιαφερθῶσι σοβαρῶς διὰ τὰς ἀνάγκας των (3).

Τέλος καὶ ἡ προσπαθία ὅπως καὶ δι' ἐργατικῶν συνεταιρισμῶν ἐξυπηρετηθῇ ἡ ἀνάγκη παροχῆς συντάξεων, δὲν ἐστέφθη ὑπὸ ἐπιτυχίας, καθόσον οἱ συνεταιρισμοὶ οὗτοι ἀπεδείχθησαν οἰκονομικῶς ἀνίκανοι νὰ ἐξασφαλίσουν τὰς συντάξεις τῶν γέροντων (4). Ἀπομένει λοιπὸν ὡς ὑστάτος ἀρωγὸς αὕτη αὕτη ἡ κοινωνία, ὅπως διὰ τῆς ἀνωτάτης αὐτῆς ὀργανώσεως, δηλαδή τοῦ κράτους, θεραπεύσῃ τὰς ἀνάγκας τὰς προκύπτουσας ἐκ τοῦ γήρατος καὶ τῆς ἀναπηρίας ἐξασφαλίζουσα τὰς ἀναγκαζοῦσας συντάξεις. Πρέπει ἐπομένως τὸ κράτος διὰ καταλλήλων νομοθετικῶν μέτρων νὰ ῥυθμίσῃ ἐν γένει μὲν τὰ τῆς κοινωνικῆς προνοίας, ἰδίᾳ δὲ τὸ ζήτημα τῶν συντάξεων, οὕτω δὲ μέχρι τοῦ 1912 εἶχον νομοθετικῶς ῥυθμίσῃ τὰ τῶν συντάξεων τοῦ γήρατος ἡ Γερμανία, Γαλλία, Μεγάλη Βρετανία, Δανία, Βέλγιον, Ἰταλία, Ἑλβετία, Λουξεμβούργον, ἐπιλέτων δὲ τὴν εἰσαγωγὴν ἀναλόγων νομοθετημάτων ἡ Νορβηγία, Σουηδία, Ρωσία, Ἰρλανδία, Ὁλλανδία καὶ Ρουμανία.

(1) Weymann, σ. 669.

(2) Δηλαδή ἀναλόγου πρὸς τὴν προηγουμένην αὐτῆς ἐπαγγελματικὴν δρᾶσιν.

(3) Κατὰ τὸν γερμανικὸν νόμον τὸ 70ον, κατὰ τὸν γαλλικὸν τὸ 6ῆον ἔτος.

(1) Ple σ. 1147.

(2) Gide, ἐνθ. ἀγ. σ. 372—3.

(3) Gide, σ. 374.

(4) Gide, σ. 374—9.

▲.

Ἀναγκαστικὴ ἐξασφάλισις

Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ νὰ ῥυθμίση τὸ κράτος τὰ τῶν συντάξεων, καθορίζον τὰς λεπτομερείας αὐτῶν, ἀλλὰ πρέπει νὰ προβῆ ἐν βῆμα περαιτέρω καθιστῶν αὐτὰς ἀναγκαστικὰς. Προϋποτιθεμένου δηλαδή ὅτι τὸ κράτος καθορίζει νομοθετικῶς τὰ τῆς κοινωνικῆς προνοίας ἐν γένει, καὶ εἰδικῶς τὰ τῶν συντάξεων δύο τινὰ δύνανται νὰ συμβοῦν, ἢ νὰ ἀφεθῆ ἕκαστον ἄτομον ἐλευθέρου νὰ ἀσφαλισθῆ ἢ ὄχι, ἢ νὰ ἐπιβληθῆ ἐκ τοῦ νόμου ἡ ἀναγκαστικὴ ἐξασφάλισις πάντων τῶν ἀτόμων ὅσα ἔχουν εἰσόδημα μικρότερον ὀρισμένου ποσοῦ, νομοθετικῶς καθορισθησομένου.

Ὅπως ἡ πεῖρα ἀπέδειξε τὴν ἐπείγουσαν ἀνάγκην κριτικῆς ἐπεμβάσεως, τοιοῦτοτρόπως ἀπέδειξεν ὅτι μόνον ἡ νομοθετικῶς ῥυθμιζομένη ἀναγκαστικὴ ἐξασφάλισις (1) ἐπιφέρει τὰ ἐκ τοῦ μέτρου τούτου ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα, δηλαδή τὴν ἀνακούφισιν καὶ συνδρομὴν τῶν πολυπληθῶν ἀτόμων τῶν ἀποζώντων ἐξ ἡμερομισθίου καὶ μικροτάτου εἰσοδήματος, καὶ ἐχόντων πόρους κατωτέρους ὀρισμένου ποσοῦ. Πρῶτον τὸ Γερμανικὸν κράτος εἰσήγαγε (διὰ τῶν νόμων τοῦ 1883, 1884, 1889 κωδικοποιηθέντων διὰ τοῦ νόμου τῆς 1ης Αὐγ. 1911) τὸ σύστημα τῆς ἀναγκαστικῆς ἐξασφαλίσεως (2), τὰ δὲ μέτρα ταῦτα στεφθέντα ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας κατέστησαν ὡς προείπομεν παραδειγματικά (3), ἢ δὲ Γαλλία ὅτε ἠθέλησε νομοθετικῶς νὰ ῥυθμίση τὰ τῶν συντάξεων, γήρατος καὶ ἀναπηρίας (νόμος τοῦ 1910 καὶ 1912) ἠκολούθησε τὸ γερμανικὸν σύστημα, τροποποιήσασα αὐτὸ εὐνοϊκῶς ὑπὲρ τῶν ἀσφαλιζομένων. Τὸ σύστημα ἀφ' ἑτέρου τῆς ἐλευθέρως ἀσφαλείας ἐφηρμοσθῆ ἐν Βελγίῳ καὶ Ἰταλίᾳ, ἀλλὰ δὲν ἐστέρθη ὑπὸ τῆς ἐλπιομένης ἐπιτυχίας, καθόσον ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑποβληθέντων ἐκουσίως εἰς τὴν ἀσφάλειαν ὑπῆρξε σχετικῶς μικρὸς (4) ἰδίως δὲ δὲν προσῆλθον κατ' ἐπαρκῆ ἀναλογίαν οἱ ἔχοντες ἰδιαιτέρως ἀνάγκην ἐξασφαλίσεως, δηλαδή οἱ μικροὶ μισθωτοί. Τὰ παραδείγματα ταῦτα πείθουν ἀδιστακτικῶς ὅτι μόνον ἡ ἀναγκαστικὴ ἀσφάλεια φέρει τὰ ἀναμενόμενα ἐκ τοῦ θεσμοῦ ἀποτελέσματα, τοῦτο δὲ θὰ εἶνε ἀκόμη ἀληθέστερον προκειμένου περὶ τῆς Ἑλλάδος ὅπου ὁ

(1) Ἐξετάζομεν ἐνταῦθα τὸ ζήτημα τῆς ἀναγκαστικῆς ἢ μὴ ἀσφαλείας ἀνεξαρτήτως περὶ τοῦ προβλήματος ποῶς θὰ φέρη τὰ βάρη διὰ τὴν οικονομικὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἀσφαλειῶν, πρόβλημα εἰς τὸ ὁποῖον δίδεται διάφορος λύσις ἀναλόγως τοῦ θεραπευομένου κακοῦ (ἀσθένεια, ἀτύχημα κτλ.).

(2) Δὲν εἶχε προβλεφθῆ μέχρις ἐπ' ἐσχάτων ἐν Γερμανίᾳ ἡ διὰ νόμου κατὰ τῆς ἀνεργίας ἐξασφάλισις προσωποποιήσεως ἰδιωτικῆς δυσχερείας.

(3) Περὶ τῶν πλεονεκτημάτων τῆς ἀναγκαστικῆς ἀσφαλείας ἴδε Ρίε σ. 1158-60 ὅπου μεταξὺ ἄλλων ἐξαιρεται ἡ διὰ τῶν ἀσφαλειῶν ἐπιτυχὴς καταπολέμησις τῆς φυματιώσεως διὰ τῆς ἰδρύσεως εἰδικῶν θεραπευτηρίων.

(4) Ἐν Ἰταλίᾳ ἐντὸς 9 ἐτῶν μόνον 265,684 ἐγγραφαί. Ἐν Βελγίῳ ἐπὶ 1,600,000 μισθωτῶν μόνον περὶ τὰς 315,000 ἠσφαλισθησαν. Ρίε σ. 1158 σημ. β.

λαὸς δὲν ἔχει μέχρι τοῦδε ἐπαρκῶς διαπαιδαγωγηθῆ εἰς τὰ τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης.

■.

Ποῶς θὰ φέρη τὸ οἰκονομικὸν βῆρος διὰ τὴν καταβολὴν τῶν συντάξεων

Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα ποῶς πρέπει νὰ φέρη τὰ οἰκονομικὰ βάρη διὰ τὴν καταβολὴν τῶν συντάξεων ἔχουν ἐφαρμοσθῆ τρία συστήματα.

1ον) Τὸ κράτος καταβάλλει τὸ ὅλον τῶν ὀφειλομένων συντάξεων. Ἐπομένως κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο τὸ βῆρος τῶν συντάξεων διανέμεται ἐπὶ ὅλων τῶν φορολογουμένων (1). Τοῦτο ἐφηρμοσθῆ κατὰ τὸ 1898 ἐν Νέα Ζηλανδίᾳ, ὀρισθέντος ὅτι πᾶς ὑπερβᾶς τὸ βῆσον ἔτος καὶ ἔχων εἰσόδημα κάτω τῶν 34 λιρῶν στεργινῶν ἑτησίως δικαιούται εἰς σύνταξιν ἐξ 26 λιρῶν. Τὸ αὐτὸ σύστημα ἐφηρμοσθῆ καὶ ἐν Μεγάλῃ Βρετανίᾳ ὅπου διὰ νόμου τῆς 1ης Αὐγ. 1908 (Old age pensions) ὄρισθῆ ὅτι πᾶς ὑπερβᾶς τὸ 70ον ἔτος καὶ δυνάμενος νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἔχει εἰσόδημα μὴ ὑπερβαῖνον τὰ 15 σελίνια καθ' ἑβδομάδα δικαιούται εἰς 5 σελίνια καθ' ἑβδομάδα κατ' ἀνώτατον ὅρον. Φυσικᾶ, ἢ ὑπὸ τοῦ κράτους ἀνάληψις τῆς οἰκονομικῆς ἐξυπηρητήσεως τῶν συντάξεων (2) προϋποθέτει λίαν εὐρωστὸν δημοσιονομικὴν θέσιν αὐτοῦ, ὑπελογισθῆ δὲ ὅτι ἡ Μεγ. Βρετανία θὰ χρειασθῆ κατ' ἔτος 500 ἑκατομμύρια φράγκων διὰ τὰς συντάξεις, ἐν ᾧ ἡ Γαλλία καὶ ἡ Γερμανία ἐφαρμόζουσαι ἄλλο σύστημα (περὶ οὗ κατωτέρω), δαπανοῦν ἐκάστη 200 ἑκατ.

2ον) Τὸ κράτος ἔρχεται ὁρωγόν, καταβάλλον προῖκτον ποσὸν εἰς τὴν ὑπὸ τῶν ἀσφαλιζομένων ἑτησίως πληρωνομένην εἰσφορὰν. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐφηρμοσθῆ ἐν Βελγίῳ καὶ Ἰταλίᾳ (3). Ἐν Βελγίῳ πᾶσα καταβολὴ γενομένη πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς συντάξεως δίδει δικαίωμα εἰς ἀπαίτησιν ὅπως τὸ κράτος καταβάλῃ καὶ αὐτὸ ποσὸν ἴσον πρὸς τὰ 60 ἑκατοστὰ τοῦ ποσοῦ ὅπερ ὁ ἀσφαλιζόμενος ἐπλήρωσεν. Ἀνάλογον δὲ σύστημα ἐφαρμόζεται καὶ ἐν Ἰταλίᾳ.

3ον) Διὰ νόμου ὀρίζεται ὅτι ὅλοι ὅσοι πρόκειται νὰ προστατευθοῦν διὰ τοῦ θεσμοῦ τῶν συντάξεων εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ καταβάλλουν ὀρισμένην εἰσφορὰν, τὸ αὐτὸ ποσὸν εἰσφορᾶς εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ καταβάλλῃ καὶ ὁ ἐργοδότης, καὶ τέλος καὶ τὸ κράτος ἔρχεται ὁρωγόν (4). Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο τὸ οἰκονομικὸν βῆρος τῶν συντάξεων διανέμεται μεταξὺ τοῦ μισθωτοῦ, τοῦ ἐργοδότη καὶ τοῦ κράτους. Τὸ σύστημα αὐτὸ εἶνε ἀσφαλῶς τὸ δικαιότερον καθόσον ἐπιβάλλει θυσίας ἀφ' ἑνὸς

(1) Χωρὶς νὰ εἶνε ἀνάγκη ὀρισμένου φόρου νὰ προορίζεται εἰδικῶς διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν δαπανῶν τούτων,

(2) Gide, σ. 379-80, Ρίε, σ. 1154.

(3) Gide, σ. 381-3, Ρίε, σ. 1156-7.

(4) Gide, σ. 383-7.

μὲν εἰς ὅλην τὴν κοινωνίαν ἐκπροσωπούμενην ὑπὸ τοῦ κράτους, καὶ ἀφ' ἑτέρου ὀλίγον μεγαλητέρας θυσίας εἰς τοὺς ἀμέσως ἐνδιαφερομένους, ἐφηρηύσθη δὲ τὸ σύστημα τοῦτο ἐν Γερμανίᾳ καὶ κατὰ μίμησιν ταύτης ἐν Γαλλίᾳ, ἔχει ἐπομένως ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν ἐπιτυχῆ ἐφαρμογὴν, καθόσον κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην ἡ Γερμανία ἠδυνήθη νὰ ἀσφαλίσῃ 15 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, καὶ διὰ τὰ πρῶτα 19 ἔτη τῆς ἐφαρμογῆς ἔδαπάνησε μόνον 587 ἑκατομμύρια, δηλαδὴ 40 ἑκ. κατ' ἔτος. (1) Ἐνδείκνυται λοιπὸν ὅπως καὶ ἐν Ἑλλάδι αὐτὸ τὸ σύστημα ἐφαρμοσθῆ, καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν νὰ ἀκολουθηθοῦν ὡς πρότυπα τὰ ἐν Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ἐφαρμοσθέντα, προΐουσης δὲ τῆς ἐφαρμογῆς καὶ μελετωμένων τῶν ἀποτελεσμάτων δύνανται ἀργότερον νὰ εἰσαχθοῦν αἱ ἐκ τῆς πείρας καὶ τῶν πραγμάτων ὑποδεικνυόμεναι ἀναγκαῖαι τροποποιήσεις.

ΣΤ'.

**Τὰ ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἑλλάδι κρατοῦντα
περὶ συντάξεων.**

Κατωτέρω παραθέτομεν λεπτομερείας τινὰς τῶν ἐν Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ κρατοῦντων σχετικῶν πρὸς τὸν θεσμὸν τῶν συντάξεων.

Ἐν Γερμανίᾳ (2) ὁ θεσμὸς τῶν συντάξεων εἰσήχθη κατὰ πρῶτον διὰ τοῦ νόμου τῆς 22 Ἰουνίου 1889 τροποποιηθέντος καὶ ἀναδημοσιευθέντος τὴν 19 Ἰουλίου 1899, κατόπιν δὲ πάντα τὰ ἀφορῶντα τὴν ἐργατικὴν ἀσφάλειαν ἐκωδικοποιήθησαν εἰς ἓνα νόμον δημοσιευθέντα τὴν 1ην Αὐγούστου 1911 (Reichsversicherungsordnung) ἀποτελούμενον ἐξ 1805 ἀρθρῶν καὶ ἑτέρων 104 εἰσαγωγικῶν. Τὰ κατωτέρω ἐκτιθέμενα περὶ συντάξεων εἶνε τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου τούτου προβλεπόμενα.

Ὁ γερμανικὸς νόμος προβλέπει ἰδίως περὶ ἀναπήρων, τὸ δὲ ὑπ' αὐτοῦ ἐφαρμοσθὲν σύστημα εἶνε τὸ τῆς ἀσφαλείας, δηλαδὴ σύστημα καθ' ὃ ἡ παροχὴ συντάξεως (ἀναπηρίας ἢ γήρατος) ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς καταβολῆς ἐκ μέρους τοῦ ἀσφαλιζομένου ὁρισμένων χρηματικῶν εἰσφορῶν. Ἄνευ εἰσφορᾶς δὲν δίδεται σύνταξις. Ἀποβλέπει δὲ ἡ νομοθεσία ὄχι μόνον πρὸς τοὺς ἐργάτας ἀλλὰ πρὸς ὅλον τὸν λαόν, πρὸς τὸ σύνολον τῶν ὡποσδήπητε ἔχόντων ἀνάγκην συνδρομῆς καὶ ἐξασφαλίσεως.

Οἱ ἀσφαλιζόμενοι διαιροῦνται εἰς πέντε τάξεις, ἀναλόγως τοῦ μισθοῦ τὸν ὁποῖον λαμβάνουν, καὶ ἐκάστη τάξις καταβάλλει ὁρισμένην καὶ ἀνάλογον ἐβδομαδιαίαν εἰσφορὰν ὡς ἑξῆς :

Τάξεις	εἰς αὐτὴν ἀνήκουν οἱ ἔχοντες εἰσόδημα ἑτήσιον	ἐβδομαδιαία εἰσφορὰ ἀσφαλιζομένου
I	μέχρι 350 μάρκων	16 πφένιγγ (1)
II	350 M. μέχρι 550	20 »
III	550 » » 850	24 »
IV	850 » » 1150	30 »
V	ἄνω τῶν 1500 M.	36 »

Αἱ ἐβδομαδιαῖαι εἰσφοραὶ πιστοποιοῦνται διὰ τῆς ἐπικολλήσεως ἐνοσῆμων ἐπὶ εἰδικοῦ φύλλου χαρτονίου. Ὁ ἐργοδότης καταβάλλει εἰσφορὰν ἐβδομαδιαίαν ἴσην πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ἐργάτου καταβαλλομένην. Ὁ νόμος προβλέπει εὐνοϊκῶς ὑπὲρ τοῦ ἀσφαλιζομένου τὴν περίπτωσιν ἐπιστρατεύσεως καὶ ἀποδεδειγμένη ἀσθενείας. Ὁ νόμος προστατεύει ἰδίως τοὺς ἔχοντας μισθὸν κατώτερον τῶν 2000 μάρκων ἑτησίων, ἐξαιρετικῶς δὲ τοὺς ἔχοντας μέχρι 3000 μάρκων.

Σύνταξις ἀναπηρίας παρέχεται ὑπὸ τοὺς ἑξῆς ὅρους: α') εἰάν ὁ ἀσφαλισθεὶς καταστῆ διαρκῶς ἢ ἐπὶ χρονικὸν διάστημα ἀνώτερον τῶν 6 μηνῶν ἀνίκανος νὰ κερδίξῃ τὸ ἐν τρίτον ἐκείνου τὸ ὅποιον θὰ ἐκέρδιζεν εἰάν δὲν ἦτο ἀνάπηρος, β') εἰάν ἔχη μὲν καταβάλλῃ ἤδη 100 ἐβδομαδιαίας εἰσφορὰς τότε ἀρκεῖ νὰ ἔχουν παρέλθῃ ἤδη 200 ἐβδομάδες ἀπὸ τῆς πρώτης καταβολῆς, ἄλλως (εἰάν ὅλησθαι δὲν ἔχη καταβάλλῃ 100 εἰσφορὰς) τότε πρέπει νὰ ἔχουν παρέλθῃ 500 ἐβδομάδες ἀπὸ τῆς πρώτης εἰσφορᾶς. (2) Φυσικὰ εἰάν ὁ ἀσφαλισθεὶς ἔχει καταβάλλῃ πλέον τῶν 100 εἰσφορῶν, τότε δικαιούται εἰς ἀνωτέραν σύνταξιν. Οἱ οἰκονομικοὶ πόροι τῶν συντάξεων προέρχονται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐκ τῶν ἐβδομαδιαίων εἰσφορῶν, (τὸ ἥμισυ ἐξ αὐτῶν πληρώνει ὁ μισθωτῆς καὶ τὸ ἥμισυ ὁ ἐργοδότης), ἀφ' ἑτέρου ἐκ κρατικῆς συνεισφορᾶς, καθόσον τὸ κράτος καταβάλλει δι' ἐκάστην πληρωνομένην σύνταξιν ἐν γένει 50 μάρκα κατ' ἔτος. Τριαιουτρόπως, ἐκ τοῦ συνόλου τῶν πόρων αὐτῶν, συνυπολογιζομένου καὶ τοῦ κρατικοῦ ἐπιδόματος, ἡ σύνταξις ἀναπηρίας εἶνε δι' ἐκάστην τῶν πέντε τάξεων, εἰς τὰς ὁποίας ὑποδιαιρεῖ ὁ νόμος τοὺς ἀσφαλιζο. ἔτους, ἢ ἑξῆς:

Τάξις	Ἐτησίαι σύνταξις ἀναπηρίας
I	60 Μάρκα
II	70 »
III	80 »
IV	90 »
V	100 »

Ἡ ἑτησία αὐτὴ σύνταξις ὑπολογίζεται εἰάν ὁ ἀσφαλιζόμενος ἔχει

(1) Ric, σ. 1159.

(2) Περὶ τῶν ἐν Γερμανίᾳ κρατοῦντων προβλ. τοῦς Weimann καὶ Stier-Somlo, ἐπίσης τοῦς Ric σ. 1148—52 καὶ Gide σ. 383—5.

(1) 1 πφένιγγ ἀνταλογεῖ πρὸς 1 λεπτόν καὶ 25)00 τοῦ λεπτοῦ.

(2) Weymann σ. 669.

πληρώση τὸ πολὺ 100 ἑβδομαδιαίας εισφορᾶς, ἐὰν ὕμως ἔχει πληρώση περισσότερας ἢ σύνταξις αὐξάνει κατὰ τὸν ἑξῆς πίνακα:

Καταβληθεῖσαι ἑβδομαδιαῖαι εισφοραὶ Ἡὕξημένη σύνταξις κατὰ τάξεις καὶ ἀναλόγως τῶν καταβληθεισῶν ἑβδομ. εισφορῶν

	I τάξις	II τάξις	III τάξις	IV τάξις	V τάξις
200	116	126	134	142	150
500 (10 ἔτη)	125	150	170	190	210
1000 (20 ἔτη)	140	180	210	240	270
1500 (30 ἔτη)	155	210	250	290	330
2000 (40 ἔτη)	170	240	290	340	390
2500 (50 ἔτη)	185	270	330	390	450

Σύνταξις γήρατος παρέχεται εἰς πάντας τοὺς ὑπερβάντας τὸ 70ον ἔτος καὶ καταβαλόντας ἤδη 1200 ἑβδομαδιαίας εισφορᾶς. Ἀνέροχεται δὲ ἡ σύνταξις γήρατος διὰ μὲν τὴν I τάξιν εἰς μάρκα 110 ἑτησίως, τὴν II εἰς 148, τὴν III εἰς 170, τὴν IV εἰς 200 καὶ τὴν V εἰς 230 μάρκα ἑτησίως. Ἐὰν δὲ ὁ ὑπερβάς τὸ 70ον ἔτος εἶνε ταυτοχρόνως καὶ ἀνάπηρος τότε δικαιούται νὰ λάβῃ τὴν ἀναλογοῦσαν εἰς αὐτὸν (ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν εισφορῶν τού) σύνταξιν ἀναπηρίας.

Τέλος ὁ νόμος προβλέπει τὴν καταβολὴν ὠρισμένων ἐπιδομάτων εἰς ὠρισμένα μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ ἀποθανόντος ἠσφαλισμένου ὡς ἑξῆς: α') Ἐπίδομα μέχρι 47 1/2 πεννίγγων ἡμερησίως εἰς τὴν ἀνάπηρεν χήραν, β') τὸ ἐπίδομα ἀναπηρίας καταβάλλεται εἰς ὅλα ὁμοῦ τὰ ὄρφανὰ τοῦ ἠσφαλισμένου μέχρι τοῦ 15 ἔτους τῆς ἡλικίας των, γ') Ἐπίδομα εἰς τὸν ἀνάπηρεν χήρον τοῦ ὁποίου ἡ σύζυγος ἦτο ἠσφαλισμένη, δ') Ὁρισμένον ἐφάπαξ ἐπίδομα εἰς τὴν ἱκανὴν νὰ ἐργασθῇ χήραν ἴσον πρὸς 12 ἑβδομαδιαίας εισφορᾶς τοῦ ἀποθανόντος ἠὕξημένος κατὰ 50 μάρκα· ε') Ἐφάπαξ ἐπίδομα καταβαλλόμενον εἰς τὰ ὄρφανὰ τέκνα ἄρα φθάσων τὸ 15ον ἔτος τῆς ἡλικίας των. (1)

Τὴν ὑπηρεσίαν τῶν συντάξεων ἐκτελοῦν εἰδικὰ ἰδρύματα (Versicherungsanstalten) ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ εἰδικοῦ κεντρικοῦ γραφείου τοῦ κράτους. Τὰ ταχυδρομεῖα ἐκτελοῦν χρέη τραπέζης διευκολύνοντα τὴν καταβολὴν τῶν συντάξεων. Ὡς πρὸς τὰς καταβεβλημένας εισφορὰς ἐφαρμόζεται τὸ σύστημα τῆς κεφαλοποιήσεως (Capitalisation, Couverture, Deckungsverfahren) καθ' ὃ τὰ περισσεύοντα ποσὰ κεφαλοποιοῦνται καὶ προσρίζονται διὰ τὰς ἐνδεχομένας ἀποτόμους ἀνάγκας. (2)

(1) Διὰ τὰς συντάξεις τῶν ὑπαλλήλων τῶν ἐχόντων εἰσόδημα μέχρι 5000 μάρκων προβλέπει ἐν Γερμανίᾳ εἰδικὸς νόμος.

(2) Δύναται γὰρ ἐφαρμοσθῆ καὶ τὸ σύστημα τῆς διανομῆς (Repartition, Umlagenverfahren), καθ' ὃ, ὀριζόμενου ἑτησίως ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου, τὰ ὑπόλοιπα ὑπάρχοντα ποσὰ διανέμονται ὅλα εἰς τοὺς δικαιουμένους εἰς σύνταξιν. Vbe Pic. σ. 380—81 καὶ Gliebe σ. 384—5.

Ἐν Γαλλίᾳ (1) ἠκολουθήθη τὸ γερμανικὸν ὑπόδειγμα διὰ τοῦ νόμου τῆς 8 Ἀπριλίου 1910 τροποποιηθέντος τὴν 27 Φεβρ. 1912. Ἡ εισφορὰ γίνεται τόσον ὑπὸ τοῦ ἑμιμισθως ἐργαζομένου ὡσον καὶ ὑπὸ τοῦ ἐργοδότη, τὸ κράτος συνεισφέρει 60 φράγκα δι' ἐκάστην σύνταξιν, ἐφαρμόζεται διὰ τὰς εισφορὰς τὸ σύστημα τῆς κεφαλοποιήσεως, ἐπηνέχθησαν δὲ ὑπὲρ τῶν ἀσφαλιζομένων τροποποιήσεις τινές: ἡ σύνταξις γήρατος παρέχεται ἀπὸ τοῦ 65ου ἔτους, ἡ ἑβδομαδιαία εισφορὰ εἶνε παγία καὶ ἡ αὐτὴ δι' ὅλους (9 φρ. ἑτησίως διὰ τοὺς ἄνδρας, 6 διὰ τὰς γυναῖκας, 4 φρ. 50 διὰ τὰ παιδιά ἀπὸ 13 μέχρι 18 ἐτῶν) μὴ ὑπαρχούσης τῆς εἰς τάξεις διακρίσεως, ἀσφαλίζονται ἀναγκαστικῶς μὲν ὅσοι ἔχουν μισθὸν κάτω τῶν 3000 φράγκων ἑτησίως, καὶ, ἐὰν θέλουν, ὅσοι ἔχουν μισθὸν μέχρι τῶν 5000 φράγκων ἑτησίως. Σημειωτέον ὅτι, ὡς προείπομεν, ἐν Γαλλίᾳ τελεῖται ἤδη σπουδαία νομοπαρασκευαστικὴ ἐργασία ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν συντάξεων μέλλοντα νὰ τροποποιήσῃ τὰ ἤδη νομοθετηθέντα.

Σ.

Συμπέρασμα.

Προκειμένου νὰ ληφθῇ ἐν Ἑλλάδι νομοθετικὴ τις πρόνοια περὶ τῶν συντάξεων γήρατος καὶ ἀναπηρίας νομίζομεν ὅτι αἱ ἑξῆς πρέπει νὰ κρατήσωσιν ἄρχαί. Τὸ κράτος πρέπει νὰ ἀναλάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ρυθμίσεως καθόσον, ὡς προελέχθη, μόνῃ ἢ κρατικῇ ἐπέμβασις δύναται νὰ ρυθμίσῃ ἐπιτυχῶς καὶ τελεσφόρως τὰ τῆς κοινωνικῆς προνοίας καθόλου, εἰδικῶς δὲ τὸ ζήτημα τῶν συντάξεων. Ἡ σύνταξις πρέπει νὰ εἶνε ὑποχρεωτικὴ, καὶ τὰ οἰκονομικὰ βάρη αὐτῆς νὰ διανέμονται μεταξὺ τοῦ ἀσφαλιζομένου, τοῦ ἐργοδότη καὶ τοῦ κράτους, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ καταβάλῃ εισφορὰν τινα, ἐν γένει δὲ νὰ ἀκολουθηθοῦν αἱ γενικαὶ γραμμαὶ τῶν γερμανογαλλικῶν νομοθετημάτων.

Ἐπειδὴ ἡ μεταπολεμικὴ οἰκονομικὴ κατάσταση εἶνε ὅλως διάφορος τῆς προπολεμικῆς πρέπει μετὰ μεγάλης προσοχῆς νὰ συνταχθοῦν οἱ σχετικοὶ νόμοι, ἰδίως δὲ προκειμένου νὰ ὑποβληθῇ ἡ κοινωνία εἰς θυσίας πρέπει ταῦτοχρόνως νὰ ἀναθεωρηθῇ καὶ τὸ φορολογικὸν σύστημα οὕτως ὥστε ὅλον τὸ βᾶρος νὰ μὴ κείπῃ ἐπὶ τῆς μεσαίας τάξεως, ἡ ὁποία σήμερον καιροῦται, ἀλλὰ νὰ φορολογηθοῦν σπουδαίως οἱ μεγάλοι κεφαλαιοῦχοι, νὰ ἐπιβαρυνθοῦν ὅμοις ἐν τινι μέτρῳ καὶ αἱ ἐργατικαὶ τάξεις, ἰδίως προκειμένου νὰ ληφθοῦν σπουδαῖα μέτρα ὑπὲρ αὐτῶν. Ἡ οἰκονομικὴ θέσις τῶν ἐργατικῶν τάξεων εἶνε τῶρα εὐτυχῶς ἀνθηρὰ, καὶ εἶνε ἀπολύτως δίκαιον νὰ βοηθήσωσιν καὶ αὐταὶ εἰς τὴν ἰδρύσιν τοῦ θεσμοῦ τῶν συντάξεων, δυνάμεναι νὰ συνεισφέρουν ἀκόπως εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς οἰκονομικῆς των εὐημερίας, ἀρκεῖ τὸ κράτος νὰ τοὺς προδηγηθῇ καὶ νὰ ὑποδείξῃ τὰς μεθόδους δι' ὧν ὁ σκοπὸς οὗτος δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ.

Κηφισσία 22 V 1910.

Γ. ΧΑΡΙΤΑΚΗΣ

(1) Περὶ τῶν ἐν Γαλλίᾳ κρατούντων Vbe Pic. σ. 1161—73 καὶ Gliebe σ. 387—90.

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ *)

Παρατηρήσεις εἰς τὰς περὶ γλώσσης καὶ ἀμεταφράστου τῶν Εὐαγγελλίων ὑποδεικνυομένας μεταρρυθμίσεις ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως.

[Συνέχεια]

Ἐάν ὑπάρχωσι χριστιανοὶ τρέχοντες νὰ εὐαγγελίσωσι τοὺς ἀγρίους μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς των· εἰάν φροντίζωσι περὶ τῶν ἐγκαταλελειμμένων παιδίων, περὶ τῶν ἀσθενῶν, περὶ τῶν πτωχῶν, περὶ τῶν αἰχμαλώτων, περὶ τῶν φυλακισμένων, πράττουσι πάντα ταῦτα ὡς μιμηθεῖσθαι τὸ θεῖον αὐτοῦ ὑπόδειγμα. Εἰς τὴν μίμησιν ταύτην τοῦ Σωτῆρος ὀφείλομεν τὰς μεγάλας χριστιανικὰς ἀρετὰς τῆς νεωτέρας κοινωνίας. Εἰς τὴν μίμησιν ταύτην τοῦ Σωτῆρος ὀφείλεται ἡ ἐπενεχθεῖσα μεταρρυθμισίς εἰς τὰς φυλακὰς καὶ τὰ σωφρονιστικὰ συστήματα. Τὴν μίμησιν ταύτην διαρκῶς ἐδίδασκον οἱ Ἀκόστολοι. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος συνεχαιρέτο τοὺς Θεσσαλονικεὶς διότι ἐγένοντο μιμηταὶ τοῦ Σωτῆρος· ἔταν δὲ ἀπηυθύνετο πρὸς τοὺς Ἐφεσίους, ἔλεγεν αὐτοῖς νὰ ὡσι «μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ».

Καὶ ὁ Πλάτων ἐθεώρει τὴν ἀρετὴν μίμησιν τοῦ θεοῦ· ὁ δὲ Κάντιος ἐβλεπεν εἰς τὴν μίμησιν τοῦ Θεανθρώπου τὸ ἀσφαλέστερον ὑπόδειγμα διὰ τὴν ἠθικὴν τελειοποίησιν. Αὐτὸς ὁ Βοσσοῆτος ἀνεφώνει: «Ἐσόμεθα Θεοί· μᾶς τὸ ἐπιτρέπει διὰ τῆς μιμήσεως τῆς ἀγνότητός Ἰου».

Ἀλλὰ πῶς νὰ μιμηθῆ καρ' ἡμῖν ὁ λαὸς τὸ παράδειγμα τοῦ Σωτῆρος ἔταν ἀδυνατῆ ν' ἀναγνώσῃ αὐτὸ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ; Οἱ ἀρνούμενοι τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου ὑπὸ τοῦ λαοῦ εἰς γλώσσαν εἰς ἣν ἐκδίδονται τὰ διδασκτικὰ βιβλία, ἀγνοοῦν τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀναγνώσεως ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ ἀναγινώσκοντος· ἀγνοοῦσιν ὅτι ἡ ἀνάγνωσις πολλάκις ἐνεργεῖ καὶ ὡς εἶδος ἀυθυποβολῆς.

Πλείστοι ὁπαδοὶ τῶν ἀναρχικῶν, τῶν μηδενιστῶν, τῶν κοινωνιστῶν προέκυψαν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως βιβλίων ὑποστηριζόντων τοιαύτας ἀρχάς. Κατὰ τὸν Βαργγιάμ, ὁ Τρέμπμαν ὁ φονεύσας ἐν διαστήματι ὀλίγων ὡρῶν ὑπὲρ τὰ δέκα πρόσωπα, ἦτο ὑβρια ἀυθυποβολῆς (autosuggestion). Εἶχεν ἀναγνώσει μυθιστόρημά τι τοῦ Ρονσον de Terail περιέχον ἀνάλογον διήγησιν τοῦ ἐγκλήματος ἅπερ διέπραξεν.

Καὶ νομίζετε, ὅτι θέλει ἀντλήσει μεγαλειτέραν ἠθικὴν δύναμιν ὁ ἀκροώμενος ἀναγινωσκόμενος ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἢ ὑπὸ τοῦ ἱεροκλήρου τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ τραγικὸν δράμα, ἅφ' ὅτι θέλει ἀντλήσει ἐκ τῆς κατ' ἰδίαν ἀναγνώσεως τοῦ δράματος τούτου; Ὅταν τις ἀναγινώσκῃ

μόνος τοῦ ἐν ἡρεμίᾳ ψυχῆς καὶ ἐν κατανύξει, τὴν νύκτα τῆς ἀγωνίας, τὴν προσευχὴν ἐν τῷ Ὄρει τῶν Ἐλαιῶν, τὸ φίλημα τῆς προδοσίας, τὰς ὑβρεῖς, τὰ βράβια, τὰ μητρικὰ δάκρυα, τὴν μεταξὺ δύο ληστῶν σταύρωσιν, τὸ ὄξος, τὴν λόγχην, τοὺς σιναγμοὺς, τὴν συγχώρησιν, αἰσθάνεται ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τοῦ τραγικοῦ τούτου δράματος, οὐτινος τὴν εἰκόνα μόλις αἱ δραμματικώτεροι διάνοισι καὶ ἡ ὑψηλότερα φαντασία δύναται νὰ συλλάβῃ, αἰσθάνεται, λέγω, ἑαυτὸν ἀναγεννώμενον, ἐνῶ ἀκούων ἀναγινωσκόμενον τὸ Εὐαγγέλιον, δὲν ἀπολαμβάνει τὴν ἀνύψωσιν ἐκείνην τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν Θεόν, ἣν ἡ ἀνάγνωσις, ἡ κατ' ἰδίαν, προξενεῖ, οὐδὲ τὰς αὐτὰς ἐντυπώσεις, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἡ προσοχὴ τοῦ ἀποσπᾶται ἐπὶ ἄλλων ἀντικειμένων καὶ σκέψεων.

Συνηθίσατε τὸν λαὸν ν' ἀναγινώσκῃ μόνος τοῦ τὸ ἰδανικὸν τῆς θυσίας ταύτης, ὅπερ ἐλκύει τὸν ἄνθρωπον εἰς ὑπεράνθρωπον ἀρετὴν, διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ Σωτῆρος, διὰ θυσίας αἵματος θεοῦ καὶ δι' ἐλπίδος στέμματος ἀμετακλήτου καὶ θέλετε ἔχει ἀποτελέσματα εὐαρεστότερα παντὸς παιδαγωγικοῦ συστήματος, ἐξελλόντος ἀπὸ τοῦ γραφειοσοφοῦ τινος ἐξ ἐπαγγέλματος.

XI

Ἡ μετάφρασις τοῦ Εὐαγγελίου ἀπὸ παιδαγωγικῆς ἀπόψεως εἶνε ὑψίστης σημασίας, διότι τίθησι τὴν βάσιν τῆς ἀνατροφῆς τοῦ λαοῦ καὶ τῆς παιδαγωγίας αὐτοῦ. Ὅλον τὸ ἐκπαιδευτικὸν σύστημα, ὅπερ οἱ σοφοὶ καὶ πολιτικοὶ τῆς Ἑλλάδος ἔδωκαν εἰς τὸ ἔθνος, χωλαίνει, διότι ἐλλεῖπει ἀπ' αὐτοῦ ὁ κυριώτερος παράγων, τὸ ἠθικοποιητικὸν στοιχείον, ἡ ἀνατροφή. Ὅταν ἡ διδασκαλία μόνην μέριμναν ἔχῃ τὴν ἐνίσχυσιν τῆς μνήμης καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος, οὐδόπως δὲ καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς θελήσεως, καὶ τὴν μόρφωσιν τοῦ χαρακτήρος, οἱ καρποὶ αὐτῆς, ἀπὸ ἀπόψεως ἠθικῆς, εἶνε δυσάρεστοι.

Καὶ τί εἶνε ἡ ἐκπαίδευσις ἀνευ ἀνατροφῆς; ἦτις κυρίως ἀπευθύνεται ἐπὶ τῶν αἰσθημάτων; μηδὲν· καὶ ὅμως, ἐνῶ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἀντελήφθησαν πάντες, καὶ νομοθέται καὶ φιλόσοφοι, ὡς μέσον ἐκπαιδευτικόν, μόνον ἡ ἡμετέρα πολιτεία τὴν παρεγνώρισεν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἀρκεσθεῖσα νὰ μανθάνωσιν οἱ μὲν, καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον πλημμελῆ, ἀνάγνωσιν, γραφὴν καὶ ἀριθμητικὴν, οἱ δὲ καὶ κανόνως συντακτικὸν καὶ ἐξηγήσιν τεμαχίων ἀρχαίων συγγραφέων Ἑλλήνων καὶ Λατίνων, καὶ στοιχεῖα τινα φυσικῆς καὶ χημείας, ἱστορίαν, γεωγραφίαν, καὶ ξηρὰν διδασκαλίαν θρησκευτικῶν μαθημάτων.

Ἡ ἐκπαίδευσις μόνη δὲν εἶνε ὄργανον ἰσχυρὸν καὶ διὰ τὸ ἀγαθὸν καὶ διὰ τὸ κακόν. Διὰ τοὺς ἀποκτήσαντας αἰσθήματα ἀγαθὰ ἡ ἐκπαίδευσις εἶνε ὠφέλιμος, καὶ δι' αὐτοὺς καὶ διὰ τὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ δι' ἐκείνους, ὧν τὰ αἰσθήματα δὲν ἔλαβον ἀποφασιστικὴν κλίσιν διὰ τὸ ἀγαθόν, ἡ ἐκπαίδευσις εἶνε ὄπλον ἰσχυρὸν καὶ διὰ τὸ κακόν. Μόνον διὰ τῆς ἀνατροφῆς ἡ ἐκπαίδευσις καθίσταται ὄργανον ἠθικοποιητικόν. «Ἰὰ

*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 890.

ἤθη» ἔλεγεν ὁ Boyer Collard, «παράγονται ἐκ τῆς ἀνατροφῆς καὶ διακωνίζονται, διότι μόνον αὕτη διδάσκει τὸ καθήκον διὰ τῆς πράξεως. Ἄνευ ἀνατροφῆς, ἡ ἐκπαίδευσις εἶνε ὄργανον ἐπικίνδυνον, ὃ δὲ Hertsp:an λέγει ὅτι, «ἡ ἠθικότης δὲν εἶνε ἰδιότης τῶν ἰδεῶν, ἀλλὰ τῆς ὑε- λήσεως, ἕνεκα δὲ τούτου εἶνε ἀνίκανοι γὰ κατὰστέλλωσι τὴν ἐγκλημα- τικότητα καὶ μάλιστα λίαν ἐπικίνδυνα, ὅταν καταλήγωσιν εἰς τὴν ἀθείαν καὶ τὸν ὕλισμόν.

Ἡ θεωρητικὴ γνῶσις τοῦ καθήκοντος δὲν ἀρκεῖ ἐν τῇ βίῳ πρὸς ἐνά- σκησιν τοῦ ἀγαθοῦ· πρέπει γὰρ συνοδεύεται μετ' ἀγαθῶν αἰσθημάτων ἐρχομένων εἰς βοήθειαν τῆς θελήσεως· μετ' αἰσθημάτων ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν καὶ μετ' αἰσθημάτων ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον. Ὁ Ρεμιζά, ὁ Ἰούλιος Σίμων, ὁ Σερέρ, ὁ Ζανέ, ὁ Φράγκ μόνον τὴν θρησκευτικὴν θεω- ροῦσιν ὡς πρακτικὸν στήριγμα τῆς ἠθικῆς ἀνατροφῆς λαοῦ τινος.

XII

Μόνον διὰ τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας, οὐχὶ ὡς οἱ πολλοὶ ἐν Ἑλλάδι ἀντιλαμβάνομεθα αὐτὴν καὶ ὡς ἐν τοῖς σχολείοις δυστυχῶς διδάσκουσι τυπικῶς διὰ τῆς ἀποστηθίσεως τοῦ Δεκαλόγου ἢ κεφαλαίων τινῶν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν ἄρθρων τοῦ «Πιστεύω», ἀλλὰ διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον, δηλαδὴ διὰ διδασχῆς περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας λαμβαναιμένης ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ βεβαιουμένης διὰ παραδειγμάτων δυνάμεθα γὰρ ἐπιδράσωμεν σπου- δαίως ἐπὶ τῆς ἠθικῆς τοῦ ἀτόμου, διότι, ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ διδάσκαλοι τῆς θετικῆς φιλοσοφίας διδάσκουσιν, αἱ θρησκευτικαὶ πεποιθήσεις δὲν μένουσιν ἀνευ ἀποτελέσματος, ὅταν ἀπακτηθῶσιν ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλι- κίας, ὡς ἀφήνουσαι ἴχνη ἀνεξάλειπτα καὶ ὅταν ψυχρανθῇ ἡ πίστις.

Δυστυχῶς ὅμως ἡ θρησκεία ὡς παράγων ἠθικοποιητικὸς οὐ μόνον τοῦ λαοῦ ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνωτέρων τάξεων κάρημιελήθη παρ' ἡμῖν μέχρι σημεῖου τοιοῦτου, ὥστε ἐλλεῖπει, ἀπὸ τῆν οἰκίαν τοῦ λαοῦ τὸ μόνον βιβλίον ἕπερ ἀναγινώσκων δύναται γ' ἀντλή ἠθικὰ παραδείγματα καὶ ἀνθίσταται κατὰ τῶν κακῶν στοχασμῶν ἢ τῶν ἀνηθικῶν πράξεων.

Καιρὸς εἶνε γὰρ γείνη καὶ παρ' ἡμῖν ἡ θρησκεία, ὃ κυριώτερος πα- ράγων τῆς ἀνατροφῆς τοῦ λαοῦ καὶ μέσον Ἑθνικῆς ἀρωγῆς, ὡς ἐν Γερ-μανίᾳ. Ἀρχίσωμεν δὲ ἀπὸ τῆς σοφωτάτης ἰδέας τῆς ἐκλαϊκεύσεως τῆς γλώσσης τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπως τοῦτο καταστῇ ἀνάγνωσμα λαϊκόν. Τὸ Εὐαγγέλιον, ὡς ἀναγινώσκειται ἐν πρωτοτύπῳ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ἀφήσατε γὰρ εἰσέλθῃ καὶ εἰς τὴν οἰκογένειαν, μεταπεφρασμένον ὡς ἀνα- γνωστικὸν βιβλίον. Ἦν σήμερον πάντες οἱ χριστιανικοὶ λαοὶ ἔχουσι τὰ Εὐαγγέλια μεταπεφρασμένα εἰς τὴν γλώσσάν των· καὶ μόνον ὁ Ἑλλη- νικὸς λαὸς στερηθῆσεται τοῦ ἀγαθοῦ τούτου, ἐὰν ἡ ἀντίληψις τῶν με- κῶν τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συντάγματος κατισχύσῃ καὶ ἀναγραφῇ τὸ ἄρ- θρον ἐν τῷ νέῳ Συντάγματι.

Ἡ ἀναθεωρητικὴ βουλή ἐλευθεριωτέρα ἐπέτρεψε τὴν μετάφρασιν

τοῦ Εὐαγγελίου, τῇ ἀδείᾳ τοῦ Πατριαρχείου ἀλλ' ἡ Συνταγματικὴ Ἐπιτροπὴ μὴ ἀρκουμένη εἰς τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς μεταφράσεως τῶν Εὐαγγελίων, θέλει καὶ νόμον τιμωροῦντα τοὺς παραβάτας τῆς διατά- ξεως ταύτης· φηφιζομένου, δὲ τούτου ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἔξει, καὶ νέαν κατηγορίαν αἰρετικῶν· οὐχὶ μόνον τοὺς μεταφράσαντας παρὰ τὸν νόμον τὰ Εὐαγγέλια ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀναγνώσαντας τὰ Εὐαγγέλια ἐν μεταφράσει.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΠΕΤΑΛΑΣ

Πρόην Καθηγητῆς τοῦ Διεθνoῦς Δημοσίου Δικαίου καὶ τῆς στρατιωτικῆς ποινικῆς νομοθεσίας ἐν ταῖς στρατιωτικαῖς σχολαῖς καὶ Ἀρεοπαγίτης.

ΟΙ ΟΡΥΚΤΟΙ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΕΣ ΤΗΣ Δ. ΕΛΛΑΔΟΣ

Προλεγόμενα

Ἡ παρουσία ῥευστῶν ὀρυκτῶν ὑδρογονανθράκων εἰς μίαν χώραν ἀποτελεῖ διὰ τὰς σημερινὰς συνθήκας, καὶ ἰδίως μετὰ τὴν βεβαίωθεισαν δυνατὴν ἀντικατάστασιν τῶν στερεῶν καυσίμων ὑλῶν δι' αὐτῶν, οἰκονομικὸν παράγοντα ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος. Ἐκ τούτου δικαιολογεῖται καὶ ἡ ἰδιαίτουσα προσπάθεια, τὴν ὁποίαν καταβάλλουν τὰ διάφορα κράτη, διὰ τὴν ἐπέκτασιν αὐτῶν εἰς περιοχάς, εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχουν ἀξιοσημεῖωτα κοιτάσματα ὑγρῶν ὑδρογονανθράκων καὶ ἰδίως πετρελαίου. Μία ἀπὸ τὰς κυριώδεις μάλιστα αἰτίας τῶν προστριβῶν μεταξὺ τῶν μεγάλων κρατῶν ὀφείλεται σήμερον ἰδίως εἰς αὐτήν.

Εὐνόητον εἶναι ἐπομένως, ὅτι πᾶσα χώρα ὀφείλει νὰ ἐξετάσῃ λεπτομερῶς τὰ ἐδάφη αὐτῆς, ἐφ' ὅσον αἱ γεωλογικαὶ συνθήκαι παρέχουν ἔστω καὶ τὰς μικροτέρας ἐλπίδας ἀνευρέσεως ἐκμεταλλευσίμων κοιτασμάτων, καὶ εἶναι ἀξιοὶ πάσης τιμῆς οἱ ἐπιστήμονες ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι βασιζόμενοι εἰς τὰ ὑπάρχοντα γεωλογικὰ στοιχεῖα προτρέπουν καὶ καθοδηγοῦν τὰ κράτη πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν. Ἐν τῷ ὑπουργεῖον τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας παρ' ἡμῖν κατέβαλε κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἀξιεπαίνους προσπάθειας, ὅπως παρακολουθήσῃ τὰς καθ' ὑπόδειξιν τοῦ καθηγητοῦ κ. Κωνστ. Α. Κτενᾶ καὶ ξένων γεωλόγων γενομένας θεωρητικὰς καὶ ἐρευνητικὰς ἐργασίας, αἱ ὁποῖαι ὅμως εἰς οὐδὲν ἀκόμη οὐσιῶδες πρακτικὸν ἀποτέλεσμα ἔφερον, ἂν καὶ δὲν ἀποκλείεται ἡ ἐν μέρει τοῦλάχιστον ἐπιτυχῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἐξερευνησις αὐτῶν.

Εἰς τὸ προηγούμενον τεύχος τοῦ περιοδικοῦ τούτου σελ. 880 ὁ συνάδελφος κ. Γ. Γεωργαλᾶς εἰς ἄρθρον του ἐπιγραφόμενον «αἱ ἐν Ἠπειρῷ ἐμφανίσεις ὑδρογονανθράκων καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἐρευνητικαὶ ἐργασίαι» ἐξέθιγε λεπτομερῶς τὰ ἀποτελέσματα τῶν μέχρι τοῦδε, μὴ συμπληρωθέντων ἔτι, ἐρευνητικῶν φρεάτων, τὰ ὁποῖα ἐξετελέσθησαν καθ' ὑπόδειξιν τοῦ συναδέλφου κ. Νικευλέσκου εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Δραγωγᾶς (Ἠπείρου).

Διὰ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ὑπάρξεως εὐνοϊκῶν ἢ μὴ συνθηκῶν εἰς μίαν ὑδρογονανθρακοῦχον ζώνην τὸ πρῶτον, τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ ἐρευνηθῆται, εἶναι ἡ μελέτη τῶν εἰς τὴν ζώνην αὐτὴν συμμετεχόντων γεωλογικῶν στρωμάτων καὶ ἡ τεκτονικὴ σύνδεσις αὐτῶν. Ἡ ὑπαρξις εὐνοϊκῶν συνθηκῶν ἀπὸ ἀπόψεως γεωλογικῆς δὲν σημαίνει μὲν ὅτι ἀναγκαστὴς ἡ ζώνη αὐτὴ θὰ εἶναι πλουσία εἰς πετρέλαια καὶ λοιποὺς ὑδρογονάνθρακας, ὅπως δὲποτε ὅμως παρέχει τὴν πρῶτην ὥθησιν καὶ τὴν βάσιν διὰ τὰς περαιτέρω λεπτομερεῖς γεωλογικὰς ἐρεῦνας. Καὶ

εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο θὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ ὁ συνάδελφος κ. Γεωργαλᾶς νὰ ἔχω διάφορον αὐτοῦ γνώμην, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὸν ὑποδείξαντα κατὰ πρῶτον τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν καὶ ἐκτελέσαντα τὴν προκαταρκτικὴν σύνθεσιν. Ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει μόνον σημασίαν διὰ τοὺς στενοὺς ἐπιστημονικοὺς κύκλους, ἀλλὰ θὰ ἐνδιαφέρῃ ἀναμφιβόλως καὶ τοὺς ἀναγνώστας τοῦ παρόντος ἐγκρίτου περιοδικοῦ, διὰ τοῦτο θὰ ἐκθέσω τὰ πράγματα βασιζόμενος εἰς τὰ δημοσιευθέντα στοιχεῖα.

Εἰς τὴν σελίδα 881 ὁ κ. Γεωργαλᾶς γράφει: «Ἐν τῷ ὑπουργεῖον τῆς Ἑθνικῆς Οἰκονομίας συγκαλέσαν κατὰ Μάρτιον τοῦ 1919 τὴν μεγάλην ἐπὶ τῶν Καυσίμων Ἐπιτροπὴν διὰ τὴν μελέτην τῶν σχετικῶν μετὰ τὸ καύσιμον ζητημάτων, δὲν παρέλειψε νὰ θέσῃ ὑπὸ τὴν μελέτην τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης καὶ τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς ὑπάρξεως ἐν Ἑλλάδι σοβαρῶν ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως κοιτασμάτων πετρελαίου. Εἶχον τότε τὴν εὐκαιρίαν, ὡς εἰσηγητῆς τοῦ θέματος τούτου, νὰ καταθέσω κατὰ τὴν συνεδρίασιν τοῦ Μεταλλευτικοῦ Τμήματος τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς 19 Ἀπριλίου 1919 σχετικὸν πρόχειρον ὑπόμνημα. . . Ἐν τῷ ὑπομνήματι τούτῳ συμπερασματικῶς ἐτόνιζον, ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἐλληνικῶν ἐμφανίσεων αἱ ἐν τῇ Δυτικῇ Ἑλλάδι παρουσιάζουν τὴν μεγαλειτέραν σπουδαιότητα, καθ' ὅσον ἡ Δυτικὴ Ἑλλάς ἀποτελοῦσα μέρος τῆς Δυναρο-Ἑλληνικῆς ὄρεινῆς ἀλύσεως παρουσιάζει συνθήκας στρωματογραφικὰς, πετραγραφικὰς καὶ ἰδίᾳ τεκτονικὰς περισσότερον εὐνοϊκὰς ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος. . .» Προσθέτει δὲ περαιτέρω: «ἐγένετο κατόπιν καὶ σχετικὴ διάλεξις τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Κτενᾶ, δημοσιευθεῖσα κατ' Ἀπρίλιον 1920. . .»

Καθ' ὅσον γνωρίζω τὴν πρῶτην ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀναζήτησιν πετρελαίων εἰς τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ἔδωκε περισπούδαστον ἄρθρον τοῦ καθηγητοῦ κ. Κωνστ. Α. Κτενᾶ δημοσιευθὲν τὴν 15 Ἰουλίου 1918, δηλαδὴ ἐν ἔτος πρὸ τῆς συγκλήσεως τοῦ Μεταλλευτικοῦ Συμβουλίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκτίθεται ὅχι μόνον ἡ σπουδαιότης τῆς Δ. Ἑλλάδος ἀπὸ τῆς Μεσσηνίας μέχρι τῆς Ἀλβανίας, ἀλλὰ καὶ γίνεται ἡ πρόδρομος σύνθεσις τῶν γεωλογικῶν αὐτῆς στρωμάτων, ἀναφέρονται δὲ λεπτομερῶς οἱ εὐνοϊκοὶ καθὼς καὶ οἱ δυσμενεῖς διὰ τὴν ὑπαρξιν πετρελαίου λόγοι.

Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐδημοσιεύθη εἰς τὸν ἡμερήσιον τύπον (ἐφημερὶς «Ἀθηναί») καὶ δὲν εἶναι ἴσως γνωστὸν εἰς εὐρύτερον κύκλον, θεωρῶ ἑμαυτὸν εὐτυχῆ, ὅτι σχετικὴ ἄδεια τοῦ καθηγητοῦ κ. Κτενᾶ μοὶ ἐπιτρέπει νὰ τὸ ἀναδημοσιεύσω ἐνταῦθα πλήρως. Ἡ μελέτη αὕτη ἔχει ὡς ἔπεται:

Ἡ ζώνη Δυτικῆς Ἑλλάδος.

«Κοιτάσματα πετρελαίου ὑπὸ τὴν συνήθη σημασίαν τῆς λέξεως οὐδαμοῦ εἶναι γνωστὰ μέχρι σήμερον ἐπὶ ἐλληνικοῦ ἐδάφους· τοῦναντίον ἀφθονα εἶναι τὰ κοιτάσματα ἄλλαν ὀρυκτῶν ὑδρογονανθράκων, στερεῶν καὶ ὑγρῶν· τοιοῦτοι εἶναι κυρίως ἡ ἀσφαλτος καὶ ἡ πισσά-

σφαλτος. Μετά της πισσασιφάλτου παρουσιάζεται ενίοτε και μικρή ποσότης πετρελαίου, αλλά τούτο δὲν δύναται γὰ μεταβίβη τὴν φάσιν τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἑλληνικῶν κοιτασμάτων, ὡς ἐκ τῆς μικρᾶς ποσοτικῆς ἀναλογίας, ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶναι ἠνωμένα μὲ τὰ βαρῆα ἔλαια.

«Κατ' ἀρχὴν τὸ ἀνωτέρω γεγονός δὲν δύναται γὰ μᾶς ἀπεκρίσθαι, διότι οἱ ἐν λόγῳ ὑδρογονανθράκες δὲν ἀποκλείουν τὴν παρουσίαν καὶ πετρελαίου· ἢ ἀσφαλτος ἄλλως τε δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, ἀπὸ γενετικῆς ἀπόψεως, παρὰ προϊόν ὀξειδώσεως τοῦ πετρελαίου καὶ τῶν λοιπῶν παχυρρεύσεων ὑδρογονανθράκων· τὸναντίον πάλιν ἡ παρουσία μεγάλων ποσοτήτων ἀσφάλτου δὲν δύναται γὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐνδείξις ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη ὑπάρχουν κοιτάσματα πετρελαίου εἰς μεγαλύτερα βάθη.

«Καὶ ἤδη ἔρχεται τὸ ζήτημα τῆς γεωλογικῆς θέσεως τῶν κοιτασμάτων ἀσφάλτου καὶ πισσασιφάλτου τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἀναζητήσωμεν ἐκεῖθεν στοιχεῖα διὰ τὴν κατεύθυνσιν τῶν μελλουσῶν ἐργασιῶν ὅλα σχεδὸν τὰ γνωστὰ κοιτάσματα εὑρίσκονται εἰς μίαν καὶ τὴν ἰδίαν ζώνην, πρὸς Δ. τῶν ὑψηλοτέρων ἁλπικῶν πευχώσεων τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος: Μάραθος, Κυλλίνη, Ζακύνθος, Ἀντικαζοί, Ἰππειρος, Σελινίτσα Ἀλβανίας· ἰδοὺ τὸ πρῶτον χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν ἑλληνικῶν κοιτασμάτων· πέραν τούτου αἱ γνώσεις μας εἶναι ἀτελεῖς. Διάφοροι ἐρευνῆται ἐπισκεφθέντες τὰ μέρη ταῦτα, δι' ἐπιστημονικοῦς ἢ καὶ τεχνικοῦς σκοπούς, δὲν μᾶς παρέχουν συγκριτικὴν γεωλογικὴν ἀνάγνωσιν τῶν διαφόρων ἐμφανίσεων, μὴ δυνατὴν ἄλλως τε, ἐφ' ὅσον δὲν τεθῆ ὡς βῆσις μιᾶς σχετικῆς μελέτης ἢ λεπτομεροῦς γεωλογικῆς ἐρευνα τοῦ ἐδάφους.

«Τὰ κοιτάσματα ὅλα εὑρίσκονται ἐντὸς σρωμάτων τοῦ τριτογενοῦς αἰῶνος· περιέργως ὅμως πρὸς οἱ ἀσφαλτοφόροι ὀρίζοντες εἶναι τελείως διάφοροι· μεγίστη ἀντίθεσις π. χ. μεταξύ Ἀντικαζῶν καὶ Σελινίτης. Μία ἐρευνα βιομηχανικῆ δὲν δύναται γὰ ἐπιτύχῃ ἀσφαλτῆ συμπεράσματα, εἴτε ἐκ μέρους τοῦ κράτους προέρχεται ἤδη αὐτῆ, εἴτε ἐκ μέρους ἰδιωτῶν, ἐὰν δὲν ἐξαντήσῃ τὴν μελέτην τῶν θεμάτων τούτων, ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται δὲν ἀποβλέπει εἰς μίαν ληστρικὴν ἐκμετάλλευσιν, ὅπως δυστυχῶς συμβαίνει εἰς πλείστα λιγνιτωρυχεῖα.

Πιθανότητες ἀνευρέσεως πετρελαίου.

«Αἰτὰ ποῖα εἶναι αἱ ἐλπίδες, τὰς ὁποίας δύναται γὰ στηρίξῃ ἢ βιομηχανία εἰς τὴν πιθανὴν ἀνεύρεσιν κοιτασμάτων πετρελαίου, ὅπως αὐτὰ παρουσιάζονται μὲ τὰς σημερινὰς μας γνώσεις;

«Ἰδοὺ συμπερασματικῶς αἱ εὐνοϊκαὶ ὑπάρχουσαι ἐνδείξεις:

1) Μεγάλη ἔκτασις, ὑπὸ ὁμοειδεῖς τεκτονικὰς συνθήκας, τῆς ζώνης τῶν κοιτασμάτων, 500 χμ. περίπου ἀπὸ Μεσσηνίας μέχρι τοῦ ῥήγματος τῶν Ἀκροκεραυνίων. Ἡ ζώνη αὕτη ἀναπτύσσεται παραλλήλως

πρὸς τὰς πτυχώσεις τοῦ δυναρικοῦ τοξοῦ, ἀναλογία ἐπομένως τεκτονικῶν συνθηκῶν πρὸς τὰς μεγάλας πετρελαιοφόρους ζώνας τῆς γῆς.

2) Παρουσία εἰς πολλὰ σημεῖα, ἰδίως εἰς τὴν Ἰππειρον, κοιτασμάτων ὄρυκτοῦ ἁλατος, ἀσημιάντων μὲν, ἀλλὰ χαρακτηριστικῶν τῶν πετρελαιοφόρων ἐκτάσεων. Τὸ ὄρυκτὸν ἅλας εὑρίσκεται περιέργως πρὸς, κατὰ τὰς ὑπαρχούσας παρατηρήσεις, εἰς ὀρίζοντα γεωλογικὸν ἐνδιάμεσον, μεταξύ τῶν ἀσφαλτοφόρων σρωμάτων τῆς Σελινίτης καὶ τοῦ ὀρίζοντος τῶν Ἀντικαζῶν.

«Ἰδοὺ ἀφ' ἑτέρου αἱ δυσμενεῖς ἐνδείξεις:

1) Ἀφθονία παχυρρεύσεων καὶ στερεῶν ὑδρογονανθράκων, ἰδίως ἀσφάλτου· ἐνδείξις ὅτι εὑρισκόμεθα εἰς προκεχωρημένον στάδιον ἐξελέξεως τῶν ὑδρογονανθράκων τούτων καὶ ὅτι διέβημεν τὴν γενετικὴν φάσιν τοῦ πετρελαίου.

2) Μὴ ἀνεύρεσις πετρελαίου εἰς τὰς διατρήσεις τῆς Ζακύνθου· συνάντησις μόνον ὑπογείων κοιτασμάτων πισσασιφάλτου καὶ μέχρι τοῦ βάθους τῶν 150 μέτρων, ὅπου ἡ διάτρησις ἐφθασεν εἰς τὸ ὑπόβαθρον.

3) Ταχεῖα ἐξάντλησις τοῦ ἐκ τῶν διατρήσεων τῆς Ζακύνθου ἐξερχομένου πισσασιφαλτοῦχοῦ ὑλικοῦ, τόσον κατὰ τὰς παλαιὰς γεωτρήσεις, ὅσον καὶ κατὰ τὰς νεωτέρας.

Συμπέρασμα.

«Ταῦτα εἶναι τὰ ὑπάρχοντα στοιχεῖα, καθὼς καὶ τὰ συμπεράσματα, ἅπανα συνάγομεν ἐξ αὐτῶν· μᾶς δεικνύουν, ὅτι δὲν πρόκειται μὲν γὰ χάσασθαι πᾶσαν ἐλπίδα ἀνευρέσεως πετρελαίου, ἀλλ' ὅτι αἱ σχετικαὶ ἐρευνᾶν ἀνάγκη γὰ βασισταῶν εἰς λεπτομεροῦς γεωλογικὴν μελέτην.

«Εἰς τὴν περίπτωσιν δέ, τὴν καὶ μᾶλλον πιθανήν, καθ' ἣν αἱ σχετικαὶ ἐρευνᾶν δὲν δώσωσιν ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα, ἢ ἀνεύρεσις νέων κοιτασμάτων ἀσφάλτου, ἰδίως ὅμως κοιτασμάτων πισσασιφάλτου, καὶ βαρέων ἐλαίων, δύναται γὰ ἱκανοποιήσῃ πᾶσαν σχετικὴν δαπάνην.»

Χωρὶς ἐπομένως γὰ ἀποκλείῃ τὸ ἀνωτέρω ἄρθρον, εἰς τὸ ὁποῖον περιέχονται ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς γεωλογικῆς συνθέσεως, τὴν πιθανότητα τῆς εὐρέσεως καὶ λεπτορρεύσεων ὑδρογονανθράκων, παρουσιάζει καὶ τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ μιᾶς εὐνοϊκῆς λύσεως ἐπιχειρήματα καὶ παροτρύνει ὅπως δὴποτε εἰς τὴν λεπτομεροῦς ἐρευνᾶν καὶ τὰς δοκιμαστικὰς ἐργασίας, διότι τονίζει ὅτι καὶ ὑπὸ τὰς πλέον δυσμενεῖς συνθήκας ἢ ἀνεύρεσις παχυρρεύστου ὑλικοῦ δύναται γὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς σχετικὰς δαπάνας.

Νομίζω ὅτι αἱ κατόπιν λεπτομερέστεραι ἐρευνᾶν τόσον τοῦ καθηγητοῦ κ. Κωντ. Α. Κτενᾶ, τῶν ὁποίων τὰ πορίσματα ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν τῶν Παρισίων, ἀνακοινωθέντα

ὑπὸ τοῦ Ἰσοβίου γραμματέως αὐτῆς κ. Λαγοῖκ, καθὼς καὶ εἰς τὸ Α' Τεύχος τῶν Ὑπομνημάτων τῆς Γεωλογικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἑλλάδος, ὅσον καὶ τῶν λοιπῶν ξένων γεωλόγων, δὲν μετέβαλον καθ' ὁλοκληρίαν τὴν πρακτικὴν ἀποψιν τοῦ ζητήματος, ἣ ὁποία ἐκτίθεται εἰς ὀλίγας γραμμὰς εἰς τὸ ἀνωτέρω ἀναδημοσιευόμενον ἄρθρον.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΒΟΡΕΑΔΗΣ Δρ. Φ. Ε.
Τακτικὸν μέλος τῆς Γεωλογικῆς Ὑπηρεσίας.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΟΤΗΤΟΣ

Ἐν τῷ πολυδαιδάλῳ παρόντι πολλοί, πλὴν τῶν σοφῶν καὶ φιλοσόφων, ἀσχολοῦνται καὶ περὶ τὰς ἐννοίας τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου τὰς ἀναφερομένας εἰς τὴν πολυθρόλητον θεωρίαν τῆς σχετικότητος. Τὴν θεωρίαν ταύτην ἤδρυσαν ἰδίως ὁ Lorentz καὶ Einstein. Περὶ τῆς θεωρίας ταύτης ἐγράφησαν καὶ γράφονται πολλὰ ὑπὸ πολλῶν. Τὸ δὲ Scientific American πρὸ τῆς πληθώρας ταύτης τῶν γραφομένων τῆς προκαλούσης οὐ σμικρὰν σύγχυσιν καὶ δὴ καὶ ποικίλα σφάλμκτα προεκήρυξε τῷ 1920 διαγωνισμόν μετὰ βραβείου 5000 δολ. πρὸς τὸν δυνατόν νὰ περιγράψῃ σαφῶς, ἀκριδῶς, ἀλανθάπτως καὶ καταληπτῶς τοῖς πᾶσι διὰ, τὸ πλεῖστον, 3000 ἀγγλικῶν λέξεων τὴν ἐν λόγῳ θεωρίαν. Ἄλλ' ἢ ἀνάγνωσις τοῦ βραβευθέντος καὶ δημοσιευθέντος ἔργου ἐν τε τῷ Ἀμερικανικῷ καὶ Ἀγγλικῷ τύπῳ ἀπέδειξεν, ὅτι ἀπέτυχε τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ, ὡς καταφαίνεται ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων κρίσεων ἐν τῷ Ἑὐρωπαϊκῷ τοῦλάχιστον τύπῳ.

Ἡ ἐν λόγῳ θεωρία τῆς (ἐκ φυσικῶν φαινομένων ὑποκειμενικῆς) σχετικότητος δέχεται, ὅτι ὁ χῶρος καὶ ὁ χρόνος δὲν εἶναι σταθερὰ καὶ ἀμετάβλητα, ἀλλὰ μεταβάλλονται ἀπὸ παρατηρητοῦ εἰς παρατηρητήν. Ἀληθῶς τὸ τοιοῦτο προυκάλει τὴν προσοχὴν πάντων τῶν περὶ τὰς ἐπιστήμας καθόλου ἀσχολουμένων.

Ἐν τοῖς ἐπομένοις διαλαμβάνονται ἐν πάσῃ τῇ δυνατῇ συντομίᾳ (τῇ ἐπιβαλλομένῃ καὶ ὑπὸ τυπωτικῶν λόγων) καὶ ἐν τῇ ἀπαιτήσι γνώσεων ἐξικνουμένων μέχρις ἀπολυτηρίου Γυμνασίου τὰ περὶ τῆς περισπουδάστου ταύτης θεωρίας τῆς σχετικότητος τῆς ἐξαρτωμένης τῷ ὄντι τοπικῶς καὶ χρονικῶς ἐκ τῆς θέσεως τοῦ παρατηρητοῦ ἐν τῷ χώρῳ τῶν τριῶν διαστάσεων. Κατὰ τὸ πείραμα τοῦ Michelson.

Περὶ τῆς ἐκ φυσικῶν φαινομένων θεωρίας τῆς ὑποκειμενικῆς σχετικότητος.

1. Ἐστω ἡ ὀρθὴ γωνία ΒΑΓ ἔχουσα ἴσας πλευρὰς μήκους α καὶ φέρουσα κατὰ μὲν τὰ πέρατα Β καὶ Γ δύο κάτοπτρα κάθετα πρὸς αὐτάς, κατὰ δὲ τὴν κορυφὴν Α πηγὴν φωτός. Αἱ ἐκ τοῦ Α φωτειναὶ ἀκτῖνες ΑΒ καὶ ΑΓ προσπίπτουσαι εἰς τὰ κάτοπτρα Β καὶ Γ καὶ ἀνακλώμεναι συνέρχονται συγχρόνως εἰς Α μετὰ τῆς σταθερᾶς λαμβανόμενης ταχύτητος ν τοῦ φωτός ἐν τῷ κενῷ.

Ἐάν ἡ συσκευὴ ΒΑΓ κινῆται ἰσοταχῶς ἐν τινι μονίμῳ συστήματι μετὰ ταχύτητος μ κατὰ τὴν διεύθυνσιν ΑΒ, τὰ διανυόμενα εὐθύγραμμα διαστήματα β ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ κατὰ μὲν τὴν εἰς τὸ κάτοπτρον Β πρόσπτωσιν τῆς ἀκτίνος ΑΒ προστίθενται εἰς τὸ α, κατὰ δὲ τὴν τῆς ΒΑ τῆς συγχρόνως ἐκπεμπομένης ἐκ τοῦ Β εἰς τὸ Α ἀφαιροῦνται ἀπὸ

τοῦ α καὶ ἐπομένως τὸ ὀλικὸν εὐθύγραμμον διάστημα τὸ διανυόμενον ὑπὸ τῶν δύο ἀκτίνων AB καὶ BA εἶναι 2α . Ἡ δὲ εἰς τὸ κάτοπτρον Γ ἀκτὶς προσπτώσεως καὶ ἡ τῆς ἀνακλάσεως σχηματίζουσιν ἕνεκα τῆς μεταβατικῆς ταύτης κινήσεως ἰσοσκελὲς τρίγωνον $ΑΓΑ$, οὗ αἱ ἰσαὶ πλευραὶ ἔχουσιν ὀλικὸν μήκος 2α διηρημένον διὰ συνω, ὅπου ω ἡ γωνία προσπτώσεως. Ὅθεν τὸ ἐν τῶν διαστημάτων ταύτων εὐρίσκεται ἐκ τοῦ ἑτέρου πολλαπλασιασθέντος ἐπὶ συνω. Ἐὰν αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τοὺς ἀντιστοίχους χρόνους διὰ τὴν ταχύτητα ν τοῦ φωτός.

Ἐὰν δὲ ἡ ἰσοταχῆς μεταβατικὴ κίνησις τῆς συσκευῆς $ΒΑΓ$ λαμβάνηται διὰ τοὺς χρόνους προσπτώσεως καὶ ἀνακλάσεως, ὁ χρόνος προσπτώσεως εἰς τὸ κάτοπτρον Γ εἶναι, ὡς εὐκόλως εὐρίσκεται, μέσος ἀνάλογος τῶν δύο χρόνων προσπτώσεως καὶ ἀνακλάσεως πρὸς τὸ κάτοπτρον B . Ἐὰν αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰ ἀντιστοιχα διανυόμενα εὐθύγραμμα διαστήματα, δι' ἃ ἤδη τὸ ὑπὸ τῶν ἀκτίνων προσπτώσεως καὶ ἀνακλάσεως πρὸς τὸ κάτοπτρον Γ ἰσοῦται τῇ ὑπὸ τῶν ἀκτίνων προσπτώσεως καὶ ἀνακλάσεως πρὸς τὸ κάτοπτρον B πολλαπλασιασθέντι ἐπὶ συνω, ὡς καὶ διὰ τοὺς ἀντιστοίχους χρόνους. Ὡστε κατ' ἀμφοτέρων τὰς περιπτώσεις ὁ λόγος σμικρύνσεως εἶναι τὸ συνω.

2. Κατὰ τὴν μεταδραστικὴν ταύτην κίνησιν καὶ διάδοσιν τοῦ φωτός ὁ τύπος μετασχηματισμοῦ πρὸς τὸν χρόνον τρέπεται, πολλαπλασιαζομένων ἀμφοτέρων τῶν μελῶν αὐτοῦ ἐπὶ ν , εἰς τύπον ὅμοιον τῇ προκύπτοντι κατὰ τὴν διεύθυνσιν AB τῆς μεταβατικῆς κινήσεως. Οἱ δύο οὗτοι τύποι ἔχουσι τὸν αὐτὸν παρανομαστήν συνω. Οἱ τέσσαρες τύποι μετασχηματισμοῦ εἶναι κυρίως τρεῖς.

3. Ἐὰν ἀνωτέρω ἰσχύουσι καὶ δι' οἰαυδήποτε κινήσεις ἢ διὰ διαφορὰς ἐν γένει δυναμικοῦ ἀπὸ πεδίου εἰς πεδῖον ἐν καταλλήλως μικραῖς περιοχαῖς ἢ ἰσοδυναμίαις ἐν τοῖς φυσικοῖς φαινομένοις.

Ὡστε ἡ θεωρία τῆς σχετικότητος ἀνάγεται διὰ τὴν γωνίαν ω εἰς κληρονομήσαν ἐπὶ δεδομένης ἐπιφανείας, π. χ. ἐπιπέδου ἢ σφαιρικῆς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20 Μαΐου 1921.

Α. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Καθηγητῆς Στεγ. Σχ. Εὐελπίδων.

ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ

1. Συνοπτικὴ περίληψις τῶν ἐργασιῶν τῆς

Ἡ ἀποπεράτωσις τῶν ἐργασιῶν τοῦ διεθνoῦς Συνεδρίου μεταφορῶν καὶ συγκοινωνιῶν ἐν Βασιλεῶνῃ εἶναι τὸ σημαντικώτερον γεγονός τοῦ μηνός.

Τὸ ἔργον τῆς ὀργανώσεως τῆς Κοινωνίας ἄλλως τε ἐξηκολούθησεν ἐν Γενεύῃ. Ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν τροποποιήσεων τῆς Συνθήκης ἥτις ὀφείλει νὰ προπαρασκευάσῃ τὰς τροποποιήσεις τὰς ἐπενεχτέας εἰς τὸ συντακτικὸν ἔργον τῆς Κοινωνίας ἔκαμε τὴν πρώτην αὐτῆς Συνεδρίασιν. Νέα Κράτη ὑπέγραψαν τὸ πρωτόκολλον τοῦ Ἀνωτάτου διεθνoῦς Δικαστηρίου καίτοι εἶχον καθυστερήσει αἱ ἐπικυρώσεις ἐκ μέρους τῶν Κυβερνήσεων, ἡ Γενικὴ Γραμματεία ἔλαβε τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ὅπως ἡ ἐκλογή τῶν Δικαστῶν, λάβῃ χώραν κατὰ μῆνα Σεβριον κατὰ τὴν προσεχῆ σύνοδον τῆς Συνελεύσεως.

Τέλος τὸ διεθνὲς Γραφεῖον, τὸ ἐγκατεστημένον ἐν Βρυξέλλαις διὰ τὸν ἔλεγχον τοῦ ἐμπορίου τῶν ὀπλων καὶ τῶν πολεμοφοδίων προσεκολλήθη εἰς τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἑθνῶν, ὅπως ἐκκληροῖ ἐπίσης διὰ μέσου αὐτῆς τὸν ρόλον ὅστις εἶναι ἀνατεθειμένος εἰς αὐτὸ ἐπὶ τῇ βῆσει τῶν ὄρων τῶν Συνθηκῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ οἰκονομικὸν μέρος αἱ Σύμμαχοι Κυβερνήσεις, ἀπασχόλησαν τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἑθνῶν διὰ τὸ ἐνδιαφέρον ζήτημα τῆς ἀνορθώσεως τῆς Αὐστρίας, τῆς ὁποίας ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις εἶναι ἀπειλὴ δι' ὀλόκληρον τὴν Εὐρώπην. Ἡ οἰκονομικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Κοινωνίας, ἥτις ἐμελέτησε τὸ πρόβλημα τοῦτο ἐφ' ἀνή, ἐτοίμη νὰ ἐπέμβῃ, ὑπὸ τινὰς προϋποθέσεις τὰς ὁποίας ἐγνωστοποίησεν εἰς τὸ Ἀνώτατον Συμβούλιον. Ἀριθμὸς τις πολιτικῶν ζητημάτων εἶναι ἤδη εἰς σημεῖον ἐρεῦνης ὑπὸ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν. Τὸ πλέον ἐνδιαφέρον ζήτημα εἶναι ἡ διαφορὰ, ἥτις χωρίζει τὴν Πολωνίαν ἀπὸ τὴν Λιθουανίαν περὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Βίλνας. Διαπραγματεύσεις ἀπ' εὐθείας ἔλαβον χώραν μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων Κυβερνήσεων ἐν Βρυξέλλαις, ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ κ. Pymans. Τείνουσιν δὲ αὐταὶ νὰ προσανατολισθῶσιν πρὸς κανονισμὸν ὄλων τῶν πολιτικῶν καὶ ἑδαφικῶν ζητημάτων, ἀτινα χωρίζουσιν πρὸς τὸ παρὸν τὰς δύο ταύτας γειτονικὰς χώρας. Τέλος ὀφείλομεν νὰ σημειώσωμεν τὰς φιλανθρωπικῆς φύσεως ἐργασίας τῆς ἀναγκαιτικῆς ἀποστολῆς, ἥτις ἐστάλη εἰς Πολωνίαν διὰ νὰ μελετήσῃ τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ τύφου, ὡς ἐπίσης καὶ τὰς ἐργασίας τῆς Ἐπιτροπῆς ἥτις ἐπεφοιτίσθη νὰ ἐξετάσῃ, ἐπὶ τόπου, τὸ πρόβλημα τῆς μετακομίσεως γυναικῶν καὶ παιδίων ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ τὴν ἐρευναν περὶ τῆς καταστάσεως τῶν Ρώσων προσφύγων.

II. Ἡ Συνέλευσις τῶν συγκοινωνιῶν καὶ τῶν Μεταφορῶν ἐν Βαρκελώνῃ.

Οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν 44 Κρατῶν συγκληθέντες ὑπὸ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν ἐμελέτησαν ἐν Βαρκελώνῃ ἀπὸ τῆς 10ης Μαρτίου μέχρι τῆς 20ῆς Ἀπριλίου ὑπὸ τὴν Προεδρίαν τοῦ κ. G. Hanotaux τὸ ζήτημα τῆς ἐλευθερίας τῶν μεταφορῶν καὶ συγκοινωνιῶν. Αἱ ἐργασίαι παρουσιάζουσιν εἰδικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς παραγωγοὺς ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου. Ἦν ἐπαύριον τοῦ πολέμου ἡ ἀποκατάστασις τῶν συναλλαγῶν ἠμποδίσθη ἀπὸ τὰς παντὸς εἴδους διαφορὰς νομοθεσιῶν καὶ τὰς νομικὰς διατυπώσεις τὰς ἐπιβληθείσας εἰς τὸ διεθνὲς ἐμπόριον. Ἐπρόκειτο νὰ ἐξαφανισθῶσι τὰ ἐμπόδια ταῦτα καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ ὡς πρὸς τὰς μεταφορὰς ὁμοίμορφον νομοθετικὸν οἰκονομικὸν σύστημα, ἐφαρμοστέον εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν προσεκάλεσεν ὑπαλλήλους καὶ εἰδικοὺς ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν διὰ νὰ θέσωσιν ἐν κοινῷ τὴν πείραν των. Ἐζήτησε παρ' αὐτῶν, νὰ συντάξωσι γενικὰς συμβάσεις καθιερούσας κανόνας, οἵτινες θὰ ἐπιτρέπουσι νὰ ἐξασφαλίζεται ἡ κυκλοφορία καὶ ἡ διανομὴ τῶν πρώτων ὕλων καὶ τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων τῶν ἀπαραιτήτων εἰς τὴν ζωὴν τῶν λαῶν. Αἱ γενικαὶ αὗται πράξεις θὰ δύνανται νὰ συμπληρωθῶσι δι' εἰδικῶν συνθηκῶν μεταξὺ τῶν ἐνδιαφερομένων Κρατῶν ἢ μᾶλλον μεταξὺ πάντων τῶν Κρατῶν. Ἄλλ' αἱ συμφωνίαι αὗται θὰ περιορίζωνται νὰ καθορίζουσι τὰς ἀναγκαίας λεπτομερεῖας ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν γενικῶν συμβάσεων.

Ἴδου τὰ κυριώτερα ἀποτελέσματα τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνελεύσεως.

1) Σύμβασις τῶν Διεθνῶν ὁδῶν τῶν πλωτῶν ὁδῶν.

Ἐφ' ὅλων τῶν πλωτῶν τῶν ὁδῶν κοινῶν διὰ περισσότερα Κράτη ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία τῆς ναυσιπλοΐας θὰ προσπατεύηται διὰ τοῦ δόγματος τῆς ἰσότητος ὅλων τῶν σημαίων, χωρὶς νὰ δύνανται νὰ τεθῶσιν εἰδικὰ δικαιώματα τελωνειακά, φόροι ἢ καταθλιπτικοὶ δασμοί, ἐν οὐδεμίᾳ περιπτώσει.

2) Σύμβασις ἐπὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν μεταφορῶν.

Τὰ πρὸς διαμεταλόμισιν εἶδη, ἴητοι τὰ διερχόμενα μέσῳ Κράτους τινὸς καὶ κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἀναχωρήσεως καὶ κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἀφίξεως θὰ ἀσφαλίζωνται ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας τῆς ἀπολύτου ἰσότητος.

3) Διεθνῆς ὁργάνωσις τῶν λιμένων καὶ τῶν σιδηροδρομικῶν ὁδῶν

Ἐπὶ τῶν δύο τούτων ζητημάτων ἡ Συνέλευσις ἐφιλοπόνησε καταστατικὰ πλήρη, ἐμπνευσμένα ἐκ τῆς αὐτῆς πάντοτε κυρίας ἰδέας τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος. Διὰ τὰς σιδηροδρομικὰς ὁδοὺς συνεφωνήθη ὅπως αἱ συμβάσεις αἱ ἡδη ὑπάρχουσαι μεταξὺ τῶν διαφόρων κρατῶν ἢ ομάδως κρατῶν ὑποβληθῶσιν ὑπὸ τὰς ἀρχὰς τὰς καθιερω-

θείσας ἐν Βαρκελώνῃ. Θὰ ἐπακολουθήσῃ γενικὴ παγκόσμιος σύμβασις ὑπέρτερα τῶν τοπικῶν συμφωνιῶν. Θὰ κυρωθῇ δὲ διὰ νέας γενικῆς Συνελεύσεως ἡτις δεῶν νὰ συνέλθῃ ἐντὸς προθεσμίας δύο ἐτῶν

4) Αἱ μέλλουσαι συνελεύσεις καὶ ἡ συμβουλευτικὴ ἐπιτροπὴ τῶν μεταφορῶν.

Ἐνδιαφέρουσα εἶνε ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀποφασισθέντων. Πρὸς τοῦτο ἐδημιουργήθη εἰδικὸς ὀργανισμὸς, ἡ συμβουλευτικὴ καὶ τεχνικὴ ἐπιτροπὴ συγκοινωνιῶν καὶ μεταφορῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, θὰ ἀπαρτιθῇ ἀπὸ τεχνικοὺς ἐπιφορτισμένους νὰ μελετήσωσιν ὅλας τὰς δυσκολίας αἰτινες τυχόν θὰ ἐμφανισθῶσιν καὶ νὰ πλουτίσωσιν οὕτω προοδευτικῶς διὰ τῆς πείρας των τὸν διεθνῆ κώδικα τῶν μεταφορῶν. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη σύγκειται ἐκ δεκαῆξ μελῶν ἴητοι ἐκ τῶν τεσσάρων κυριῶν Δυνάμεων τοῦ συμβουλίου τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν, ἴητοι τῆς Βρετανικῆς Ἀυτοκρατορίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἰαπωνίας, καὶ δώδεκα ἄλλων μελῶν τὰ ὁποῖα ἐξελέγησαν ὑπ' αὐτῆς ταύτης τῆς Συνελεύσεως: ἴητοι τῆς Λατιμαρκίας, τῆς Πολωνίας, τῆς Ἑσθονίας, τῆς Χιλῆς, τῆς Ἰσπανίας, τῆς Βραζιλίας Οὐραγουάης, τοῦ Βελγίου, τῆς Κίνας, τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Κούβας. Αἱ διαφοραὶ αἰτινες θὰ ἐγερωθῶσι μεταξὺ τῶν συμβαλλομένων μερῶν, θὰ ὑποβάλλονται εἰς αὐτὴν πρὶν ἢ φθάσωσιν πρὸ τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου.

Ἡ Ἐπιτροπὴ θὰ προσπαθῇ, περιβαλλομένη ὑφ' ὅλων τῶν ἀναγκαίων ἐγγυήσεων, μετὰ ἔρευναν ὑπὸ τῶν πραγματογνωμόνων νὰ ἐκφέρῃ γνώμην ἡτιολογημένην ἐπιδεκτικὴν νὰ συμβιβάζῃ τὰς διαφόρους διεσταμένας ἀπόψεις.

Τέλος προσβλέφθη ἡ σύγκλησις νέων γενικῶν συνελεύσεων τῶν συγκοινωνιῶν καὶ τῶν μεταφορῶν. Οἱ πληρεξούσιοι τῶν 35 Κρατῶν ὑπέγραψαν τὴν τελικὴν πράξιν τῆς Συνελεύσεως πρὶν ἢ ἐγκαταλείψωσιν τὴν Βαρκελώνην. Ἄλλαι ὑπογραφαὶ εἶνε ἐπιζέμεναι.

III Ὁργανισμὸς τῆς Κοινωνίας.

1ον. Ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν τροποποιήσεων τῆς Συνθήκης.

Ἡ πρώτη γενικὴ συνέλευσις τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν ἡτις ἐγένετο ἐν Γενεύῃ κατὰ Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον 1920, ἐπελήφθη ἀριθμοῦ τινος σχεδίων τροποποιήσεων τοῦ καταστατικοῦ χάρτου τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν.

Δικαίως, ἐκ τοῦ ἐνδιαφέροντος τὸ ὅποιον παρουσιάζει ἕκαστον τῶν σχεδίων τούτων, ἀφορώντων αὐτὸν τοῦτον τὸν ὀργανισμὸν τῆς Κοινωνίας, ἢ τῶν τεθειμένων ὑποχρεώσεων τῶν μελῶν αὐτῆς, ἀπεφασίσθη νὰ τεθῶσιν ὑπὸ μελέτην εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἐκλεγομένης ἐπὶ τούτῳ.

Ἐκλεχθεῖσα ὀνομαστικῶς ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου ἐν τῇ συνεδριάσει τοῦ μηνὸς Μαρτίου ἐν Παρισίοις, συνήλθεν ἐν Γενεύῃ. Αἱ τροποποιήσεις τεθεῖσαι ὑπὸ τὴν ἔρευναν τῆς Ἐπιτροπῆς ἀπο-

βλέπουν 10 διάφορα άρθρα της Συνθήκης και προσέχονται από 11 Κυβερνήσεις. Δύο των νέων τροποποιήσεων παρουσιάσθησαν από του καταρτισμού της Συνθήκης άφορώσιν τὸ ἄρθρον 21 (ἀναγνώρισις τοῦ δόγματος τοῦ Μοιγος).

Ἡ Σινική τροποποίησις τείνει νὰ περιορίσῃ τὰς διεθνεῖς ὑποχρεώσεις, θεωρουμένας ὡς συμβιβαστέας μετὰ τὰς διατάξεις τῆς Συνθήκης εἰς μόνον τὸ δόγμα τοῦ Μοιγος, ἀποκλείουσα τοιαυτοτρόπως διὰ τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 21 τὰς τοπικὰς συμφωνίας.

Ἡ Τσεχοσλοβακική Κυβέρνησις προτείνει διὰ ἰδίας τροποποιήσεως νὰ ἐπισημώσῃ ὅλα αἱ συμβάσεις μεταξὺ δύο ἢ πλείοτέρων κρατῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας, αἵτινες τείνουσιν εἰς τὸ νὰ προσδιορίσωσιν ἢ νὰ συμμορφώσωσι τὰς ὑποχρεώσεις πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς διατηρήσεως τῆς εἰρήνης καὶ τῆς διεθνούς συνεργασίας. Αἱ τρεῖς νέαι τροποποιήσεις προτινόμεναι ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τῆς Ἰσλανδίας ἀφορῶσι τὸν διορισμὸν τῶν ἐκτάκτων μελῶν τοῦ Συνεδρίου, τὸν ἐσωτερικὸν κανονισμὸν τοῦ Συνεδρίου καὶ τῆς Συνελεύσεως καὶ τὸν κανονισμὸν τῶν ἐξόδων τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν. Ἡ Γαλλία ἐγνωστοποίησεν ὅτι ἐσκόπει νὰ παρουσιάσῃ τροποποιήσιν ἀναφερομένην εἰς τὸ ἄρθρον 9 (διαρκῆς συμβουλευτικὴ ἐπιτροπὴ διὰ τὰ στρατιωτικὰ ζητήματα, ναυτικὰ καὶ ἀεροπορικὰ). Ἡ ἐπιτροπὴ τῶν τροπολογιῶν ἐπὶ τῆς Συνθήκης ἀπεφάσισεν νὰ ἀναβάλῃ τὴν συζήτησιν ἐπὶ τροποποιήσεων τινῶν : ἦτοι τῆς Σκανδιναυκῆς τροπολογίας (στρατιωτικαὶ προμήθειαι) μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ ἀποκλεισμοῦ θὰ ἔχῃ ἀρχίσῃ τὰς ἐργασίας της καὶ τὴν Καναδικὴν τροποποίησιν (τοῦ ἄρθρου 10) μέχρι τῆς ἐπανόδου ἐξ Ἀμερικῆς τοῦ κ. Βίνιανι.

Ἡ ἐπιτροπὴ προεκάλεσεν ἐξηγήσεις συμπληρωματικὰς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς Ἀργεντινῆς τροπολογίας, δι' ἧς προτείνεται ὅπως κατόπιν αἰτήσεώς των γίνωσιν δεκτὰ ὅλα τὰ κυρίαρχα κράτη εἰς τὴν Κοινωνίαν.

Ἡ προκαταρκτικὴ μελέτη ἀριθμοῦ τινος ἄλλων τροποποιήσεων, ἔχουσῶν χαρακτῆρα τεχνικὸν καὶ δικαστικόν, ὡς αἱ σχέσιν ἔχουσαι πρὸς τὸ Ἀνώτατον Δικαστήριον τῆς Διαιτησίας, πρὸς τὰ μέτρα τῆς Διαιτησίας, πρὸς τὸν χρόνον τῆς Συγκλήσεως τῆς Συνελεύσεως κλπ. παρεπέμφθη ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν τροποποιήσεων εἰς ὑποεπιτροπὴν ἀποτελουμένην ἐκ τῶν ἐξῆς μελῶν :

Τοῦ κ. Fromageot (Γαλλία), τοῦ κ. Cesil Hurst (Μεγάλη Βρετανία), τοῦ καθηγητοῦ Hideo Hatoyama (Ἰαπωνία), τοῦ Δρ. Antonio José Restrepo (Κολομβία), τοῦ κ. Herluf Zahle (Δανημοσκία).

Τὸ πόρισμα τῶν ἐργασιῶν της θὰ σταλῇ κατόπιν εἰς τὰ 48 Κράτη τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν καὶ θὰ συζητηθῇ τὸ περιεχόμενον κατὰ Σεπτέμβριον.

2ον. Τὸ Ἀνώτατον Διεθνὲς Δικαστήριον.

Ἡ συνέλευσις τῆς Γενεύης εἰς τὰς Συνεδριάσεις αὐτῆς ἀπὸ Νοεμβρίου μέχρι Δεκεμβρίου τοῦ 1920 ἐπεξεργάσθη τὸ καταστατικὸν τοῦ

ἀνωτάτου μονίμου διεθνούς Δικαστηρίου, τὸ ὁποῖον ἐδρεύει ἐν Χάγῃ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπογραψάντων Κρατῶν ἔφθασε εἰς 32 διὰ τῆς συμμετοχῆς τῆς Βουλγαρίας, Ἰσπανίας, Περσίας καὶ Ρουμανίας. Ἀλλ' ἡ Συνέλευσις συνεφώνησεν ὅπως τὸ καταστατικὸν τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου μὴ τεθῇ ἐν ἰσχύϊ καὶ ἡ ἐκλογὴ τῶν Δικαστῶν μὴ λάβῃ χώραν ἢ μετὰ τὴν κατάθεσιν τῆς ἐπικυρώσεως τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως ὑπὸ τῶν 24 Κυβερνήσεων τοῦλάχιστον. Ἡ προηγουμένη ἐγκεισις τῶν Κοινοβουλίων εἶναι γενικῶς ἀναγκαία. Ἐλπίζεται νὰ ἐπιτευχθῇ ἐντὸς ὀλίγου ἡ ἐπικυρώσις ἐκ μέρους ἀριθμοῦ τινὸς Κρατῶν καὶ ἰδίως τῆς Δανιμαρκίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τῆς Ὀλλανδίας, τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἑλβετίας. Ἐν τούτοις ἐλήφθησαν ἀπὸ τοῦδε μέτρα διὰ νὰ ἀσφαλίσωσι τὴν προσεχῆ ἰδρυσιν τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου. Ἡ ἐκλογὴ τῶν δικαστῶν ὀφείλει νὰ λάβῃ χώραν τοῦλάχιστον κατὰ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον. Τὰ 11 μέλη τοῦ Ἀνωτάτου Δικαστηρίου θὰ ἐκλεχθῶσιν ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως καὶ τοῦ Συμβουλίου. Ἡ ψηφοφορία θὰ γίνῃ ἐπὶ καταλόγου καταρτιζομένου ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων Κρατῶν εἰς τὸ Διαιτητικὸν Δικαστήριον, τὸ ὁποῖον λειτουργεῖ ἤδη ἐν Χάγῃ ἢ ὑπὸ προσώπων ἐκλεγομένων ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὄρους ὑφ' οἷς καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι οὗτοι ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ Ἑθνῶν ἅτινα δὲν ἔχουσιν ὑπογράψῃ τὰς συμβάσεις τῆς Χάγης. Ὡς ἐκ τοῦ ὀλίγου χρόνου ὅστις ὑπολείπεται ἀπὸ τοῦδε μέχρι τῆς ἐκλογῆς, τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν ἐξουσιοδότησε τὴν Γενικὴν Γραμματεία νὰ ἐνεργήσῃ ἀπὸ τοῦδε ὅπως ἐπιτευχθῇ ταχύτερον ἢ ὑπόδειξις τῶν ὑποψηφίων. Ἐπίσης αἱ Κυβερνήσεις τῶν μελῶν τῆς Κοινωνίας προσεκλήθησαν μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης νὰ γνωστοποιήσωσι τὰ ὀνόματα τῶν ἀντιπροσώπων των εἰς τὸ Διαιτητικὸν Δικαστήριον ἢ εἰάν δὲν μετέχουσιν αὐτοῦ νὰ ὑποδείξωσι τὰ πρόσωπα τὰ ὁποῖα ἐνδείκνυνται νὰ δηλώσωσι τοὺς ὑποψηφίους εἰς τὸ διαρκὲς Δικαστήριον τῆς Δικαιοσύνης. Ἡ Γραμματεία θὰ δύναται τοιαυτοτρόπως νὰ λάβῃ ἐγκαίρως τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα διὰ νὰ σχηματίσῃ τὸν κατάλογον τῶν ὑποψηφίων ὅστις θὰ ὑποβληθῇ κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Συνελεύσεως.

3ον. Ἐξοπλισμοί

Ἡ προσωρινὴ μικτὴ Ἐπιτροπὴ ἡ ἐπιφορτισμένη νὰ μελετήσῃ τὴν ἐλάττωσιν τῶν ἐξοπλισμῶν, τῆς ὁποίας τὴν ἰδρυσιν ἀπεφάσισε τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν τὴν 25ην Φεβρουαρίου ἐν Παρισίοις, θὰ συνέλθῃ κατὰ μῆνα Ἰούνιον ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ κ. Βίνιανι, ὀφείλει δὲ νὰ περιλάβῃ 6 πρόσωπα γνωστὰ διὰ τὴν εἰδικότητά των εἰς τὰ πολιτικά, κοινωνικά καὶ οἰκονομικά ζητήματα, 6 μέλη τῆς Στρατιωτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν, 4 μέλη τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ 6 μέλη τοῦ Διεθνούς Γραφείου Ἐργασίας. Τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν ἐν τῇ αὐτῇ συνεδριάσει εἶχε λάβῃ μέτρα πινὸ ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τῶν ἐξοπλισμῶν. Ἐἶχεν ἀποφασίσῃ ἰδίως ὅπως τὸ Διεθνὲς Γραφεῖον τὸ ἰδρυθὲν τὸ 1890,

εδρεῦον ἐν Βρυξέλλαις διὰ τὰ ἐξετάσει τὸν ἔλεγχον τοῦ ἐμπορίου τῶν ὀπλων καὶ τῶν πολεμοφοδίων, προσκολληθῆναι εἰς τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἑθνῶν. Τοιοῦτοτρόπως θὰ ἠδύνατο νὰ ἐκπληροῖ ἀμέσως ἀνάλογον ρόλον τοῦ προβλεπομένου διὰ τῆς Συνθήκης τοῦ Saint-Germain. Ἡ Βελγικὴ Κυβέρνησις ὑπὸ τὴν ἐποπτίαν τῆς ὁποίας εἶχε τεθεῖ τὸ Γραφεῖον τοῦτο, προσεχώρησεν εἰς τὴν ἀντίληψιν ταύτην τοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν. Ἡ Ὁλλανδικὴ Κυβέρνησις ἐξ ἄλλου ἐπιληροφόρησε τὴν Γραμματείαν ὅτι προτίθεται νὰ συμφωνήσῃ πρὸς τὴν Σύμβασιν ἐπὶ τῆς ἐμπορίας τῶν ὀπλων, εὐθύς ὡς ἤθελεν προσκληθῆναι πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῶν ὑπογεγραμμένων Δυνάμεων.

ΥΠΟΝΑΥΑΡΧΟΣ Μ. Θ. ΜΑΤΘΑΙΟΠΟΥΛΟΣ

Μέγα καὶ δυσαναπλήρωτον ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ κενὸν ἀφήκεν ὁ κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας ἐπισυμβὰς θάνατος τοῦ ὑποναυάρχου Ματθαίου Θ. Ματθαιοπούλου, Διευθυντοῦ τῆς Ὑδρογραφικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Β. Ναυτικοῦ. Νέος εἰσέτι, ἐπέπρωτο νὰ ὑποκύψῃ μετὰ βραχείαν νόσον, ἧς τὰ αἷτια βεβαίως δὲν θὰ ἦσαν ἄσχετα πρὸς τὴν μεγίστην πνευματικὴν ὑπερκόπωσιν, ἔνεκα τῆς ὑπερανθρώπου διανοητικῆς ἐργασίας αὐτοῦ.

Καὶ ἂν μὲν ἀφ' ἑνὸς μεγάλοι παρεσχέθησαν ὑπ' αὐτοῦ τῷ Β. Ναυτικῷ ἀπὸ τοῦ 1889 ἔτους. καθ' ὃ ἐξῆλθε σημαιοφόρος ἐκ τῆς Σχολῆς τῶν Ν. Δοκίμων, ὑπηρεσίαι, ὡς Κυβερνήτου πλοίων, Ἀργιεπιστολέως τοῦ Στόλου, Ἀρχηγοῦ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου κατὰ τοὺς πολέμους 1912—1913, ἔτι σπουδαιότεραι ἀφ' ἑτέρου ὑπῆρξαν αἱ ἐν τῇ Ναυτικῇ καὶ γενικῶς τῇ Ὑδρογραφίᾳ τοιαῦται. Ὁ ὑποναύαρχος Ματθαιοπούλος ὑπῆρξεν ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ὑδρογραφικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Β. Ναυτικοῦ, ὁ πρῶτος ἐγκύψας ἐν Ἑλλάδι εἰς τὴν Ἐπιστήμην ταύτην, ὁ ἀρχηγὸς τῆς πρώτης ὑδρογραφικῆς ἀποστολῆς, ὁ πρῶτος συγγραφεὺς «Ὑδρογραφίαν», ἔργον περισπούδαστον, χρησιμεύσαν ἐπὶ μακρὰν σειράν ἐτῶν ὡς διδακτικὸν βιβλίον ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Ν. Δοκίμων καὶ σπουδαιότατον βοήθημα, καὶ σήμερον ἔτι, τοῖς ὑδρογράφοις Ἀξιωματικοῖς. Ἡ ἐν τῷ κόλπῳ Ἐλευσίνος ὡσαύτως καὶ παρὰ τὴν νησίδα Κυρὰν ἐγκατάστασις τοῦ πρώτου ρυθμιστικοῦ τῶν πυξίδων σταθμοῦ, ἐν ἔτι 1898, παρὰ τὰ τοσαῦτα παρεμβλήθέντα προσκόμματα, παρουσιάζει ἐργασίαν, ἣν ὁ συνειδῶς τὴν φύσιν τοῦ ἔργου καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διατιθέμενα μέσα δὲν δύναται νὰ παρίδῃ ἄνευ αἰσθήματος θαυμασμοῦ.

Αἱ κατὰ τὸν ὑπερωκεάνειον πλοῦν τοῦ «Ναυάρχου Μισούλη» τοῦ ἔτους 1901 μετεωρολογικαὶ καὶ θαλασσογραφικαὶ παρατηρήσεις αὐτοῦ, περὶ ὧν καὶ σχετικὴ ἀνακρίνωσις ἐγένετο, ὑπῆρξαν τοσαύτης ἀξίας, ὥστε ἡ Ὑδρογραφικὴ Ὑπηρεσία τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἐπιμένως ἠτήσατο ἕπως λάβῃ γνῶσιν τούτων.

Βαθὺς γνώστης τῆς ἡμετέρας γλώσσης συνέταξε μετὰ τοῦ διαπρεποῦς ὡσαύτως ἐπιστήμονος νῦν Ὑποναυάρχου κ. Μιχαήλ Γούδα τὸ τρίτομον «Ἐγχειρίδιον Χειριστοῦ» ἔργον διακρινόμενον τόσον διὰ τὴν σαφῆ ἐκθεσιν τῶν διαφόρων θεμάτων ὅσον καὶ διὰ τὴν καθαρότητα τῆς χρησιμοποιουμένης γλώσσης καὶ κυριολεξίαν τῶν ναυτικῶν ὀρων καὶ δι' ὃ βεβαίως ὁ Παλάσκας θὰ ἐσκίρτησεν ἐκ χαρᾶς ἐν τῷ τάφῳ του.

Ἀπαντες οἱ ἐκδοθέντες Ἑλληνικοὶ Ναυτικοὶ Χάρται, αἱ ἐγκαταστάσεις βάσεων μετρήσεως ταχύτητος, αἱ παλιρροιακαὶ καὶ γεωμαγνητικαὶ παρατηρήσεις, ἐξετελέσθησαν τῇ ἐποπτείᾳ τοῦ μεταστάντος Ὑποναυάρχου, εἰδικῶς ἐπὶ τούτῳ ἐργασθέντος καὶ ἐν τῷ Ἑθνικῷ Ἀστεροσκοπεῖῳ.

Μέλος τῆς Θαλασσογραφικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς Ἀλιείας, τῆς Γεω-

γραφικῆς Ἑταιρίας, πολλαπλῶς συνέτρεξε τὰς ὑπηρεσίας ταύτας διὰ τῶν βαθειῶν γνώσεών του.

Τέλος, ἀντιπροσωπεύσας τὴν Χώραν ἡμῶν ἐν τῷ Διεθνεί Ὑδρογραφικῷ Συνεδρίῳ τοῦ Λονδίνου, τῷ Διεθνεί Θαλασσογραφικῷ τοιοῦτῳ τῆς Μαδρίτης, τῷ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ γνωστοῦ ἐπιστήμονος Πρίγκηπος τοῦ Μονακί, ἐγένετο πάντοτε μετὰ μεγάλης προσοχῆς ἀκουστὸς ὑπὸ τῶν μελῶν τῶν Συνεδρίων ἀποτελουμένων ἐξ ἀνεγνωρισμένων σοφῶν ἐπιστημόνων ἀπασῶν τῶν πεπολιτισμένων Χωρῶν τῆς Γῆς, καὶ πλεῖστα ὅσα πλεονεκτήματα προσεκόμισε τῇ Πατρίδι ἡμῶν, γενομένη ἤδη γνωστὴ τοῖς ἀλλοδαποῖς ὡς ἐπιτυχῶς ἐργαζομένη ἐν τοῖς κλάδοις τούτοις τῆς Ἐπιστήμης τῆς τόσον πρακτικῶς ὡφελίμου.

Ὁ Ναύαρχος προῶρος ἀκαθάνων, ἀφήκεν ἡμιτελὲς μὲν τὸ μέγα ὑπ' αὐτοῦ ἀναληφθὲν ἔργον, αἱ πλεῖστα ἔμεις τῶν σωουδαιοτάτων καὶ ποικίλων μελετῶν αὐτοῦ ἐν χειρογράφοις καταλειφθεῖσαι, μέγα βοήθημα τυγχάνουσι εἰς τοὺς μεταγενεστέρους διὰ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν συνέχισιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ.

Ἐλάχιστον φόρον θαυμασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης ἀποτίομεν σήμερον τῇ μνήμῃ τοῦ ἐκλιπόντος Ναυάρχου, μνημονεύοντες μικρὸν μέρος τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ ταῖς Ἐπιστήμας, οὐτινος τὸν πρόωρον θάνατον δικαίως σήμερον ὁ ναυτικὸς καὶ γενικῶς σύμματος ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος θρηνεῖ.

ΣΟΚΟΛΑΤΑ
ΝΕΣΤΛΕ